Povestea vieții mele

Dr. Ben Carson

Mâini înzestrate

Dr. BEN CARSON & CECIL MURPHEY

MÂINI ÎNZESTRATE

Titlul original: *Gifted Hands*, 1996

Editura „Viaţă şi Sănătate”, 2003

Versiune ebook: v1.0, februarie 2016

Cuprins

Introducere
CAPITOLUL 1 „Cu bine, tăticule!”
CAPITOLUL 2 O povară grea
CAPITOLUL 3 La opt ani
CAPITOLUL 4 O rază de speranţă
CAPITOLUL 5 Un hobby ciudat
CAPITOLUL 6 O fire îndărătnică
CAPITOLUL 7 Mama nu cedează
CAPITOLUL 8 Când e vorba să-ţi alegi un colegiu
CAPITOLUL 9 Regulile se schimbă
CAPITOLUL 10 Un pas important
CAPITOLUL 11 Al doilea pas
CAPITOLUL 12 În largul meu
CAPITOLUL 13 Un an deosebit
CAPITOLUL 14 Maranda
CAPITOLUL 15 Agonie şi extaz
CAPITOLUL 16 Micuţa Beth
CAPITOLUL 17 Trei copii deosebiţi
CAPITOLUL 18 Minunea
CAPITOLUL 19 Separarea gemenilor
CAPITOLUL 20 Continuarea poveştii
CAPITOLUL 21 În viaţa de familie
CAPITOLUL 22 THINK BIG

Dedic această carte
mamei mele,
Sonia Carson,
care şi-a sacrificat viaţa
pentru ca eu şi fratele meu
să avem o şansă de reuşită.

Introducere

de Candy Carson

— Sânge! Mai aduceţi sânge!

Comanda rupse tăcerea care domnea în sala de operaţie. În ciuda celor cincizeci de unităţi de sânge deja administrate, hemoragia persista.

— Am terminat sângele izogrup, a venit temutul răspuns.

O tăcere apăsătoare se aşternu peste sală. Se epuizase şi ultimul gram de sânge Rh negativ de grupă AB 4 din rezervele Spitalului Johns Hopkins. Dacă nu primeau sânge, cei doi gemeni de şapte luni născuţi cu capetele lipite pierdeau unica lor şansă de a începe o viaţă normală.

Mama gemenilor, Theresa Binder, consultase toate cercurile medicale, dar nu reuşise să găsească decât o singură echipă dispusă să accepte condiţia operaţiei – aceea de a salva amândoi copiii. Toţi chirurgii i-au spus că operaţia nu se putea face decât cu preţul vieţii unuia dintre cei doi băieţi. Să accepte ca unul dintre micuţii ei să moară? Nu, Theresa nici nu voia să audă! La numai şapte luni avea fiecare „personalitatea" lui, deşi capetele le erau lipite – în timp ce unul se juca, celălalt mânca sau dormea.

După luni întregi de căutare, Theresa a aflat de echipa spitalului Johns Hopkins.

Înţelegând cât de gravă era situaţia, mulţi dintre cei şaptezeci de membri ai echipei s-au oferit să doneze sânge.

Migăloasa operaţie dura deja de şaptesprezece ore; până acum, totul mersese ca pe roate: anestezia – un procedeu complex, având în vedere că vasele de sânge ale celor doi comunicau – se instalase în numai câteva ore; nici pregătirea pentru devierea cardiovasculară nu depăşise limita de timp prevăzută (se vede că cele 5 luni de planificări şi „repetiţii generale" îşi meritaseră efortul), şi nici secţionarea ţesuturilor până la locul în care cei doi erau lipiţi nu produsese mari greutăţi tinerilor (dar încercaţilor) neurochirurgi. Problema era însă că, în urma procedurilor de deviere, sângele îşi pierduse proprietatea de a se coagula şi, ca urmare, toată suprafaţa capetelor sângera din plin.

Din fericire, centrul orăşenesc de colectare a sângelui a livrat în scurt timp cantitatea de sânge necesară pentru ca operaţia să

poată continua. Recurgând la toate strategiile posibile şi la toată îndemânarea lor, neurochirurgii au reuşit după câteva ore să oprească hemoragia. Operaţia îşi reluă cursul. Cei doi gemeni siamezi, Patrick şi Benjamin, erau pentru prima oară în viaţa lor… liberi!

Medicul primar neurochirurg care a coordonat şi a conceput operaţia nu e altul decât puştiul care altădată colinda mahalalele oraşului Detroit.

CAPITOLUL 1
„Cu bine, tăticule!”

— Tata n-o să mai stea cu noi.

— De ce? am întrebat din nou printre suspine.

Nu puteam suporta acea hotărâre din cuvintele mamei.

— Eu îl iubesc pe tati, am adăugat printre hohote de plâns.

— Şi el te iubeşte, Bennie… dar, vezi tu, trebuie să plece…

Trebuie să plece de tot.

— Dar de ce? De ce *trebuie?* Eu vreau să stea cu noi.

— Mă tem că nu prea are de ales.

— Eu sunt de vină, nu-i aşa? Eu l-am supărat.

— Nu, Bennie, nu-i asta. Tata te iubeşte.

Am izbucnit în plâns.

— Atunci fă-l să se întoarcă!

— Nu pot! Nu mai pot face nimic!

Mă strânse la piept cu braţele ei puternice, încercând să mă liniştească. Suspinele îmi trecură încet, încet şi lacrimile mi se uscară pe obraji, dar imediat ce-şi slăbi îmbrăţişarea, întrebările năvăliră mai supărătoare ca înainte.

— Tatăl tău a…

Se opri. Chiar aşa copil cum eram, mi-am dat seama că îşi căuta cuvintele ca să-mi explice ceva ce eu de fapt nu voiam să înţeleg.

— Bennie, tatăl tău a făcut ceva rău. Ceva foarte, foarte rău…

Mi-am şters ochii cu dosul palmelor.

— Atunci spune-i că-l ierţi, numai să nu plece!

— Nu e vorba numai de iertare, Bennie…

— Dar eu vreau să stea aici cu noi, să fim toţi împreună: voi doi, Curtis şi cu mine…

Mama încercă încă o dată să-mi explice de ce trebuia să plece tata, dar la opt ani, cât aveam eu pe atunci, explicaţiile ei mă lăsară rece. Nici în ziua de azi n-aş putea spune în ce măsură am înţeles ce se petrecea. Cert e că şi ceea ce înţelegeam, refuzam să accept. Parcă s-a rupt ceva în mine când am auzit-o pe mama spunând că tata nu se va mai întoarce niciodată. Îl iubeam aşa de mult!

Se purta foarte atent cu noi. E drept că era mai mult plecat, dar când stătea acasă mă lua în braţe şi se juca cu mine cât voiam… Multă răbdare trebuie să fi avut! Cel mai mult îmi plăcea să mă joc cu venele de pe dosul palmelor lui mari. Le

apăsam şi aşteptam să văd cum se îngroaşă. „Uite, iar au apărut!” Râdeam, căznindu-mă cu toată puterea mâinilor mele de copil să-i ţin venele apăsate. El stătea liniştit şi mă lăsa să mă joc cât voiam. Nu spunea nimic, numai câteodată mă tachina spunându-mi: „Muşchi de broscuţă!” Apăsam atunci şi mai înverşunat, dar, nereuşind s-o scot la capăt, de la o vreme mă plictiseam şi-mi căutam altă ocupaţie.

Deşi mama îmi spusese că ar fi făcut „ceva rău”, nu mă puteam împăca deloc cu ideea că tata era „rău”. Se purta întotdeauna frumos cu mine şi cu fratele meu, Curtis. Ne făcea cadouri fără vreun motiv special. Spunea doar: „M-am gândit că ţi-ar face plăcere”, şi o licărire fugară îi lumina ochii negri.

Seara, când se apropia ora să vină de la lucru, nu-i mai dădeam pace mamei şi mă uitam nerăbdător la ceas. Alergam afară şi stăteam privind până îl vedeam venind pe străduţă. „Taaatiii!”, ţipam fugindu-i în întâmpinare. Mă lua pe sus până în casă.

Când a plecat el, s-a terminat cu toate. Pentru sufletul meu de copil, viitorul părea o întindere fără margini şi fără speranţă. Nu puteam concepe viaţa fără tata şi nu ştiam, nici eu, nici Curtis, care avea 10 ani, dacă aveam să-l mai vedem vreodată.

* * *

Nu mai ţin minte cât am plâns şi cât am continuat cu întrebările în ziua în care a plecat tata, dar ştiu că a fost cea mai tristă zi din viaţa mea. De la o vreme, lacrimile au încetat, nu însă şi întrebările. Săptămâni de-a rândul am asaltat-o pe mama cu toate argumentele posibile sperând s-o pot îndupleca să-l ierte – „Cum ne vom descurca noi fără tata?” sau „De ce nu vrei să mai stea cu noi? Nu mai face, îţi promit eu… Întreabă-l şi pe el, dacă nu crezi!”

Degeaba. Ei stabiliseră totul între ei, înainte de a ne comunica verdictul, mie şi lui Curtis.

— Toate mamele locuiesc împreună cu soţii şi copiii lor, mă încăpăţânam eu.

— Da, Bennie, dar, vezi tu, lucrurile nu sunt întotdeauna aşa cum ar trebui să fie.

— Tot nu văd de ce.

Mă gândeam la tot ce făcuse tata pentru noi. De exemplu, aproape în fiecare duminică ne lua pe mine şi pe Curtis la plimbare cu maşina. Făceam vizite cunoscuţilor, dar de fiecare dată opream şi la o familie anume. Tata vorbea cu cei mari, iar noi, copiii, ne jucam. Abia mai târziu aveam să aflu adevărul: tata avea o altă „soţie” cu copii, despre care noi nu ştiam nimic.

Nu ştiu cum a aflat mama despre viaţa lui duplicitară, pentru că nu a ridicat niciodată problema de faţă cu mine sau Curtis. Singurul lucru pe care i l-aş reproşa acum, ca adult, este că prea s-a zbătut să acopere adevărul numai pentru ca noi să nu aflăm cât de gravă era situaţia. Niciodată n-a lăsat să se vadă cât de mult suferea. Aşa considera ea că e mai bine pentru noi. Abia după mulţi ani am înţeles ce voia să spună uneori cu „droguri şi femei”.

Dar, chiar înainte ca mama să afle de cealaltă familie, mi-am dat seama că ceva se întâmplase între ea şi tata. Ei nu se certau niciodată, în schimb el pleca; în ultimul timp, pleca tot mai des şi pentru tot mai mult timp, iar noi, copiii, nu înţelegeam de ce.

Când am auzit-o pe mama spunând: „Tatăl tău nu se mai întoarce!”, parcă s-a rupt ceva în mine.

Nu i-am spus niciodată mamei, dar în fiecare seară, înainte de culcare, mă rugam: „Doamne, ajută-i pe tata şi pe mama să se împace!” Eram sigur că Dumnezeu îi putea ajuta să se împace, ca să fim din nou o familie fericită. Nu suportam să-i ştiu despărţiţi şi nu-mi imaginam viitorul fără tata.

Tata însă nu s-a mai întors. Au trecut zile, au trecut săptămâni, şi am văzut că viaţa merge înainte şi fără el. Eram săraci şi îmi dădeam seama că mama îşi făcea griji, deşi nu se plângea niciodată. Cu timpul, (aveam vreo 11 ani), am înţeles că eram mai fericiţi numai noi trei, fără tata. Aveam cel puţin linişte. Nu mai trebuia să stăm speriaţi în cameră şi să îndurăm acele tăceri mormântale care cuprindeau casa când mama şi tata nu mai vorbeau unul cu altul. Am încetat atunci să mă mai rog pentru ei în felul în care o făcusem până în acel moment.

— Nu-i aşa că e mai bine că s-au despărţit? l-am întrebat odată pe Curtis.

— Da, cred că da, mi-a răspuns el.

Era exact ca mama: nu-mi spunea niciodată ce simţea. Vedea însă şi el că era mai bine decât înainte.

Totuşi, gândindu-mă la zilele de după plecarea tatei, nu-mi amintesc să fi izbucnit în accese de furie sau altceva de genul acesta. Mama spune că amândoi eram de nemângâiat şi nu mă îndoiesc că plecarea lui a însemnat o schimbare teribilă pentru noi. Poate de aceea nu-mi mai amintesc exact ce anume s-a întâmplat înainte de acea zi. Am găsit probabil că cel mai bun mijloc de a mă consola este uitarea.

* * *

— Bennie dragă, ştii că n-avem bani de aşa ceva!

Nu exagerez dacă spun că am auzit aceste cuvinte de sute de ori, în lunile de după plecarea tatei – din păcate erau foarte adevărate.

Dacă ceream jucării sau dulciuri, cum eram obişnuiţi, vedeam cum faţa mamei se întrista dintr-o dată. Nu putea să ni le cumpere. De la o vreme am încetat să mai cer. Ce rost avea, dacă tot nu primeam? De câteva ori i-am surprins privirile pline de indignare, dar imediat îşi regăsea calmul şi ne spunea că tata ne iubeşte, dar nu-i dădea niciun ban pentru noi.

Îmi amintesc vag că a încercat de câteva ori să obţină pensie alimentară, prin proces. Imediat după proces tata începea să trimită regulat bani – pentru un timp, e drept – dar suma nu era niciodată întreagă, pentru că de fiecare dată găsea câte-o scuză de genul: „De data asta nu pot să vi-i dau pe toţi, dar recuperez data viitoare. Promit!” Desigur că nu recupera niciodată şi mama a renunţat de la o vreme la gândul de a obţine vreun ajutor de la el.

Faptul că nu ne dădea bani ne făcea viaţa şi mai grea, dar în naivitatea mea copilărească nu i-o luam în nume de rău. Nu înţelegeam totuşi cum ne putea iubi, iar pe de altă parte nu ne dădea bani de mâncare.

Unul dintre motivele pentru care nu-i purtam pică era acela că mama nu-l vorbea niciodată de rău – cel puţin, nu de faţă cu noi.

Mai important însă mi se pare faptul că mama a reuşit să ne inspire încredere în noua noastră familie redusă dintr-o dată la trei membri. Îmi era dor şi de tata, e drept, dar mă simţeam bine numai cu mama şi cu fratele meu, pentru că aşa eram într-adevăr fericiţi.

Mama, femeie aproape fără nicio educaţie, crescută în mijlocul greutăţilor, într-o familie numeroasă, a făcut minuni din viaţa ei şi a noastră. Parcă o aud şi acum spunând: „Lasă, Bennie, o să vezi că totul va fi bine!” chiar în momentele în care părea că nu mai exista nicio cale de ieşire; şi nu erau deloc doar vorbe goale. Le rostea cu toată convingerea şi tocmai această convingere ne dădea un sentiment de siguranţă.

Tăria ei de caracter se trăgea pe de o parte dintr-o credinţă profundă în Dumnezeu, şi pe de altă parte dintr-o uimitoare capacitate de a ne inspira încredere mie, şi lui Curtis. Eram conştienţi că nu aveam bani şi că viitorul nu prevestea nimic bun, dar nu ne făceam griji că nu vom avea ce mânca sau unde sta.

Crescând fără tată, o împovăram pe mama cu o dublă răspundere. Nu-mi aduc însă aminte să fi auzit-o vreodată plângându-se, ci dimpotrivă, se străduia din răsputeri să fie mereu stăpână pe situaţie. Într-un fel o înţeleg foarte bine. Iar dacă trebuia să stea ore întregi la lucru şi să ne lase singuri, nu ne supăram, pentru că ştiam că o face pentru noi. Spiritul acesta de sacrificiu şi dăruire de sine a lăsat o impresie profundă asupra mea.

Abraham Lincoln a spus odată: „Tot ce sunt sau sper să devin, îi datorez mamei”. Poate că n-aş folosi exact aceleaşi cuvinte, dar nu pot trece cu vederea faptul că ea, Sonya Carson, a avut o influenţă covârşitoare asupra mea. N-aş putea, aşadar, vorbi despre succesele mele fără să încep prin a vorbi despre mama. Povestea vieţii mele începe cu ea…

CAPITOLUL 2
O povară grea

— De ce tocmai băiatul meu?... N-or să îndrăznească ei aşa ceva!

Mama privea absentă hârtia pe care i-o întinsese Curtis.

— Până aici, domnilor!

Curtis nu a trebuit să-i citească decât câteva cuvinte, pentru ca ea să-şi dea seama de intenţiile inspectorului.

— Şi ce-ai să faci acum? am întrebat surprins.

Ştiam că, dacă direcţia şcolii hotăra într-o problemă anume, nu era chip să mai schimbi ceva.

— Mă duc mâine dimineaţă la şcoală şi rezolv eu problema, spuse mama.

Tonul vocii nu lăsa loc îndoielii. Curtis, cu doi ani mai mare decât mine, tocmai intrase în ciclul gimnazial când inspectorul a hotărât să-l transfere la o şcoală profesională. În ultimul an făcuse progrese uriaşe şi notele dovedeau că-şi reparase insuccesele de la început; şcoala în cauză era însă frecventată în majoritate de albi, şi mama era sigură că hotărârea inspectorului era dictată de prejudecata că negrii nu erau în stare să facă o facultate.

Desigur că n-am fost de faţă la întrevederea lor, dar mi-aduc aminte foarte bine ce ne-a povestit mama în acea seară:

— I-am spus clar inspectoarei: „Fiul meu va intra la facultate. Nu vreau s-aud de nicio şcoală profesională!”

Şi-a pus apoi mâna pe capul lui Curtis şi a adăugat:

— Curtis eşti la cursurile pregătitoare pentru facultate.

Acest incident ilustrează cât se poate de bine caracterul ei puternic – nu era omul care să accepte resemnat ordine, ci avea planuri foarte clare în ceea ce ne privea. Era o femeie atractivă înaltă şi subţire, genul de om muncitor şi ambiţios care nu se mulţumeşte cu jumătăţi de măsură, ci face totul la modul absolut. Avea o inteligenţă ascuţită şi-şi făcea imediat o imagine de ansamblu asupra unei situaţii, fără să se piardă în amănunte. În plus, avea şi o intuiţie uimitoare care îi spunea imediat cum să acţioneze. Cred că această calitate o definea cel mai bine.

Ambiţia, hotărârea şi personalitatea ei puternică au avut o influenţă hotărâtoare asupra mea. N-aş vrea să vă faceţi impresia că am avut o mamă perfectă; de multe ori, mi se părea că-mi caută nod în papură şi mă tratează fără pic de milă. Era

de neclintit în convingerile ei şi n-ar fi lăsat de la ea nimic. Nu eram întotdeauna încântat s-o aud spunând: „Trebuie să reuşeşti! Doar nu te-ai născut să fii un ratat!” O altă replică favorită a ei era: „Roagă-L pe Dumnezeu şi te va ajuta”. Copii fiind, nu eram prea încântaţi de sfaturile ei. La rândul ei, avea mult de furcă cu neascultarea şi încăpăţânarea noastră, dar nu se dădea bătută.

Încurajările ei ne-au adus cu timpul convingerea că putem reuşi orice ne-am propune. Încrederea ei o întărea pe a noastră. Parcă o aud şi acum spunându-mi peste umăr: „Bennie, poţi reuşi. Să nu te-ndoieşti niciun moment!”

Mama n-avea decât trei clase primare, dar ea conducea totul în casă. Ea era cea care-l împingea de la spate pe tata să facă una şi alta. Numai datorită spiritul ei econom au reuşit să strângă nişte bani şi să cumpere prima noastră casă. Îmi permit să cred că, dacă ar fi depins de ea, n-am fi avut niciodată probleme financiare. Probabil că pe atunci nu bănuia nici pe departe în ce sărăcie aveam să ajungem peste câţiva ani.

Tata era exact la polul opus – tipul atletic, înalt de 1,88 m, obişnuia să spună: „Tre’ să fii întotdeauna un băiat gigea. Îmbracă-te cum îţi place.” Punea mare preţ pe haine şi avere şi era foarte sociabil. „Poartă-te întotdeauna frumos cu oamenii”, obişnuia el să spună. „E foarte important. Dacă eşti amabil, şi ei te vor trata la fel.” Amintindu-mi acum cuvintele lui, îmi dau seama că pentru el conta foarte mult părerea celorlalţi. În ciuda greutăţilor pe care ni le-a făcut, îl consider „un om de treabă”.

Cred că cel mai mult i-ar fi plăcut să ne vadă îmbrăcându-ne sofisticat şi făcând pe grozavii – în primul rând faţă de fete – un stil de viaţă cu care mă tem că n-am fi ajuns prea departe. Îi sunt recunoscător mamei, în multe privinţe, că ne-a scos din acel mediu.

În ce priveşte capacitatea intelectuală, tata înţelegea greu problemele mai dificile, pentru că se pierdea în amănunte şi pierdea imaginea de ansamblu. Probabil că aceasta era marea diferenţă dintre el şi mama. În rest, amândoi se trăgeau din familii numeroase: mama avusese 23 de fraţi, iar tata 13. Când s-au căsătorit, tata avea 28 de ani, iar mama 13. După mulţi ani, ne-a mărturisit că măritişul fusese o încercare disperată de a scăpa din situaţia mizeră de acasă.

La scurt timp după căsătorie, s-au mutat şi ei – la fel ca majoritatea muncitorilor în perioada anilor ’50 – din Chatanooga, Tennesse, în Detroit. Cei din sud, din regiunile rurale, migrau în nord, unde sperau să-şi găsească de lucru în fabrici. Şi tata şi-a găsit o slujbă la firma Cadillac; din câte ştiu, acesta i-a fost primul şi ultimul loc de muncă. Aici a lucrat până în anii ’70 când a ieşit la pensie.

În afară de aceasta, era şi pastor la o bisericuţă baptistă. Îmi amintesc o singură ocazie când m-a luat cu el la o predică. Nu era genul evangheliştilor înfocaţi. Vorbea mai degrabă calm şi nu ridica tonul decât foarte rar. Nu vorbea prea cursiv, dar îşi dădea toată silinţa. Parcă-l văd cum stătea în faţa noastră în acea duminică, înalt şi bine făcut, cu razele soarelui reflectându-se în crucea mare de metal care îi atârna pe piept.

* * *

— M-am gândit să le fac o vizită rudelor, aşa că voi lipsi câteva zile, am auzit-o pe mama spunând la câteva luni după plecarea tatei.

— Ne iei şi pe noi? am întrebat cu sufletul la gură.

— Nu, merg singură, spuse ea cu o voce scăzută. Voi nu puteţi lipsi de la şcoală.

Înainte de a mă putea împotrivi, îmi spuse că ne lasă în grija vecinilor.

— Ne-am înţeles deja şi puteţi dormi şi mânca la ei până mă întorc.

Poate că ar fi trebuit să mă întreb de ce pleca, dar n-am făcut-o. Îmi surâdea ideea de a sta la altcineva, pentru că asta presupunea nişte privilegii în plus şi mâncare mai bună, ca să nu mai vorbim de perspectiva jocurilor straşnice cu copiii vecinilor.

Acesta a fost doar începutul şi, în lunile care au urmat, faza s-a reluat în repetate rânduri; de fiecare dată ne spunea că trebuie să plece şi că vecinii vor avea grijă de noi. Văzând-o cum calcula totul cu grijă, ne simţeam liberi şi fără probleme. În plus, aveam încredere că se va întoarce.

Deşi pare ciudat, faptul acesta dovedeşte totuşi cât de siguri ne simţeam acasă. Abia mult mai târziu am aflat unde mergea de fapt mama, când pretindea că-şi vizitează rudele. Când nu

mai putea face faţă situaţiei, se interna într-o clinică de psihiatrie. Divorţul o cufundase într-o stare teribilă de depresie şi confuzie; cred că numai puterea ei interioară a ajutat-o să-şi dea seama că avea nevoie de ajutorul specialiştilor şi că trebuia să apeleze la ei. De fiecare dată stătea în spital două-trei săptămâni. Noi, copiii, nu ştiam absolut nimic de tratament. Aşa a vrut ea.

Stresul a mai cedat cu timpul, dar prietenii şi vecinii tot nu o considerau complet vindecată. Mama n-a vrut ca noi să aflăm cât de mult o afectaseră evenimentele din familie şi de aceea nu ne-a spus nimic, însă pentru vecini tratamentul ei într-un spital de boli mintale era un subiect de bârfă inepuizabil, cu atât mai mult, cu cât avea şi un divorţ „la dosar”.

În mentalitatea vremii, acestea erau două stigmate cât se poate de nefavorabile. Ca şi cum n-ar fi fost destul că trebuia să ne poarte nouă de grijă, era nevoită să se împace cu ideea că era părăsită de toţi prietenii tocmai acum, când avea mai mare nevoie de ei.

Pentru că mamei nu i-a plăcut niciodată să vorbească despre divorţul ei, oamenii bănuiau ce era mai rău şi scoteau tot felul de zvonuri pe seama ei.

— Am ajuns la concluzia, mi-a spus ea odată, că cel mai înţelept lucru ar fi să-mi văd de treaba mea şi să nu mă mai sinchisesc de ce zice unul sau altul.

Uşor de spus, dar, când te gândeşti prin câte chinuri a trebuit să treacă singură, îţi dai seama cât de greu trebuie să-i fi fost.

În cele din urmă, nemaiavând resurse financiare la care să apeleze, mama şi-a dat seama că nu mai putea acoperi cheltuielile modeste ale casei. Casa îi revenise în urma divorţului. În final, după ce încercase zadarnic timp de câteva luni să adune ceva bani, a închiriat-o, a strâns lucruşoarele şi am plecat. A fost una dintre puţinele ocazii în care l-am revăzut pe tata. A venit să ne ducă cu maşina la Boston, unde locuia o soră mai mare de-a mamei, care fusese de acord să ne primească în gazdă. Ne-am mutat, aşadar, în locuinţa familiei ei.

Jean Avery şi soţul ei locuiau singuri. Copiii erau deja mari, fiecare la casa lui, aşa că noi ne bucuram de toată afecţiunea celor doi. În scurt timp, au devenit ca nişte părinţi pentru mine şi Curtis, care aveam atâta nevoie de afecţiune şi simpatie.

Mama a continuat tratamentul timp de un an după ce ne-am mutat noi în Boston. „Voiajele” durau acum trei-patru săptămâni. Deşi îi duceam dorul, unchiul William şi mătuşa Jean ne tratau cu atâta atenţie, încât ne împăcam repede cu lipsa ei. Ne asigurau că „mama e bine” şi, după ce primeau vreo scrisoare sau vreun telefon, ne spuneau: „Acuşi vine, peste câteva zile”. Trebuie să recunosc că se descurcau de minune, iar noi n-aveam nici cea mai mică bănuială.

CAPITOLUL 3
La opt ani

— Şobolaaaaniiii! am ţipat cât mă ţinea gura. Curtis, hai repede! Uite unul acolo!

Şi am arătat cu oroare înspre nişte tufe din spatele blocului.

— Uite ce mari sunt! am adăugat eu îngrozit. Mai ceva ca o pisică!

— Hai, lasă, că nu sunt chiar aşa de mari, zise Curtis care încerca să pară mai matur şi mai echilibrat, dar oricum trebuie să recunosc că arată oribil.

Fiind crescuţi în Detroit, nu eram absolut deloc pregătiţi pentru viaţa într-un apartament bostonez. Prin camere, gândacii mărşăluiau nestingheriţi şi era imposibil să scapi de ei. Obsesia mea erau însă şobolanii care mişunau peste tot: prin spatele blocurilor, prin tufe sau prin grămezile de gunoi. Iarna, se strecurau până în subsolul blocului.

— Eu nu cobor acolo singur pentru nimic în lume, ţipam de fiecare dată.

Îmi treceau fiori pe şira spinării numai când mă gândeam.

Câteodată, vedeai şerpi ieşind de prin tufe şi încolăcindu-se de-a lungul potecilor. Mi-aduc aminte că odată un şarpe uriaş s-a furişat în pivniţa blocului şi cineva l-a omorât. Zile la rând, şerpii au fost singurul subiect de discuţie pentru noi, copiii.

— Cică un şarpe a intrat acum un an într-un bloc şi a omorât patru copii, povestea unul.

— Te sugrumă şi-apoi te înghite, se precipita altul.

— Da’ de unde! râdea primul. Te muşcă sau te-nţeapă şi gata, s-a zis cu tine.

Urmau şi alte poveşti cu şerpi ucigaşi. Bineînţeles că nu le credeam, dar prin simplul fapt că le ascultam, eram speriat şi obsedat tot timpul să nu calc pe vreun şarpe.

Noi, copiii, eram mai toată ziua pe-afară, aşa că ne-am obişnuit repede cu imaginea sticlei sparte, a gunoiului, a caselor dărăpănate şi a maşinii poliţiei făcând raiduri prin cartier. După câteva săptămâni, totul ni se părea cât se poate de firesc. Niciunul dintre noi n-a spus vreodată ceva de genul: „Un om normal nu trăieşte în asemenea condiţii”. Cred că spiritul de unitate din familia noastră, întărit de unchiul William şi de mătuşa Jean, m-a împiedicat să mă preocup prea mult de nivelul de trai din Boston.

Mama lucra mereu. Neobosită, ca de obicei. Rareori se întâmpla să aibă câteva clipe libere pentru noi, dar clipele acelea răscumpărau tot restul. Începuse să lucreze pe la familii mai înstărite, îngrijind copii sau făcând menajul.

— Pari obosită, i-am spus într-o seară.

Se întorsese târziu de la lucru, era întuneric, iar cei la care lucrase fuseseră zgârciţi la plată. Se rezemă de spătarul scaunului, în holul strâmt.

— Mersi de compliment! spuse încet, în timp ce îşi scotea pantofii.

Zâmbetul ei mă îngrijoră.

— Ce v-a predat azi la şcoală? adăugă cu voce la fel de înceată.

Indiferent cât de obosită ar fi fost, nu uita să ne întrebe de şcoală, asta dacă eram încă treji când se întorcea de la lucru. Grija aceasta pentru educaţia noastră mi-a lăsat impresia că şcoala era pentru ea ceva deosebit de important.

Aveam opt ani când ne-am mutat în Boston, dar eram mult mai matur decât alţi copii de vârsta mea. Odată m-am surprins spunându-mi: „Ce mai viaţă la opt ani! N-ai nicio grijă, toţi se ocupă de tine, nu trebuie decât să te joci şi să te zbengui cât ai chef”, pentru ca apoi tot eu să continuu: „Ei, dar nici asta n-o să ţină la infinit… Să mă distrez cât mai pot!”

Cu excepţia divorţului părinţilor, vârsta de opt ani a fost cea mai frumoasă perioadă a copilăriei mele; în primul rând, atunci am trăit cel mai fericit Crăciun din viaţa mea. Colindam magazinele împreună cu fratele meu, Curtis, în căutare de cadouri, unchiul şi mătuşa ne asaltau cu o mulţime de daruri, ca să nu mai vorbim de mama care, pentru a ne face să mai uităm de tata, ne-a cumpărat mult mai multe jucării decât în alţi ani. Jucăria mea preferată era o maşinuţă Buick cu anul de fabricaţie 1959, dar, după ce am primit o trusă de chimie pentru experienţe, Buick-ul a trecut pe locul al doilea. Niciodată până atunci şi nici mai târziu n-am avut o jucărie care să mă captiveze în aşa măsură; petreceam ore întregi cu instrucţiunile în faţă, făcând experienţe. Coloram hârtia de turnesol în roşu sau albastru, făceam cele mai curioase amestecuri şi priveam fascinat cum substanţa din eprubetă făcea bule sau îşi schimba culoarea. Mă prăpădeam de râs dacă apartamentul se umplea de un miros de ouă clocite sau… şi mai rău.

Tot la vârsta de opt ani am avut şi prima mea experienţă religioasă. Eram adventişti de ziua a şaptea. În acea sâmbătă memorabilă, pastorul Ford, un povestitor înnăscut, şi-a ilustrat predica dinainte de masă printr-o întâmplare. Într-o ţară îndepărtată, un medic misionar şi soţia lui erau la un moment dat urmăriţi de nişte tâlhari. Aveau de învins multe obstacole: străbăteau păduri, se căţărau pe stânci, dar nu se dădeau bătuţi. În cele din urmă, epuizaţi şi cu răsuflarea tăiată, s-au trezit în faţa unei prăpastii. Erau prinşi în cursă. Deodată au observat o deschizătură în stâncă. Era destul de mare ca să ascundă în ea doi oameni. Când bandiţii au ajuns la marginea prăpastiei, n-au găsit nici urmă de misionari, de parcă-i înghiţise pământul. S-au întors cătrăniţi, înjurând şi bombănind tot drumul.

Ascultam povestirea cu sufletul la gură, de parcă eu aş fi fost cel urmărit. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul de atâta încordare, teamă şi disperare. Abia după ce bandiţii s-au îndepărtat, am răsuflat şi eu uşurat. Scăpasem cu viaţă!

În încheiere, pastorul Ford a îmbrăţişat într-o privire toată sala şi a spus:

— Cei doi erau în siguranţă, ascunşi în crăpătura stâncii. Dumnezeu i-a ferit de primejdie.

După predică, am cântat „Stânca mântuirii” şi pastorul ne-a vorbit despre nevoia omului de a alerga la „Stâncă”, de a găsi linişte şi siguranţă în Iisus Hristos.

— Dacă ne punem toată încrederea în Dumnezeu, a spus el, rotindu-şi privirea peste sală, El ne va apăra.

Ascultându-l, mă gândeam la cei doi misionari. Într-atât mă identificasem cu ei, încât la sfârşit mi-am spus: „Este exact ce mi-aş dori: să mă ascund într-o astfel de stâncă!”

Cu toate că n-aveam decât opt ani, hotărârea mi se părea cât se poate de firească. Mă gândeam că alţi copii de vârsta mea erau deja botezaţi şi, prin urmare, membri în toată regula. La gândul acesta, m-am hotărât. Apelul pe care pastorul Ford obişnuia să-l facă de fiecare dată la sfârşitul predicii, îndemnându-şi ascultătorii să-şi predea viaţa lui Iisus, ne-a propulsat, pe mine şi pe Curtis, în faţă. Câteva săptămâni mai târziu eram botezaţi.

Eram un copil destul de cuminte, după părerea mea. Boacănele pe care le mai făceam nu întreceau niciodată limitele

tolerate. Totuşi, mi-am dat seama că aveam mare nevoie de Dumnezeu. În următorii patru ani, m-am străduit să practic tot ce învăţam la biserică.

A mai existat şi un alt motiv pentru care acea dimineaţă de sâmbătă a marcat o piatră de hotar în viaţa mea: atunci m-am hotărât să devin medic misionar.

Predicile şi studiile biblice erau deseori presărate cu povestiri despre medici misionari care se aventurau în junglele Africii. De fiecare dată când se spuneau astfel de povestiri, eram numai ochi şi urechi. Ascultam vrăjit cum doctorii reuşeau să vindece bolile şi să aducă bucurie în vieţile acelor oameni.

— Cred că ştiu ce mi-aş dori, i-am spus mamei în timp ce ne întorceam acasă. Mă fac doctor. Mă laşi, mamă?

— Bennie, ascultă o clipă.

Ne-am oprit din mers şi ea m-a privit în ochi, apoi, punându-şi mâinile pe umerii mei, a spus:

— Dacă Îi ceri ceva lui Dumnezeu şi ai încredere că El poate să-ţi dea, atunci vei primi.

— Da, eu cred că voi ajunge doctor.

— Atunci vei ajunge, a zis ea pe un ton răspicat.

Având asigurarea ei, n-am mai stat deloc în cumpănă: îmi găsisem idealul.

Ca majoritatea copiilor, n-aveam nicio idee despre ce ar trebui să fac pentru a ajunge medic, dar intuiţia îmi spunea că, dacă învăţam bine la şcoală, eram pe drumul cel bun. Pe la 13 ani nu mai eram la fel de entuziasmat de perspectiva misionarismului, dar n-am renunţat la ideea de a studia medicina.

Ne-am mutat în Boston în 1959. Doi ani mai târziu ne întorceam în Detroit, oraşul nostru natal, şi asta numai datorită faptului că mama reuşise să pună pe picioare situaţia noastră financiară. Avea ea planurile ei – spera ca într-o zi să ne întoarcem în vechea noastră locuinţă, pe care o dădusem în chirie. Casa, cam de mărimea unui garaj mai spaţios, era una dintre acele clădiri rectangulare ridicate imediat după război şi probabil n-avea mai mult de 90 m^2, dar era situată într-o zonă frumoasă, cu grădini îngrijite şi case la care ţi-era mai mare dragul să te uiţi.

Timpul trecea, dar situaţia noastră rămânea neschimbată.

— Încă puţină răbdare, ne liniştea mama. Ne întoarcem noi în casa noastră. Deocamdată nu ne putem permite, dar aşteptaţi

numai să mai treacă ceva timp. Până una alta, ne putem folosi de banii de pe chirie.

Nu trecea nicio zi în care să nu aducă vorba despre casă. Îi citeam hotărârea în ochi şi ştiam că, o dată ce-şi punea în gând un lucru, nu se lăsa până nu obţinea lucrul respectiv.

Ne-am mutat într-un bloc în apropiere de o cale ferată, dincolo de care se întindea, cenuşie, umedă, dominată de furnale şi brăzdată de şine, zona industrială.

Locuiam la ultimul etaj. Mama se împărţea în fiecare zi între două-trei slujbe: îngrijea copii, făcea menajul şi altele. Când era vorba de treburi casnice, spunea:

— Mă descurc. Chiar dacă nu ştiu ceva la început, învăţ repede.

De altfel, nici n-ar fi putut lucra altceva, pentru că nu avea nicio pregătire. Făcând însă aceste munci „de jos”, a ajuns să cunoască foarte bine oamenii, şi asta numai prin simţul ei foarte fin de observaţie. Îi urmărea cu interes pe cei la care lucra – majoritatea oameni înstăriţi şi bine văzuţi în societate –, iar când venea acasă, ne povestea: cei bogaţi fac şi dreg cutare şi cutare lucru, se comportă şi gândesc aşa şi aşa... Tot timpul ne „aproviziona” cu astfel de informaţii. „Lasă că şi voi veţi ajunge ca ei”, obişnuia ea să spună zâmbind, după care adăuga: „Ba chiar şi mai şi!”

Mi se pare destul de ciudat că mama îmi inspira aceste idealuri tocmai într-o perioadă în care nu eram prea strălucit la şcoală, mai exact spus, când eram codaşul clasei, poziţie pe care mi-am păstrat-o în toţi cei cinci ani de şcoală primară.

În primii trei ani, la şcoala generală din Detroit, mi s-au pus nişte baze solide. Când ne-am mutat în Boston, eu trecusem în clasa a patra, iar Curtis era cu doi ani mai mare decât mine. Mama ne-a transferat la o şcoală particulară a bisericii, crezând că aici ni se putea oferi o educaţie mai bună, decât la o şcoală publică. Din nefericire, lucrurile n-au mers chiar aşa. Aveam numai note bune, dar nivelul clasei era la pământ. Când ne-am întors în Detroit, la vechiul sistem, am fost efectiv şocat de diferenţă.

Şcoala din Detroit era frecventată în majoritate de albi. Profesorii erau exigenţi, şi ceilalţi din clasă erau cu mult înaintea mea la toate materiile. Spre disperarea mea, mi-am dat seama că nu înţelegeam nimic din ce se preda. Eram ultimul, codaşul

clasei, dar lucrul cel mai rău e că în Boston trăisem cu ideea că eram un elev bun.

Ca şi cum n-ar fi fost destul de dureros că eram ultimul din clasă, mă mai cicăleau şi colegii, făcându-mi viaţa insuportabilă. Aşa cum se întâmplă de obicei, după extemporale toţi comentau notele celorlalţi. Nu se putea să nu se audă din vreun colţ: „Las' că ştiu eu ce-a luat Carson!" „Ha, ha, un patru cât el de mare!" „Hei, tărtăcuţă, ai avut măcar un răspuns corect?" sau „A avut data trecută unul, şi ştiţi de ce? A vrut să răspundă greşit."

Stăteam crispat şi ţeapăn în bancă şi mă făceam că nu-i aud. Voiam să-i las să creadă că nu-mi păsa, dar îmi păsa poate chiar mai mult decât trebuia şi cuvintele lor mă răneau, dar nu-mi puteam permite să plâng sau să o iau la fugă. Când vedeam că începeau să mă ironizeze, afişam un zâmbet forţat.

Săptămânile treceau şi eu ajunsesem să mă împac cu gândul că eram codaşul clasei. „Asta e. Ce să-i faci? Se vede că sunt prea prost." Nu mă îndoiam deloc de asta, iar colegii cu atât mai puţin.

Deşi nimeni n-a făcut vreodată aluzie la culoarea pielii mele, sentimentul de inferioritate mi-a întărit convingerea că negrii, pur şi simplu, nu puteau fi la fel de isteţi ca albii. Ridicam din umeri şi-mi spuneam că trebuie să accept realitatea: aşa a fost să fie.

Parcă simt şi acum tristeţea acelor ani. Cel mai dureros moment l-am trăit cu ocazia unui extemporal la matematică. Eram în clasa a cincea. Ca de obicei, doamna Williamson ne spuse să dăm fiecare lucrarea la colegul din spate, ca s-o corecteze, în timp ce ea citea răspunsurile corecte. Apoi fiecare îşi primea înapoi lucrarea corectată şi, în timp ce doamna Williamson ne striga numele, noi spuneam notele.

Extemporalul se compunea din 30 de întrebări. Cea care trebuia să-mi corecteze lucrarea se număra printre antipatiile mele.

Doamna Williamson începu să ne strige numele. Atmosfera din clasă devenise foarte încărcată. Stăteam nemişcat în bancă, plimbându-mi privirea de la tablă la şirul de geamuri pe care erau lipite figuri decupate din hârtie. În aer plutea un miros familiar de cretă, iar eu mă făceam tot mai mic în bancă, aşteptând cu groază să-mi aud numele.

— Benjamin?

Doamna Williamson aştepta să-i spun nota.

— Nouă, am îndrugat eu.

— I-auzi! Bravo, Benjamin! (Pentru mine 9 puncte din 30 era ceva incredibil.)

Dar înainte de a-mi da seama ce se întâmplase, am auzit-o pe fata din spatele meu ţipând:

— Nu „nouă”, „nulă”! Lucrarea e nulă, adică niciun răspuns nu e corect.

Chicotelile ei au stârnit hohote de râs şi strâmbături în toată clasa.

— Ajunge! strigă învăţătoarea.

Dar era deja prea târziu. Asprimea fetei mi se înfipsese ca o săgeată în inimă. În viaţa mea nu m-am simţit mai prost şi mai abandonat ca atunci. Ca şi cum nu era destul de rău că nu răspundeam niciodată corect la lucrările de control, acum toată clasa – cel puţin aşa mi s-a părut – râdea de prostia mea. Îmi venea să intru în pământ.

Ochii mă usturau, dar n-aş fi plâns pentru nimic în lume. Mai bine muream decât să le dau ocazia să vadă cât de mult sufeream. Am afişat imediat o atitudine indiferentă şi, până la sfârşitul orei, nu mi-am ridicat ochii de pe bancă, de la zeroul rotund din lucrare.

Aş fi putut rămâne foarte uşor la convingerea că aşa era viaţa, crudă, şi că toţi se înţeleseseră să mă persecute pentru culoarea pielii mele, dacă nu s-ar fi întâmplat ceva care avea să-mi schimbe complet concepţia despre viaţă.

CAPITOLUL 4
O rază de speranţă

— Nu ştiu… adică, nu sunt sigur.

La mijlocul clasei a cincea era obligatorie o vizită medicală la oftalmologie.

Mă simţeam din nou un netot din creştet şi până-n tălpi. Băiatul dinaintea mea citise toate rândurile de pe tăbliţă, în timp ce eu mă fâstâceam deja de la al doilea rând.

— Următorul! strigă asistenta cu voce energică.

Era rândul meu.

— Încearcă să citeşti fără să te forţezi.

Am încercat să mă concentrez, m-am zgâit şi, cu mare greutate, am reuşit să citesc primul rând de litere. Ca urmare a acestei „performanţe”, şcoala îmi asigură gratuit o pereche de ochelari.

Când m-am dus să mi-i prescrie, doctorul mi-a spus:

— Băiete, cu vederea ta poţi fi considerat handicapat. Ai nevoie de ochelari foarte puternici.

E de presupus cam ce se întâmplase: vederea îmi slăbise treptat şi nimeni nu băgase de seamă. Ziua următoare mi-am pus ochelarii şi… minune! Pentru prima dată vedeam la tablă, şi asta din ultima bancă.

Ochelarii au fost primul pas; cu ei a început urcuşul. Notele au început să crească – nu spectaculos, dar cât de cât erau o asigurare că sunt pe drumul cel bun.

După teza de la mijlocul trimestrului, doamna Williamson m-a luat deoparte şi mi-a spus:

— Benjamin, te-ai ridicat foarte mult în ultimul timp.

Zâmbetul ei aprobator m-a ambiţionat şi mai mult. Ştiam că voia să mă încurajeze. Luasem un şase la matematică, ceea ce însemna un progres considerabil.

Mă simţeam excelent la gândul că luasem o notă de trecere. Îmi spuneam: „Am luat un şase la mate. Asta înseamnă că încep să-mi revin. Aşadar, mai am şanse. Nu mai sunt cel mai prost din şcoală.” Un asemenea salt după numai jumătate de trimestru – deşi între şase şi patru nu e prea mare diferenţă – era un motiv să fiu optimist. Am simţit chiar pentru prima dată că puteam s-o iau înaintea câtorva din clasă.

Mama nu era însă mulţumită de ţinta pe care mi-o pusesem. O considera mult prea modestă.

— Ia uite, progresezi. Foarte bine! Sunt mândră de tine. La urma urmei, de ce n-ai lua o notă bună? Doar eşti un băiat isteţ!

Cu toate că eu eram până peste poate de fericit, mama nu era prea încântată. Nota de la teză şi încurajarea doamnei Williamson erau un motiv în plus ca să-mi repete:

— Nu trebuie să te mulţumeşti cu simplul fapt că ai trecut. Tu eşti mult mai capabil şi poţi lua nu şase, ci zece!

— Mami, dar gândeşte-te că am trecut, mă smiorcăi eu, dezamăgit că nu-mi aprecia meritul atât cât ar fi trebuit.

— Bine, bine, ai început să te îndrepţi, e adevărat, dar acum trebuie să mergi mai departe.

— Voi încerca, am spus eu nu prea hotărât. Fac tot ce pot.

— Trebuie. Te ajut şi eu.

Ochii îi scăpărară scurt. Ar fi trebuit să-mi dau seama că avea deja ceva în minte, pentru că nu se mulţumea să spună doar: „Trebuie să fii mai bun”, ci avea să-mi şi arate în ce fel. Metoda ei s-a dovedit a fi al doilea mobil.

Până la tezele de la jumătatea anului, mama s-a abţinut să-şi mai spună părerea despre notele mele. Fusese sigură că notele de la şcoala din Boston reflectau un progres, dar după ce a văzut cât de mult lăsa de dorit educaţia noastră pentru pretenţiile şcolii din Detroit, nu ne mai slăbea nicio clipă.

Mama nu m-a întrebat însă niciodată: „De ce nu poţi fi şi tu la fel de bun ca ceilalţi?” Era prea sensibilă pentru a pune astfel problema şi apoi nu ţinea atât de mult să fac concurenţă celorlalţi, cât să exploateze resursele mele intelectuale la maximum.

— Am doi băieţi deştepţi, obişnuia ea să spună. Deştepţi foc, ce mai!

— Dar eu fac tot ce pot. Uite, la matematică am numai note bune.

— Da, Ben, dar trebuie să fii şi mai bun, îmi spuse ea într-o seară. Acum, că ai început să-ţi revii la matematică, aş zice că e timpul să înveţi tabla înmulţirii.

— Tabla înmulţirii?! am strigat eu disperat, neputând să-mi cred urechilor. Dar ştii cât e de-nvăţat? Mi-ar trebui un an întreg!

Se ridică şi se apropie de mine.

— Eu n-am decât trei clase şi o ştiu până la 12.

— Dar, mamă…

— Trebuie să poţi. Concentrează-te, învaţ-o şi mâine, când vin de la lucru, te ascult. O repetăm în fiecare seară până o vei ştii mai bine decât toţi ceilalţi din clasă.

Am încercat eu să mai obiectez ceva, dar ar fi trebuit să-mi dau seama de la bun început că o vorbă de-a ei nu admitea comentarii. Nici nu-mi revenisem bine din şoc, când pică şi ultima bombă.

— Şi, adăugă ea, mâine după ce vii de la şcoală nu ieşi la joacă până nu o termini de învăţat.

Aproape că mi-au dat lacrimile.

— Cum să-mi bag în cap toate astea? am întrebat eu arătând disperat către coloanele de cifre de pe coperta caietului de matematică.

Uneori, mi se părea că vorbesc cu un perete. Cu o faţă inexpresivă şi o voce aspră îmi spuse:

— Nu pleci la joacă până nu înveţi toată tabla înmulţirii!

Mama nu era acasă când mă întorceam eu de la şcoală, dar nici nu concepeam să-i ies din vorbă. Aşa ne educase.

Neavând de ales, am învăţat şi tabla înmulţirii. N-a trebuit decât s-o repet de mai multe ori ca să se fixeze în memorie. Mama s-a ţinut de cuvânt şi m-a ascultat chiar în seara aceea, după ce a venit de la lucru. Faptul că-mi acorda atâta atenţie şi mă încuraja mi-a dat motivaţia de care aveam nevoie.

După câteva zile mi-am dat seama că matematica nu era chiar imposibilă. Notele au început să crească simţitor şi la un moment dat am ajuns la acelaşi nivel cu ceilalţi. Nu uit niciodată sentimentul pe care l-am avut atunci când, după un examen la matematică, i-am răspuns doamnei Williamson: „Douăzeci şi patru”. Aproape că am ţipat de bucurie când i-am repetat: „Am douăzeci şi patru de răspunsuri bune!” Mi-a zâmbit într-un fel care mi-a dat de înţeles că era mulţumită de progresul meu. Celorlalţi colegi nu le-am spus ce se petrecea sau ce efect avuseseră ochelarii. De altfel, cred că nici nu i-ar fi interesat.

Totul a devenit deodată altfel şi şcoala a început să-mi placă. Nu mai râdea nimeni de mine şi nu mă mai strigau „prostul de la mate”. Mama însă nu s-a mulţumit numai cu tabla înmulţirii. Îmi dovedise că puteam învăţa, aşa că a trecut la următorul punct din „programul pedagogic”, care prevedea că la fiecare materie trebuia să iau note peste cota medie. Scopul mă încânta, mijloacele însă mai puţin.

— Cred că pierdeţi prea mult timp la televizor, spuse ea într-o seară, închizându-ne televizorul tocmai la mijlocul programului.

— Nu mai mult decât alţii, m-am justificat eu, argumentându-i că unele programe erau foarte educative şi că până şi cei mai buni din clasă se uitau la televizor.

Fără să ia în seamă pledoaria mea, stabili noua regulă care mi-a făcut tot atâta „plăcere” ca şi cele dinainte:

— Începând de azi, n-aveţi nevoie să vă uitaţi la mai mult de trei emisiuni pe săptămână.

— Pe săptămână?

Într-o fracţiune de secundă mi-au trecut prin faţa ochilor toate programele la care ţineam şi pe care aveam să le pierd.

În ciuda protestelor, ştiam prea bine că, dacă mama lua o hotărâre, nu rămânea decât să ne conformăm – doar eram nişte copii ascultători. Să nu mai spun că încrederea pe care ne-o arăta ne dezarma complet.

Curtis avea note mai bune decât mine, deşi era o haimana şi jumătate, dar până şi notele lui erau departe de a o mulţumi pe mama. Seară de seară vorbea cu el în speranţa că îi va corecta atitudinea şi va reuşi să-i trezească ambiţia de a reuşi, de a nu se da bătut aşa repede. Niciunul dintre noi nu aveam un model după care să ne formăm, şi cred că asta l-a afectat mult pe Curtis care, fiind mai mare, vedea altfel lucrurile. Mama nu renunţa însă la munca de lămurire, chiar dacă aparent aceasta părea să nu dea niciun rezultat. Prin afecţiunea pe care i-o arăta, prin fermitatea ei şi, de ce nu, prin regulile pe care ni le-a impus, Curtis a ajuns mai realist şi a câştigat mai multă încredere în capacităţile proprii.

Mama ne făcuse deja program şi pentru timpul liber când nu ne uitam la televizor.

— Mergeţi şi împrumutaţi cărţi de la bibliotecă. Trebuie să citiţi cel puţin două cărţi pe săptămână. În week-end vă pun să mi le povestiţi.

Ascultam cu o figură sceptică. Două cărţi pe săptămână?! Şi eu care în toată viaţa mea nu citisem o carte până la capăt... Chiar una pe săptămână era prea mult pentru mine!

Şi iată că ziua următoare ne-a prins târându-ne picioarele către biblioteca orăşenească. Bombăneam cătrăniţi, trăgând de timp, nedorind decât ca drumul să nu se termine niciodată. N-aveam încotro; trebuia să facem ce ne spusese mama. De ce? În

primul rând, pentru că o respectam – ştiam că nu glumea de data aceasta şi aştepta de la noi să ne comportăm în consecinţă – şi în al doilea rând, pentru că o iubeam.

— Bennie dragă, îmi repeta pentru a nu ştiu câta oară, dacă ştii să citeşti, poţi afla lucruri despre absolut orice te interesează. Lumea îşi deschide larg porţile pentru cel care stă cu cartea pe genunchi. Voi doi veţi reuşi în viaţă, pentru că veţi deveni foarte curând cei mai pasionaţi cititori din şcoală.

Dacă stau să mă gândesc, îmi dau seama că şi acum sunt tot atât de convins ca şi atunci că avea dreptate. Avea încredere în noi, atâta încredere, încât nu îndrăzneam să o dezamăgim, ci dimpotrivă, am ajuns să fim mai siguri pe noi, să avem mai multă încredere în noi înşine.

Prietenii mamei o condamnau pentru severitatea cu care ne trata. Odată am surprins întâmplător o discuţie în care o cunoştinţă îi reproşa:

— Nu-ţi dai seama ce le faci copiilor punându-i să stea toată ziua cu cărţile în faţă? Vor ajunge să te urască.

— N-au decât să mă urască, a venit răspunsul, la care respectiva rămase fără cuvinte, dar ştiu măcar că au primit o educaţie.

Bineînţeles că n-am urât-o niciodată. Îmi displăceau, ce-i drept, mijloacele ei de constrângere, însă reuşise să mă facă să înţeleg că toate erau spre binele meu. Nu uita să-mi spună aproape în fiecare zi:

— Din moment ce ţi-ai pus în gând un lucru, înseamnă că poţi să-l şi obţii.

Fiindcă îmi plăceau animalele şi natura în general, alegeam numai cărţi din acest domeniu şi, dacă la alte materii eram o catastrofă, la biologie mă întreceam pe mine însumi. Profesorul de biologie, domnul Jaeck, sesiză curând interesul meu şi începu să mă încurajeze dându-mi teme suplimentare, ca de exemplu, să-i ajut pe unii colegi să recunoască anumite pietre, animale sau peşti. Ajunsesem până acolo încât puteam numi şi clasifica o rasă de peşti după ce identificasem câteva caracteristici. Eram singurul din clasă care reuşise o asemenea performanţă. În sfârşit, excelam şi eu la o materie.

La început alegeam de la bibliotecă numai cărţi despre animale şi natură, încât în clasa a V-a ajunsesem as la biologie. La sfârşitul anului puteam clasifica toate pietrele de pe

marginea drumului. Citisem o mulţime de cărţi despre peşti şi despre universul acvatic şi începusem să adun insecte de prin pârâuri, bălţi şi să le examinez la microscopul domnului Jaeck.

Mi-am dat seama brusc că reuşisem să am rezultate bune la toate materiile. De la o vreme, incursiunile la bibliotecă au început să mă pasioneze cu adevărat. Bibliotecarul ajunse să ne cunoască şi ne dădea de fiecare dată sugestii, ştiind cam ce fel de cărţi ne interesau; nu uita niciodată să ne pună în temă cu ultimele apariţii. Curând am descoperit farmecul cărţilor de aventuri şi de descoperiri ştiinţifice.

Citind mult, mi-am îmbogăţit vocabularul şi mi-am dezvoltat capacitatea de înţelegere. Am ajuns cel mai bun la matematică.

Pe lângă testele de la matematică, concursurile săptămânale de ortografie[1] au fost până spre sfârşitul clasei a V-a nişte ore la care mă gândeam cu oroare. Mă poticneam la primele litere şi trebuia să mă aşez la loc în bancă; nu reuşeam niciodată să trec măcar la al doilea cuvânt. Chiar dacă au trecut mai bine de treizeci de ani de atunci, îmi aduc aminte foarte bine primul cuvânt care mi-a trezit interesul pentru spelling.

Doamna Williamson ne-a pregătit pentru ultima săptămână din clasa a V-a un concurs recapitulativ de spelling, intenţionând să ne treacă prin toată materia. Cum era de aşteptat, a câştigat Bobby Farmer. Faptul nu m-ar fi surprins deloc dacă n-ar fi fost un mic amănunt la care nu mă aşteptam: ultimul cuvânt care i-a câştigat reputaţia de învingător a fost „agricultură”.

„Şi eu ştiu să-l citesc pe litere!” mi-am spus eu, însufleţindu-mă deodată. Îl citisem cu o zi înainte într-o carte de la bibliotecă. Când câştigătorul se aşează, m-am simţit răscolit de o ambiţie devoratoare. „Puteam şi eu!” îmi spuneam, „şi pun pariu că, dacă m-apuc să învăţ, mă descurc la spelling mai bine decât Bobby”.

Era într-adevăr o provocare. Bobby era incontestabil cel mai inteligent din clasă. Transferându-se la noi, îi luă repede locul lui Steve Kormos, fostul favorit.

Bobby m-a impresionat la o oră de istorie. Doamna Williamson a menţionat cuvântul „in” şi peste clasă se aşternu o tăcere mormântală, nimeni neştiind să-l explice. Bobby, venit nu de

[1] În original *spelling* – citire sau rostire literă cu literă, lucru dificil pentru vorbitorii de limbă engleză, întrucât acelaşi sunet poate fi redat în scris prin litere sau grupuri de litere diferite şi fiecare literă are un „nume” (N.R.).

mult, ridică mâna şi începu să ne explice ce era inul, unde se cultiva şi cum femeile îl torceau şi făceau fire din el.

Ascultându-l, mă gândeam: „Trebuie să fie un băiat deştept. Şi câte ştie despre in…” Şi stând aşa pe gânduri, cu soarele de primăvară bătând în ferestre, parcă am avut o revelaţie: „Dar şi eu pot citi foarte bine despre in şi despre orice altceva, împrumutând cărţi de la bibliotecă. Exact cum spune mama: „Dacă ştii să citeşti, poţi găsi răspunsuri la orice întrebare”.

Aşa că mi-am petrecut toată vara citind. Când am început clasa a VI-a, ştiam să citesc literă cu literă, la prima vedere, o mulţime de cuvinte. Bobby ocupa în continuare locul de frunte, dar şi eu mă apropiam vitejeşte din urmă. În această competiţie, setea de cunoaştere a pus cu totul stăpânire pe mine. Stăteam într-o zi şi reflectam: trebuie să fie o senzaţie excelentă să ştii că eşti cel mai bun din clasă… Concluzia la care am ajuns a fost că, dacă voiam să simt această senzaţie, n-aveam decât să ajung primul.

Lectura pe care mi-o făceam cu conştiinciozitate mi-a îmbunătăţit ortografia, vocabularul şi capacitatea de înţelegere. Orele mi se păreau mult mai interesante acum. Când am început clasa a VII-a, la Wilson Junior High School, ajunsesem primul din clasă. Mi-am dat însă curând seama că acest lucru nu-mi aducea prea multă satisfacţie; simplul fapt că eram cel mai bun nu mă mulţumea, şi aceasta numai datorită influenţei mamei. Nu muncisem numai de dragul concurenţei, doar pentru a fi mai bun ca ceilalţi, ci mult mai mult, voiam să ştiu pentru sufletul meu că eram bun şi că mai bun de-atât nu puteam fi.

Majoritatea colegilor din clasa a V-a şi a VI-a s-au transferat la Wilson, o dată cu mine. În decursul celor doi ani, relaţiile dintre noi se schimbaseră radical. Chiar cei care mă tachinaseră veneau acum să mă întrebe: „Hei, Bennie, cum ai rezolva tu problema asta?”

Probabil că radiam tot de fericire când le dădeam răspunsul. Mă respectau, şi nu fără motiv. Era o plăcere să iei note bune, să înveţi mai mult şi să ştii mai mult decât ţi se cerea.

Wilson Junior era un liceu frecventat în majoritate de albi. Cu toate acestea, reuşisem, şi eu şi Curtis, să ne menţinem printre primii. La această şcoală m-am remarcat pentru prima dată printre albi. Îmi place să cred că dezvoltarea mea intelectuală a

fost cea care m-a ajutat să înlătur prejudecata despre inferioritatea negrilor.

Şi această atitudine o datorez tot influenţei mamei, pe care n-am auzit-o niciodată spunând ceva de genul: „Aşa sunt albii, ce să faci!” Deşi n-avea nicio educaţie şi se căsătorise la treisprezece ani, fusese totuşi în stare să-şi facă o imagine clară asupra societăţii, aşa încât să poată susţine faţă de noi că toţi oamenii sunt egali. Nu dădea niciodată frâu liber prejudecăţilor când era vorba de rasă şi aştepta acelaşi lucru şi de la noi.

Curtis şi eu ne-am lovit de multe ori de prejudecăţi şi ne-am fi putut lăsa foarte uşor intimidaţi, mai ales în acea perioadă a anilor ’60, din care trei incidente mi-au rămas dureros de vii în memorie.

Când am început să frecventăm liceul Wilson Junior, obişnuiam să sărim în câte un tren din mers, să mai scurtăm din drum. Ne distram grozav. Ştiam că nu era bine, dar eu cel puţin îmi împăcam conştiinţa alergând după trenurile care nu circulau cu viteză prea mare. Fratele meu, în schimb, se repezea la cele mai rapide, care încetineau la intersecţie. Îl invidiam observându-l cum opera: când trenul se apropia de intersecţie, îşi arunca clarinetul pe unul dintre vagoanele-platformă de lângă locomotivă, iar el sărea în ultimul vagon. Ştia că, dacă nu reuşea să ajungă la vagonul din faţă, îşi putea lua adio de la instrument. Asta îl ambiţiona atât de mult, încât nu şi-a pierdut niciodată clarinetul.

Era o adevărată aventură, pe deasupra şi periculoasă. De fiecare dată când săream în tren, inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Nu numai că trebuia să sărim la momentul oportun şi să ne agăţăm cu toate puterile de vagon, dar trebuia să ne asigurăm în primul rând că nu suntem văzuţi de conductori, care cunoşteau prea bine acest gen de hobby şi erau cu ochii în patru după puştii de seama noastră care escaladau trenurile la intersecţii. Noi eram însă imbatabili.

Dacă am încetat să ne căţărăm în trenuri, am făcut-o din cu totul alte motive. Fugind de-a lungul şinelor, într-o zi, când Curtis nu era cu mine, m-am trezit faţă-n faţă cu o ceată de băieţi – toţi mai mari şi toţi albi – care se îndreptau spre mine cu furia întipărită pe feţe. Unul dintre ei agita un băţ gros în mână.

— Hei, negrule! mi-a strigat el pe un ton dispreţuitor.

M-am oprit speriat, nefiind în stare să mai scot niciun cuvânt. Trebuie să fi arătat teribil de neajutorat. Cel cu băţul m-a atins uşor pe umăr. M-am dat înapoi uşor, neştiind ce avea să urmeze. S-au postat toţi în faţa mea şi au început să-mi arunce în faţă toate grosolăniile pe care le-ar fi putut născoci mintea mea.

Simţeam că mă trec toate transpiraţiile. Am rămas ca paralizat, privindu-mi ţintă pantofii, prea speriat ca să pot spune ceva sau să o iau la fugă.

— Ştii că negroteii n-au ce căuta la Wilson? Dacă te mai prindem o dată, s-a zis cu tine! Ai auzit?

Ochii încruntaţi mă priveau reci ca gheaţa. Fără să-mi ridic privirea, am bâiguit un „cred că da” anemic.

— Te-am întrebat dacă ai auzit! ţipă unul dintre ei.

Simţeam un nod în gât. Am încercat să articulez un „da” cât puteam eu de tare, dar nu prea mi-a reuşit.

— Atunci şterge-o cât poţi de repede şi fii atent, că data viitoare îţi vine rândul!

Am luat-o la fugă şi nu m-am oprit până în curtea şcolii. N-am mai mers niciodată la şcoală pe acel drum, aşa că n-am mai dat ochii cu golanii; în schimb, s-a zis cu toată distracţia noastră şi cu săritul în trenuri. Intuiţia îmi spunea că, dacă ar fi aflat, mama ne-ar fi mutat imediat de la acea şcoală, aşa că n-am suflat nicio vorbă.

Un al doilea episod, de data aceasta mult mai dramatic, s-a petrecut când eram în clasa a VIII-a. La sfârşitul fiecărui an şcolar se obişnuia ca directorul şcolii şi dirigintele să dea câte un premiu de onoare celor mai buni elevi din clasele a VII-a, a VIII-a şi a IX-a. Curtis şi eu am fost premiaţi. El era în clasa a IX-a, iar eu într-a VII-a.

La sfârşitul clasei a VIII-a, majoritatea au fost nevoiţi să recunoască faptul că eram un elev strălucit. Am fost din nou premiat. La serbarea de sfârşit de an, o profesoară se apropie de mine şi îmi înmânã diploma, după care se opri şi, privind la mulţimea de elevi adunaţi, începu pe un ton ridicat:

— Aş vrea să vă spun ceva chiar acum.

Şi, spre oroarea mea, începu să le facă morală celor albi pentru că mă lăsaseră pe mine să le-o iau înainte.

— Nu vă obosiţi deloc! concluzionă ea foarte indignată.

Cu alte cuvinte, era inadmisibil – după părerea ei – ca într-o clasă de albi un negru să ia premiul întâi.

În timp ce ea continua cu reproşurile, eu încercam să-mi pun ordine în gânduri. Fusesem jignit, asta era clar. Cât muncisem eu să ajung primul din clasă, şi acum eram minimalizat şi pus la colţ într-o manieră atât de grosolană! La început mi-am spus: „Dă-i pace. Nu-i decât o gâsculiţă proastă!”, dar apoi am simţit cum furia punea stăpânire pe mine şi mi-am zis: „Las’ că v-arăt eu!”

N-am putut niciodată să înţeleg ce a determinat-o pe femeia aceea să spună ce a spus. Îmi preda unele materii şi îmi făcuse impresia că mă simpatiza; ştia foarte bine că fusesem premiat pe merit. Ce a determinat-o atunci să fie atât de nedreaptă? Nu-şi dădea oare seama că oamenii nu sunt la urma urmei decât oameni şi că nu pielea sau rasa îi face mai inteligenţi sau mai reduşi? De multe ori se întâmplă ca cei puţini să aibă dreptate. Cum poate cineva să nu-şi dea seama de toate acestea?

În ciuda faptului că m-am simţit jignit şi furios, n-am spus nimic. Stăteam şi mă uitam la ea cum se agita. Unii dintre albi îmi aruncau câte o privire, dându-şi ochii peste cap în semn de dezaprobare, vrând parcă să-mi spună: „Dacă atât o duce capul…”

Câţiva dintre cei care în urmă cu ceva timp mă tachinau, acum îmi erau prieteni şi vedeam că nu se simţeau bine deloc.

Nici despre acest incident nu i-am pomenit nimic mamei. Oricum n-ar fi ajutat la nimic şi n-ar fi făcut decât să o rănească.

A treia confruntare a fost stârnită de echipa de fotbal înjghebată din băieţii de pe la blocurile din jur. În clasa a VII-a, fotbalul era pentru mine hobby-ul numărul unu. Era deci cât se poate de normal ca, atât eu, cât şi Curtis, să dorim să intrăm în echipă. Problema era că niciunul nu eram prea grozavi. În comparaţie cu alţii, eram mult mai slabi. Aveam totuşi un avantaj – eram iuţi; la alergat nu ne prindea nimeni. Şi, pentru că fraţii Carson au făcut o impresie aşa de bună, s-au găsit câţiva albi care să le bage beţe în roate.

Într-o după-amiază, când părăseam împreună cu fratele meu, Curtis, terenul de fotbal după antrenament, ne-am trezit înconjuraţi de un grup de albi; niciunul nu avea peste treizeci de ani. Furia ameninţătoare de pe feţele lor nu mai necesita niciun fel de explicaţii. Nu eram sigur dacă făceau parte din banda

care mă ameninţase pe calea ferată; nu ştiam decât că eram speriat de moarte.

Unul dintre ei păşi în faţă.

— Auziţi, tipilor: dacă vă mai prindem pe-aici, direct în râu v-aruncăm!

Se întoarseră apoi cu spatele şi plecară.

Aveau oare de gând să-şi ţină promisiunea? Oricum, nu asta ne preocupa pe noi, ci faptul că nu ne voiau în echipă. Mergând spre casă, i-am spus lui Curtis.

— Care e omul care mai joacă fotbal, dacă-i fluierat şi de suporteri?

— Cred că avem ceva mai bun de făcut, mi-a răspuns Curtis.

N-am spus nimănui care era motivul retragerii noastre şi nici nu ne-a întrebat nimeni vreodată. Mamei i-am spus doar că „ne-am hotărât” să nu mai mergem la fotbal. În plus, Curtis a amintit ceva de „mai mult timp pentru lecţii”.

Hotărâserăm să nu-i spunem nimic mamei despre ameninţare, ştiind că dacă ar fi aflat s-ar fi consumat prea mult din cauza noastră.

Privind înapoi, găsesc că e nostim: când eram mici, mama ne-a ascuns adevărul în legătură cu tata şi cu problemele ei, iar acum era rândul nostru să o scutim de griji.

CAPITOLUL 5
Un hobby ciudat

— Care dintre voi ştie ce-au făcut indienii cu zdrenţele generalului Custer? întrebă şeful bandei.

— Ei, hai, spune-ne odată! se agită unul cu un interes exagerat.

— Le-au pus bine şi acum le poartă Carson! Ha, ha, ha!

— Chiar c-aşa arată, se grăbi un altul să aprobe.

Simţeam un val de căldură năvălindu-mi în obraji.

— Apropie-te numai de el, continuă primul. Miroase de parc-ar avea o sută de ani!

Fiind noul venit în clasa a VIII-a, la liceul Hunter Junior, nu puteam fi scutit de dureroasa experienţă a „capping-ului”. Cuvântul provine de la verbul „capitalize” şi în jargon înseamnă „a râde” sau „a-ţi bate joc de cineva”. Ideea era să faci cele mai usturătoare remarci la modul cel mai hazliu cu putinţă.

Capping-ul se desfăşura întotdeauna în imediata apropiere a victimei şi candidaţii la acest „post” se alegeau de preferinţă dintre cei cu haine ponosite şi demodate. Capperii cu experienţă aşteptau întotdeauna până ce în jurul nefericitei victime se adunau mai mulţi gură-cască, după care începea o adevărată competiţie a insultelor, care mai de care mai haioase.

Eu eram unul dintre subiecţii preferaţi. Nici atunci, ca de altfel nici acum, hainele nu însemnau mare lucru pentru mine. Cu excepţia unei scurte perioade, n-am fost niciodată preocupat de ce puneam pe mine, pentru că mama îmi spunea întotdeauna:

— Bennie, interiorul contează. Te poţi îmbrăca cu cele mai scumpe haine şi pe dinăuntru să fii gol.

Îmi displăcea teribil gândul că trebuia să părăsesc liceul Wilson Junior la mijlocul clasei a VIII-a, în schimb faptul că ne mutam în vechea noastră casă mă făcea să-mi uit necazul. „Mergem acasă!” îmi spuneam mereu fericit. Restul nu mai conta.

Mulţumită spiritului economic al mamei, situaţia noastră financiară nu mai arăta atât de rău. Cu salariul ei de-atunci, ne puteam permite să ne mutăm în casa în care locuisem înainte de divorţul părinţilor. Nu că ar fi fost foarte spaţioasă – cu ochi mai realişti s-ar putea spune: o cutie de chibrituri –, dar era a noastră, şi pentru noi era o adevărată vilă, un loc fabulos.

Schimbarea locuinţelor însemna inevitabil şi schimbarea şcolilor. Curtis a rămas în continuare la Southwestern High School, iar eu m-am transferat la Hunter Junior High School, frecventată în majoritate de negri.

N-a trebuit mult timp pentru ca noii mei colegi să-şi dea seama că eram bun la învăţătură. Prinsesem gustul succesului şi, chiar dacă nu eram cel mai bun, ţineam totuşi să mă număr printre primii.

Ajuns în acest punct, m-am văzut confruntat cu o nouă problemă, o problemă de o natură mai aparte, cu care n-avusesem de-a face până atunci. În afara momentelor de capping eram obsedat cum să le demonstrez celorlalţi că eram „de-al lor”. Nu fusesem niciodată nevoit să demonstrez ceva; mi se păruse întotdeauna normal ca ceilalţi să mă respecte pentru notele bune. La Hunter Junior funcţiona însă un alt sistem de valori. A fi acceptat implica o serie de condiţii: să porţi anumite haine, să frecventezi anumite locuri, să joci baschet şi, desigur, să stăpâneşti capping-ul.

Nu-i puteam cere mamei să-mi cumpere hainele menite să mă „înalţe” în ochii celorlalţi, şi asta nu pentru că aş fi ştiut cât de greu se câştigă banii – n-aveam de unde ştii pe-atunci –, ci pentru că vedeam cum lupta din răsputeri să nu mai depindă de ajutorul social. A reuşit această performanţă când am trecut în clasa a IX-a. Mai primeam doar cartele alimentare. Ajutorul social şi-a avut însă şi el rostul lui; fără el, mama nu s-ar fi descurcat şi cu noi, şi cu cheltuielile casei. În ordinea priorităţilor, garderoba ei – îngrijită, dar cam demodată – rămânea mereu pe ultimul loc. Fiind copil, n-aveam cum să-mi dau seama de asta, iar ea nu s-a plâns niciodată.

În primele săptămâni nu răspundeam la provocări. Tăcerea mea nu făcea însă decât să-i încurajeze să mă atace şi mai tare. Mă simţeam părăsit, şi faptul că nu mă puteam integra mă durea teribil. Mergând singur spre casă, mă întrebam: „Oare ce se-ntâmplă cu mine? De ce nu pot fi ca unul dintre ei? De ce trebuie să fiu întotdeauna altfel?” pentru ca mai apoi, tot eu să mă consolez: „Ei, la urma urmei nu sunt decât o adunătură de bufoni. Dacă aşa ştiu ei să se distreze, n-au decât. N-aveţi decât, băieţi! Eu unul n-o să vă fac jocul. Lasă c-ajung eu odată ce-o să ajung şi v-arăt eu atunci…”

Şi totuşi mă simţeam respins, părăsit, dat la o parte. Voiam, ca orice om, să fiu agreat, să nu rămân mereu pe dinafară. Din nefericire, cu timpul am devenit tot mai insensibil la felul lor de a fi şi am încheiat chiar prin a mi-l însuşi: „Ei, bine băieţi, dacă vreţi capping, v-arăt eu capping!”

Ziua următoare aşteptam să-nceapă hărţuiala. N-a trebuit să aştept prea mult că unul dintr-a IX-a a şi-nceput:

— Vai, cămaşa aia de pe tine a văzut şi primul, şi-al doilea, şi-al treilea, şi-al patrulea război mondial!

— Bineînţeles, am răspuns eu, doar maică-ta a purtat-o.

Toată lumea a izbucnit în râs. Respectivul a făcut ochii cât cepele, nevenindu-i să-şi creadă urechilor, dar, neavând încotro, a râs şi el şi a zis:

— Hai că-mi placi, tipule!

N-a trecut mult şi îi puneam la colţ pe cei mai buni capperi din şcoală. Faptul că eram invidiat pentru spiritul meu ascuţit îmi dădea o senzaţie foarte plăcută.

Începând de atunci, de fiecare dată când eram atacat, îi trânteam agresorului o replică şi mai usturătoare – la urma urmei, asta era regula jocului. După nici două săptămâni gaşca se dădu bătută. Nimeni nu mai dorea să mă asalteze cu sarcasme; probabil că îşi dăduseră seama că n-o puteau scoate la capăt cu mine; ba unii mă ocoleau, dar nici atunci nu-i slăbeam:

— Hei, Miller, cu o aşa faţă şi eu m-aş ascunde pe unde-aş apuca!

Cinic? Fără îndoială, însă găseam întotdeauna o scuză: „Toţi fac la fel. Mănâncă sau vei fi mâncat”. Sau „Ce, nu ştie şi el de glumă?”

Am uitat cam repede cum era în postura de victimă. Capping-ul mi-a rezolvat una dintre cele două mari probleme. Mai rămâneau acum hainele: pe lângă faptul că eram luat peste picior din cauza lor, eram considerat sărac, şi a fi sărac însemna a nu fi bun de nimic. Ciudat... Mă gândesc acum că, de fapt, niciunul nu provenea din familii înstărite, aşa că n-ar fi avut niciun motiv să râdă de alţii. Desigur că pe-atunci nu-mi dădeam seama de anumite lucruri. Simţeam sărăcia ca pe un stigmat, care îmi amintea mereu de lipsa tatălui. Pentru că majoritatea colegilor aveau amândoi părinţii, ajunsesem la convingerea că numai şi numai din acest motiv o duceau atât de bine.

Când eram în clasa a IX-a, una dintre „datoriile mele casnice” mi-a dat multe dureri de cap. E vorba de cartelele alimentare, la ora aceea indispensabile, cu care mama mă trimitea la magazin să cumpăr pâine sau lapte. Pentru mine era un adevărat coşmar. Mă gândeam tot timpul: „Dacă mă vede vreun prieten? Dacă se află la şcoală?” Iar dacă se întâmpla într-adevăr să mă întâlnesc cu vreun cunoscut la casă, mă făceam că am uitat ceva şi mă ascundeam după vreun raft până când respectivul se îndepărta. Abia după ce plecau toţi de la coadă apăream şi eu cu cartelele mele.

Nu mă durea faptul că eram sărac, dar aş fi preferat să mor decât să ştiu că ceilalţi ar fi aflat acest lucru. Dacă aş fi stat să mă gândesc mai bine la cartelele cu pricina, mi-aş fi dat seama că mulţi dintre prietenii mei le foloseau. Mie însă îmi ardeau parcă în buzunare de câte ori ieşeam cu ele din casă şi de fiecare dată tremuram la gândul că mă vede vreun cunoscut şi ne scoate vorbe.

Clasa a IX-a stă ca o piatră de hotar în viaţa mea. Treceam printr-o perioadă de tranziţie: la note ţineam pasul cu cei mai buni, iar la restul cu cei mai răi. Lăsam în urmă copilăria. Viitorul şi mai ales visul meu, de a deveni medic, începeau să mă preocupe tot mai mult.

Când am trecut în clasa a X-a, presiunile din partea colegilor au devenit insuportabile. Principala mea preocupare erau acum hainele.

— Nu pot să mă îmbrac cu pantalonii ăştia! Râd toţi de mine, îi spuneam mamei.

— Numai proştii râd de hainele tale, Bennie, spunea ea. Nu hainele îl fac pe om.

— Da, mamă, dar toţi au haine mai bune decât mine, mă apăram eu.

— Poate. Şi eu cunosc o mulţime de oameni care se îmbracă mai bine decât mine, dar asta nu-i face cu nimic mai buni, îmi explica ea calmă.

Nu trecea o zi în care să nu aduc vorba de haine şi să nu o asaltez cu pledoariile mele. Pentru mine, „hainele” erau: două pulovere italieneşti, cu aplicaţii din piele de căprioară, pantaloni de mătase, şosete de mătase, pantofi din piele de crocodil, pălării cu boruri ascuţite, scurte de piele şi paltoane din piele de

căprioară. Vorbeam tot timpul de aceste lucruri, de parcă eram obsedat. Trebuia să le am. Trebuia să fiu ca ei.

Mama era dezamăgită de mine şi îmi dădeam seama, dar gândurile mele pendulau între garderoba sărăcăcioasă şi nevoia de a mă şti acceptat de ceilalţi. În loc să vin direct acasă de la şcoală şi să-mi fac lecţiile, mergeam la baschet. Uneori stăteam până după ora zece, unsprezece. Ştiam ce mă aşteaptă acasă şi aveam replicile pregătite.

— Bennie, nu-ţi dai seama ce faci? mă mustra mama. Nu-i vorba că mă dezamăgeşti pe mine, dar îţi ruinezi viaţa stând afară cu orele şi cerşind toată ziua numai haine şi iar haine.

— Nu-mi ruinez deloc viaţa, mă oţăram eu.

Nu voiam să ascult şi nici nu puteam, pentru că mintea mea necoaptă nu ştia altceva decât că trebuie să arăt ca ceilalţi.

— Ştii, am fost mândră de tine, îmi spunea mama. Ai muncit mult. Nu da acum cu piciorul la toată munca asta.

— Dar o să învăţ tot aşa, îi replicam eu. Am venit vreodată cu note rele?

Nu putea să mă contrazică în acest punct de vedere, dar ştiam că nu era împăcată.

— O.K., băiete, îmi spuse în cele din urmă.

În sfârşit, după săptămâni de rugăminţi, am auzit mult aşteptatele cuvinte:

— Uite, îţi cumpăr lucrurile astea, dacă ţi le doreşti atât. Dacă tu crezi că vei fi fericit, poftim, ţi le cumpăr.

— Mă vor face fericit! Sigur că mă vor face!

Greu de imaginat cât de insensibil puteam fi la nevoile ei! O făceam să-mi cumpere haine pentru a fi ca ceilalţi, dar niciodată nu aveam destule. Acum îmi dau seama că oricâte pulovere italieneşti, scurte de piele sau pantofi din piele de crocodil mi-ar fi cumpărat, nu erau niciodată suficiente.

Notele au început să scadă. Am ajuns un elev mediocru. Mai trist era faptul că acest regres nu mă deranja deloc; important era că făceam parte din gaşcă. Mereu eram invitat pe la câte o petrecere şi mă distram de minune, mă distram aşa cum nu o făcusem niciodată până atunci. Eram de-al lor.

Şi totuşi nu eram fericit. Abandonasem adevăratele valori care dăduseră un sens vieţii mele.

Pentru a vă explica despre ce este vorba trebuie să mă întorc cu câţiva ani înapoi şi să vă povestesc despre o vizită pe care Mary Thomas i-a făcut-o mamei.

* * *

Când a fost internată în spital la naşterea mea, mama a avut primul contact cu adventiştii de ziua a şaptea. Mary Thomas venise în vizită la spital şi începuse să-i vorbească despre Iisus. Mama a ascultat politicoasă, dar nu s-a arătat prea interesată de ce avea să-i spună femeia.

Mai târziu, divorţul i-a şubrezit atât de mult nervii, încât a trebuit să se interneze într-o clinică de psihiatrie.

La un moment dat, ajunsese să se gândească serios la sinucidere. Dar iată că într-o după-amiază, primi o vizită: era aceeaşi Mary Thomas.

Această femeie liniştită, dar plină de râvnă a început să-i vorbească despre Dumnezeu. Nu era un lucru nou pentru mama, care primise o educaţie religioasă, dar felul în care Mary Thomas trata religia era cu totul nou. Nu a constrâns-o pe mama şi nici nu a încercat să-i spună cât de păcătoasă era, ci i-a prezentat pur şi simplu convingerile ei, făcând din când în când pauze pentru a citi versete din Biblie care îi confirmau credinţa.

Mai mult decât atât, Mary Thomas se arăta preocupată de mama. Era lucrul de care mama avea cea mai mare nevoie.

Nici înainte de divorţ mama n-o ducea prea bine. Era pur şi simplu o femeie disperată, cu doi copii după ea, cărora nu le putea asigura niciun viitor. Mulţi o considerau neconvenţională şi o condamnau. În acest moment a apărut Mary Thomas, aducând ultima rază de speranţă.

— Mai există un izvor al puterii, Sonya. Poate fi al tău, dacă vrei.

Erau exact cuvintele de care avea nevoie pentru a-şi regăsi echilibrul. În cele din urmă a înţeles că nu era singură pe lume.

În următoarele săptămâni, Mary a continuat să-şi prezinte convingerile şi mama a ajuns încetul cu încetul să creadă într-un Dumnezeu plin de iubire, întruchipat în Iisus Hristos. Mary venea în fiecare zi la mama, îi vorbea, îi răspundea la întrebări şi o asculta cu răbdare.

Educaţia nu-i permitea mamei să citească din Biblie, dar vizitatoarea nu s-a dat bătută. Îi citea totul cu voce tare. Numai datorită acestei femei a învăţat mama să citească şi, o dată ce şi-a pus în gând să înveţe, nimeni şi nimic n-au mai putut-o opri. Exersa ore întregi, citea cuvintele cu voce tare şi, chiar dacă pe unele nu le înţelegea, nu se descuraja. În cele din urmă ajunsese să citească materiale destul de complicate.

Mătuşa Jean şi unchiul William, la care am locuit după divorţul părinţilor, au devenit şi ei adventişti. A fost un motiv în plus pentru ca mama să ia hotărârea de a se boteza. De atunci şi până în ziua de azi este un membru activ şi devotat al bisericii. După convertirea ei, a început să ne ia şi pe noi la biserică. Adunarea adventistă este singurul cămin spiritual pe care l-am avut vreodată.

Când am împlinit doisprezece ani, mi-am dat seama că, deşi mă botezasem la opt ani, nu înţelesesem prea bine ce înseamnă să fii creştin. Frecventam pe atunci biserica din Inkster. După mai multe zile de frământări, am mers la pastorul Smith şi i-am spus:

— Ştiţi, eu am fost botezat, dar pe atunci n-am prea înţeles sensul botezului.

— Şi acum înţelegi? m-a întrebat el.

— O, cum să nu! Acum am doisprezece ani, i-am răspuns. Cred în Iisus Hristos. Şi El a avut tot doisprezece ani când L-au dus părinţii la templu, în Ierusalim. Aş vrea să fiu botezat din nou, pentru că acum înţeleg mai mult şi sunt pregătit.

Pastorul Smith m-a ascultat înţelegător, cu un zâmbet pe buze. La puţin timp după acea discuţie, m-a botezat a doua oară.

Privind acum în urmă, nu pot spune cu siguranţă care a fost momentul întoarcerii mele. Probabil că s-a petrecut atât de lent, încât nici nu mi-am dat seama. Ştiu însă că la paisprezece ani înţelesesem pe deplin că Dumnezeu ne poate schimba. Tot la acea vârstă am fost confruntat cu una dintre cele mai serioase probleme din viaţa mea, o problemă care mă putea ruina pentru totdeauna.

CAPITOLUL 6
O fire îndărătnică

— Ai spus o prostie mai mare decât tine!

Vocea lui Jerry acoperea hărmălaia de pe coridor. Am dat din umeri şi am zis aparent indiferent:

— Ei, şi?

Nu voiam să-mi mai aduc aminte. Răspunsul de la ora de engleză fusese penibil.

— Nu-ţi pasă? a adăugat el râzând strident. Ştii ceva? A fost cel mai tâmpit lucru pe care l-am auzit anul acesta.

M-am întors şi l-am măsurat din creştet până-n tălpi. Era mai mare decât mine şi mai solid.

— Ei, lasă, că şi tu ai spus destule prostii, am spus ceva mai moale.

— Nu mai spune! Chiar aşa?

— Chiar aşa. Nu mai ţii minte săptămâna trecută când...

Replicile treceau de la unul la altul şi, în timp ce vocea mea rămânea calmă, a lui devenea tot mai nervoasă. În cele din urmă m-am întors să deschid dulapul. Îmi spuneam că, dacă nu-l mai bag în seamă, se potoleşte şi pleacă. Tocmai mă chinuiam să deschid lacătul când Jerry s-a apropiat de mine şi m-a îmbrâncit. M-am împiedicat şi mi-am ieşit din fire. În momentul acela am uitat că era mai puternic decât mine. Am uitat şi de copiii şi de profesorii care se îmbulzeau pe coridor şi m-am năpustit asupra lui cu lacătul în mână. L-am lovit exact în frunte. A început să ţipe împleticindu-se înapoi, cu sângele şiroindu-i pe faţă. Şi-a dus mâna la frunte şi, simţind sângele lipicios, a început să strige ca din gură de şarpe.

Cum era de aşteptat, directorul m-a chemat la el în birou. Mă liniştisem şi am încercat să mă scuz.

— A fost din greşeală. Nu l-aş fi lovit dacă îmi dădeam seama că am lacătul în mână.

Aşa şi era. Îmi era ruşine. Un creştin nu-şi pierde cumpătul într-un asemenea hal. Mi-am cerut iertare şi de la Jerry şi totul s-a terminat cu bine.

Şi firea mea? Uitasem. Nu eram eu omul care să dea în cap altuia pentru cine ştie ce fleac.

După câteva săptămâni, mama mi-a adus o pereche de pantaloni noi. I-am luat în mână, m-am uitat la ei şi am dat din cap:

— Şi crezi că eu pun aşa ceva pe mine? Nici nu mă gândesc. Nu-mi plac.

— Cum adică nu sunt cum trebuie? mă întrebă ea uimită.

Era foarte obosită şi n-avea chef de discuţii contradictorii, aşa că îmi spuse răspicat:

— Ai nevoie de o pereche de pantaloni noi. Îmbracă-i!

— Nu, am ţipat. Nu pun pe mine porcăria asta.

I-am îndoit pe spătarul scaunului din bucătărie.

— Nu pot să-i dau înapoi. I-am luat la preţ redus, spuse ea calm.

— Nu mă interesează, am strigat eu. Îi urăsc. Mai bine mor decât să-i îmbrac!

— Am dat mulţi bani pe ei, adăugă ea.

— Nu-mi plac!

A făcut un pas înainte şi-mi spuse:

— Ascultă, Bennie, în viaţă nu faci numai ce-ţi place.

Simţeam un val de căldură în tot corpul.

— Ba o să fac, am ţipat. Eu, eu…

Mi-am ridicat mâna dreaptă. Curtis a sărit din spate mi-a prins mâinile trăgându-mă de lângă mama.

Faptul că eram aproape să-mi lovesc mama ar fi trebuit să-mi dea de gândit. Poate că ştiam adevărul, dar refuzam să-l recunosc faţă de mine însumi. Era o boală, o boală care pusese stăpânire pe mine şi mă făcea iresponsabil.

Nu eram un copil rău. Suportam multe, dar, când paharul se umplea, pur şi simplu nu mă mai puteam controla. Piatră, cărămidă, băţ, nu mai conta. Loveam. Dincolo de orice raţiune.

Prietenii care nu mă cunosc de copil cred că exagerez atunci când spun că aveam o fire îndărătnică. Vă voi povesti două întâmplări, ca să vă daţi seama că nu exagerez deloc.

Odată, un băiat din vecini m-a lovit cu o piatră. Nu mai ţin minte cine a început cearta şi cum s-a ajuns la bătaie, dar ştiu că furia mea s-a dezlănţuit din nou. Am alergat de cealaltă parte a drumului, am ridicat un bolovan şi l-am aruncat în capul adversarului. Cum de obicei, nu-mi greşesc ţinta, i-am spart ochelarii şi nasul.

Al doilea incident s-a petrecut când eram în clasa a IX-a. Ascultam împreună cu prietenul meu un post de radio, când el s-a hotărât brusc să schimbe frecvenţa.

— Asta numeşti tu muzică? mă provocă el.

— E prea bună pentru gusturile tale, am strigat eu înşfăcând aparatul.

— Hai, Carson, a început el, tu întotdeauna…

Dar n-a apucat să-şi termine fraza pentru că în acel moment am devenit din nou sclavul furiei. Mi-am deschis briceagul pe care îl purtam tot timpul la mine şi l-am aruncat cu toată puterea spre el. Briceagul s-a izbit de cataramă. Impactul a fost atât de puternic, încât lama s-a rupt în două.

Văzând lama ruptă am simţit că mi se face rău. Era să-l omor. Era să-mi omor prietenul! Dacă n-ar fi fost catarama, Bob ar fi fost mort acum. El n-a scos niciun cuvânt. Mă privea doar uimit, nevenindu-i să creadă.

— Îmi pare rău, am îngăimat eu, scăpând mânerul cuţitului.

Nu-l puteam privi în ochi. Am luat-o la fugă spre casă.

Din fericire, nu era nimeni acasă. M-am repezit în baie, am încuiat uşa şi m-am prăbuşit pe marginea căzii.

„Era să-l omor pe Bob! Era să-mi omor prietenul!” Ţineam ochii strânşi, dar imaginea nu-mi ieşea din minte: mâna mea, cuţitul, catarama, lama ruptă şi faţa lui Bob.

„Asta e nebunie”, am spus în cele din urmă. „Fără îndoială, sunt nebun. Un om normal nu-şi omoară prietenul.” Marginea căzii era rece. Mi-am acoperit faţa cu mâinile. „La şcoală mă descurc atât de bine, şi acum uite ce fac! De la opt ani visez să ajung medic. Cum să ajung doctor cu un asemenea temperament? Când mă enervez, îmi ies din fire şi nu mă mai pot opri. Nu voi ajunge niciodată nimic dacă nu-mi controlez temperamentul.”

Au trecut două ore. Liniile verzi şi maro de pe linoleum începeau să-mi joace în faţa ochilor. Simţeam un rău de la stomac şi eram dezgustat de mine însumi. „Nu voi ajunge niciodată nimic, până nu scap de firea asta blestemată!”, am spus cu voce tare. „Dacă Bob nu avea catarama, era mort acum, iar eu luam drumul şcolii de corecţie.”

Mă simţeam mizerabil. Cămaşa transpirată mi se lipise de spate. Mă uram. Mă uram şi mai mult pentru că eram neputincios.

De undeva, din străfundurile minţii, simţeam un îndemn: „Roagă-te!” Mama mă învăţase să mă rog. Instructorii de la cursul de religie din Boston ne spuneau deseori că Dumnezeu ne ajută dacă Îl rugăm. Luptasem luni întregi să-mi stăpânesc

temperamentul, crezând că voi reuşi de unul singur. Abia acum mi-am dat seama că era ceva imposibil.

Simţeam că nu voi mai putea da ochii cu cineva vreodată. Cum s-o mai privesc în faţă pe mama? Dar pe Bob? Nu putea decât să mă urască. Cum să mai aibă încredere în mine?

„Doamne”, am murmurat, „ia-mi Tu firea asta, altfel nu voi fi niciodată liber. Cine ştie ce voi face mai târziu, dacă acum era să-mi omor prietenul?!”

Aveam câteva noţiuni de psihologie (citeam de un an *Psihologia astăzi)* şi ştiam că temperamentul face parte din personalitatea omului, ori personalitatea nu se poate schimba. Chiar şi astăzi se susţine că tot ce putem face este să ne acceptăm limitele şi să ne comportăm în consecinţă.

Lacrimile mi se prelingeau printre degete. „Doamne, doar Tu poţi să mă schimbi. Tu mă poţi elibera de această parte din personalitatea mea. Tu ai promis că, dacă venim la Tine în rugăciune şi Îţi cerem ceva după voia Ta, ne vei da. Eu cred că poţi face această schimbare în mine.”

M-am ridicat privind prin fereastra îngustă, implorând încă ajutorul lui Dumnezeu. Nu puteam continua să mă urăsc pentru toate lucrurile rele pe care le făcusem.

M-am aşezat apoi pe capacul WC-ului. Vedeam cu ochii minţii furia şi îmi încleştam pumnii. Dacă nu mă schimbam, eram pierdut. „Săraca mama!”, mă gândeam. „Ea are încredere în mine. Nu ştie cât de rău sunt.”

Simţeam că mă scufund în întuneric. „Doamne, dacă Tu nu mă ajuţi, pe altcineva nu mai am.”

M-am strecurat afară din baie şi mi-am luat Biblia. Am deschis-o la cartea Proverbelor şi am început să citesc. Am dat chiar peste pasajul în care se spune că cei iuţi la mânie îşi fac singuri necazuri. Versetul 32 din capitolul 16 m-a impresionat cel mai puternic: „Cel încet la mânie preţuieşte mai mult decât un viteaz, şi cine este stăpân pe sine preţuieşte mai mult decât cine cucereşte cetăţi.”

Buzele mi se mişcau mute în timp ce citeam. Mi se părea că versetele acestea au fost scrise special pentru mine. Cuvintele mă condamnau, dar îmi dădeau şi speranţă. După un timp, am simţit o pace interioară. Tremurul mâinilor a încetat şi lacrimile mi s-au uscat pe obraji. Ceva se întâmplase în timpul acesta cât am stat în baie. Cred că Dumnezeu mi-a auzit strigătele. Am

avut un sentiment de uşurare şi ceva îmi spunea că în inima mea se petrecuse o schimbare. Mă simţeam un alt om. Eram un alt om.

Într-un târziu, m-am ridicat, am pus Biblia pe marginea căzii şi m-am îndreptat spre chiuvetă. Mi-am spălat faţa şi mâinile, mi-am netezit hainele şi am ieşit din baie ca un om renăscut. „Nu mai sunt sclavul furiei. Niciodată. Sunt un om liber!”

Din acea zi, după acele ore lungi în care m-am luptat cu mine însumi şi am implorat ajutorul lui Dumnezeu, n-am mai avut niciodată probleme cu temperamentul.

În acea după-amiază m-am hotărât să citesc în fiecare zi din Biblie. Păstrez şi astăzi acest obicei. Cartea Proverbelor, este, bineînţeles, cartea mea preferată. În fiecare dimineaţă, primul lucru pe care îl fac este să deschid Biblia şi să citesc câteva versete.

Nu pot spune decât că a fost un miracol. Prietenii mei psihologi îmi spun deseori că deţin încă în mine un imens potenţial de irascibilitate şi poate că au dreptate, dar, de la acest incident, nu s-a mai întâmplat niciodată să am accese de furie şi nici măcar să-mi pierd cumpătul.

Am o capacitate uluitoare de a suporta stresul şi zeflemeaua. Cu ajutorul lui Dumnezeu, pot depăşi destul de uşor situaţiile neplăcute. El m-a ajutat să-mi supun firea mea rebelă, o dată pentru totdeauna.

În orele acelea cât am stat în baie, mi-am dat seama că, dacă reuşesc să mă înfurie, oamenii pot face cu mine ce vor. De ce să le permit deci altora să-mi dirijeze viaţa?

Cu timpul, am ajuns să mă amuz pe seama celor care încercau intenţionat să mă agaseze – nu pentru că m-aş crede mai bun decât alţii, dar îmi place, pur şi simplu, să râd în sinea mea de neghiobia unor astfel de indivizi. Ei bine, nu mai au nicio putere asupra mea. Sâc!

Motivul e clar ca lumina zilei. Începând din acea zi teribilă – n-aveam decât paisprezece ani pe-atunci – credinţa în Dumnezeu a devenit o trăire sufletească intensă, a ajuns efectiv o parte din mine. Fredonam tot timpul „Iisus e totul pentru mine”, şi acesta a rămas de atunci cântecul meu preferat. Când sunt irascibil, cântecul îmi spulberă indispoziţia. Explicaţia pe care le-am dat-o tinerilor care m-au întrebat sună cam aşa: „În mine, soarele străluceşte tot timpul, nu ţine cont de împrejurări”.

Când mă gândesc la Iisus Hristos, la prietenia dintre noi, când îmi aduc aminte că pentru El, Creatorul universului, nimic nu este imposibil, îmi dispare orice neliniște. Am dovada din propria experiență că Dumnezeu poate face orice.

Începând de la paisprezece ani am început să mă gândesc la viitor. În sfârșit, străduniile mamei și ale profesorilor erau răsplătite.

CAPITOLUL 7
Mama nu cedează

Când m-am interesat pentru prima dată de spitalul Johns Hopkins aveam zece ani. Mi se părea pe atunci că nu exista emisiune despre medicină în care să nu apară o personalitate din Johns Hopkins. De fiecare dată, îmi spuneam: „Aici aş vrea să ajung când voi fi doctor! Se descoperă atâtea metode noi de a-i vindeca pe bolnavi!”

Că voiam să devin doctor nu încăpea nicio îndoială, dar n-aveam nici cea mai vagă idee ce specialitate să aleg. La treisprezece ani îmi schimbasem opţiunea de la medicină generală la psihiatrie. Televizorul avusese şi el partea lui în această alegere; psihologii îmi apăreau ca nişte intelectuali foarte dinamici, care ştiau întotdeauna cum să rezolve problemele altora. La vârsta aceea, devenisem foarte conştient ce înseamnă banul şi îmi spuneam că, la atâţia nebuni câţi are America, aveam toate şansele să fac o avere bunicică cu psihiatria.

Curtis mi-a risipit şi ultimele îndoieli, făcându-mi cadou de ziua mea un abonament la revista *Psihologia astăzi.* A fost cel mai frumos cadou pe care l-am primit vreodată. Fratele meu era şi un prieten ideal. În mod sigur nu i-a fost uşor să-şi cheltuiască banii strânşi cu atâta greutate în după-amiezele pe care şi le petrecea lucrând în laborator.

Curtis nu era numai generos, ci era şi foarte sensibil. Ştiindu-mă pasionat de psihologie şi psihiatrie, alesese să mă ajute pe această cale. Deşi *Psihologia astăzi* era o revistă destul de greoaie pentru vârsta mea, unele articole erau destul de inteligibile, ca să mă facă să aştept cu nerăbdare numărul următor. Citeam şi cărţi în domeniu şi mă închipuiam deja un fel de duhovnic. Toţi colegii veneau la mine cu problemele lor şi îmi făcea plăcere să stau şi să-i ascult. Învăţasem şi anumite tehnici, de exemplu să pun întrebări de genul: „N-ai vrea să discutăm mai pe îndelete?” sau „Ce te supără astăzi?” Îndată sufletele se deschideau şi limbile se dezlegau. Poate că mulţi profitau pur şi simplu de ocazie pentru a-şi înşira toate necazurile, dar erau şi câţiva dispuşi să asculte. Gândul că ceilalţi mă considerau demn de încredere mă făcea să mă simt foarte bine.

„Aşa deci, Benjamin”, îmi spuneam într-o zi, „ai găsit în sfârşit ce căutai şi ai trecut direct la subiect.”

M-am mai răzgândit o dată, însă mult mai târziu, în timpul studenţiei.

Mama nu înceta să-mi atragă atenţia asupra atitudinii mele şi nu e de mirare că a reuşit în cele din urmă să mă îndrepte pe calea cea bună. Era foarte perseverentă când era vorba să-mi formeze caracterul şi metoda ei a prins; nu-mi făcea morală. Avea alte metode, mult mai subtile. Învăţa pe de rost poezii şi proverbe pe care mi le recita ori de câte ori avea ocazia. Era un fenomen. Nu găsesc un cuvânt mai potrivit. Avea o poezie preferată, „Nu da vina pe alţii”, pe care n-am găsit-o scrisă nicăieri. Ideea era că de fiecare dată se găsesc scuze când nu-ţi dai toată osteneala să realizezi ceea ce ţi-ai propus. Nimeni nu e vinovat pentru eşecurile altuia. Destinul ţi-l faci cu propriile mâini. Totul e să profiţi de ocazii atunci când ţi se oferă şi să porţi singur responsabilitatea pentru alegerile pe care le faci. Mama nu m-a slăbit până n-am înţeles pe deplin că, în ultimă instanţă, sunt singur răspunzător pentru viaţa mea; că, dacă voiam să realizez ceva, era timpul să iau frâiele în mâini.

N-a trecut mult şi notele mele au început să crească simţitor. În clasele a XI-a şi a XII-a mă număram, din nou, printre cei mai buni. Revenisem la bunele obiceiuri.

În afară de mama, a mai existat o singură persoană în această perioadă care a lăsat o impresie puternică asupra mea: doamna Miller, profesoara de limba engleză. Mă remarcase în clasa a IX-a la orele de engleză şi îmi spunea multe lucruri suplimentare. Era mândră de mine. Ea a fost cea care m-a învăţat să disting poezia şi literatura bună, în general. Stătea lângă mine în timp ce refăceam temele din clasă până corectam şi ultima greşeală.

A fost teribil de dezamăgită când am început să iau note slabe, în clasa a X-a. Deşi nu mai preda la clasa noastră, a continuat să se ocupe de mine şi şi-a dat seama că motivul principal pentru care aveam numai note slabe era totala mea indiferenţă faţă de şcoală; renunţam repede, în loc să mă ambiţionez şi să lupt.

Desigur că vedeam dezamăgirea ei cu privire la mine şi, pe atunci, părerea ei conta mai mult decât a mamei. Mi-am dat seama în cele din urmă că, dacă era cineva vinovat de situaţia

mea şcolară, acela eram eu. Am început să mă înstrăinez încet, încet de gaşca mea. Hainele nu mai contau atât de mult.

O dată rezolvată problema hainelor şi a atitudinii, s-a îmbunătăţit şi situaţia şcolară.

În liceu, am avut câţiva profesori care au însemnat foarte mult pentru mine: m-au încurajat, mi-au arătat interes, pur şi simplu nu mi-au dat voie să renunţ. Pe doi dintre ei i-am admirat în mod deosebit. Frank McCotter, profesorul de biologie, era alb, înalt de 1,75 m, de constituţie medie, şi purta ochelari. Dacă l-aş fi văzut pe stradă, fără să ştiu cine era, aş fi spus: „Uite un profesor de biologie!”

Domnul McCotter punea mare preţ pe aptitudinile mele; mă încuraja, îmi dădea ore suplimentare, mă însărcina să pregătesc experimente pe care să le prezint celorlalţi în clasă şi să supraveghez laboratorul.

Al doilea profesor pe care l-am admirat se numea Lemuel Doakers şi era dirijorul formaţiei muzicale a şcolii. Era un negru bine făcut, mai tot timpul serios, deşi, când era vorba de glume, nu-l întrecea nimeni. Domnul Doakers cerea întotdeauna perfecţiunea. Nu era mulţumit dacă îi cântam corect o piesă. Trebuia să cântăm perfect.

Domnul Doakers nu era dintre aceia pe care nu-i interesează altceva decât propria materie; mă încuraja întotdeauna să studiez mai departe. Deşi mă ştia talentat la muzică, îmi spunea:

— Carson, în primul rând studiul. Nu uita ordinea priorităţilor!

Cred că era o atitudine demnă de toată lauda, având în vedere că tocmai el era profesorul de muzică. Pe lângă calităţile muzicale, îi apreciam curajul; era unul dintre puţinii profesori care nu se lăsa intimidat de huliganii şcolii. Nu suporta nedreptatea.

* * *

Îmi vine de multe ori să râd când mă gândesc la „cheia succesului meu”. Totul a început când mama ne-a stabilit norma de două programe şi două cărţi pe săptămână. Printre puţinele emisiuni pe care le vizionam era şi „College Bowl”, un concurs de tipul „Cine ştie câştigă”, la care participau studenţi din toată

ţara. Moderatorul punea întrebări din felurite domenii şi cine răspundea primul câştiga.

Toată săptămâna aşteptam să vină duminica. Nutream un gând ascuns: să apar şi eu o dată la emisiune. Ştiam că, pentru a avea o şansă, trebuia să acumulez cunoştinţe din multe domenii, aşa că-i dădeam zor cu lectura.

După ce Curtis a terminat şcoala, i-am „moştenit" slujba de la laborator. Profesorii, văzându-mă atât de setos după învăţătură, îmi dădeau ore suplimentare şi îmi recomandau ce fel de cărţi să citesc. Eram bine pregătit la materiile şcolare, în schimb aveam mari lipsuri la muzică şi la artă, în general.

Când aveam timp, după cursuri, mă repezeam la Institutul de Artă din Detroit. Atât m-am plimbat prin sălile de expoziţii, încât am ajuns să ştiu cu ochii închişi toate tablourile. Împrumutam şi cărţi de la bibliotecă. Treptat, subiectul a început să mă pasioneze. În scurt timp, recunoşteam toate operele celebre şi puteam spune în dreptul fiecăreia titlul, autorul şi stilul. Am învăţat multe lucruri despre artişti: unde şi când s-au născut, unde şi-au făcut studiile etc. La College Bowl recunoşteam acum la prima vedere titlurile şi autorii operelor celebre.

Următorul domeniu pe care trebuia să-l stăpânesc, dacă voiam să particip la concurs, era muzica clasică. În acest stadiu am fost însoţit de privirile curioase ale celor din jur: când rupeam buruienile în grădină sau tundeam iarba, ascultam întotdeauna la radio muzică clasică. Era ceva neobişnuit pentru un negru, pentru că majoritatea asociază negrii cu jazzul.

La început, ca să fiu sincer, nu-mi prea plăcea muzica clasică, dar din nou Curtis a fost acela care mi-a venit în ajutor. Pe atunci era înrolat în marină. Venind o dată în permisie, a adus câteva discuri, printre care şi Simfonia a VIII-a de Schubert, pe care o asculta de dimineaţa până seara.

— Curtis, am izbucnit la un moment dat, cum poţi asculta aşa o bazaconie?

— Mie îmi place, a răspuns el.

Ar fi vrut să-mi explice câte ceva despre muzică, dar pe atunci n-aveam răbdare să-l ascult. În schimb, de atâtea ori a ascultat discul în cele două săptămâni cât a durat permisia, încât m-am surprins la un moment dat fredonând melodia. Mi se părea oare sau începuse să-mi placă?

N-ar fi trebuit să fie ceva nou pentru mine, pentru că şi eu şi Curtis luaserăm ore de clarinet încă din clasa a VII-a. Pentru mama fusese un efort enorm; la început împrumutam clarinetul şi foloseam partiturile vechi ale lui Curtis. Mai târziu am trecut la corn, iar în clasa a IX-a am luat chiar ore de canto.

Curtis mi-a trezit pasiunea pentru Schubert. Odată, de ziua mamei, i-am cumpărat – vorba vine că i-am cumpărat – un disc cu uverturi din operele lui Rossini. Wilhelm Tell îmi plăcea cel mai mult.

Următorul punct din „programă” au fost ariile din operele italiene şi germane. Mă documentam întâi despre condiţiile în care au fost scrise operele; ajunsesem atât de pasionat, încât nu mai era nevoie să-mi impun lectura pentru College Bowl. Muzica ajunsese un scop în sine şi mă fascina peste măsură.

Când am intrat la colegiu, eram în stare să spun în dreptul oricărei piese numele compozitorului, fie că era vorba de muzică clasică sau pop. La recunoaşterea stilurilor aveam un simţ extraordinar. E drept că mi-l şi cultivasem.

În colegiu, ascultam în fiecare seară la radio „Topul celor 100”, un program care transmitea exclusiv muzică clasică. După ce am ajuns să-i cunosc pe toţi cei 100, m-am hotărât să-mi lărgesc spectrul muzical şi cu alte genuri. Dar ce n-am făcut pentru a apărea la emisiune! Se vede însă că… n-a fost să fie.

CAPITOLUL 8
Când e vorba să-ţi alegi un colegiu

Priveam pierdut la bancnota de 10 dolari de pe masă, ca şi când aş fi aşteptat ca ea să îmi uşureze alegerea. Voiam să merg la sigur. Analizasem problema din toate unghiurile, mă rugasem, dar nu mă puteam hotărî nicidecum.

Era nostim într-un fel. Primisem oferte de la aproape toate colegiile celebre, dar, pentru că trebuia să plătesc o taxă de 10 dolari la înscriere, nu puteam trimite formulare decât la unul singur. Mai târziu, mi-am dat seama că aş fi putut împrumuta foarte simplu bani să mă înscriu la mai multe colegii sau le-aş fi putut explica celor de-acolo situaţia şi m-ar fi primit şi fără cei 10 dolari. Pe atunci însă gândeam altfel. Probabil că era spiritul acela de independenţă inoculat de mama, care refuza să depindă de mărinimia altora doar pentru a fi admis la facultate.

Universitatea din Michigan recruta mulţi negri şi se remarca atât prin merite academice, cât şi sportive. În plus, îi scutea de taxe pe locuitorii statului. Era însă prea aproape. Eu voiam să plec cât mai departe. Ştiam că puteam intra la orice facultate, dar nu mă puteam hotărî. La bacalaureat aveam note bune, luasem premiul III şi, pe deasupra, toate facultăţile căutau negri. După ce terminam la colegiu introducerea în studiul medicinei ca materie de bază şi psihologia secundar, eram numai bun de medicină.

Mult timp nu m-am putut împăca cu gândul că terminasem liceul cu premiul III. Trebuie să fie un defect de caracter, pentru că în această privinţă n-am reuşit să mă schimb. Nu că aş fi ţinut neapărat să fiu primul, dar în cazul acesta chiar s-ar fi putut. Dacă nu m-aş fi lăsat influenţat de ceilalţi, în graba mea de a le câştiga favoarea, aş fi terminat liceul cu premiul I. Acum ştiam cel puţin de ce trebuia să mă feresc la colegiu. Voiam să fiu cel mai bun student.

Trecuseră deja câteva săptămâni şi încă nu mă puteam hotărî. Pe la începutul verii, lista mea se redusese la două nume: Harvard şi Yale. Ambele erau colegii de elită, ceea ce făcea ca alegerea să fie şi mai grea.

Poate părea ciudat, dar ceea ce m-a determinat să fac alegerea definitivă a fost o emisiune de la televizor. Într-o seară de duminică, studenţii de la Yale i-au învins pe cei din Harvard,

la College Bowl, cu un scor de 510 la 35. Din momentul acela n-am mai stat pe gânduri. „Voi merge la Yale!”, mi-am zis.

Peste o lună eram admis şi aveam în buzunar o bursă care îmi acoperea 90% din costuri. Vestea ar fi trebuit să mă umple de bucurie, în schimb eu am primit-o cu mult calm şi nu fără o oarecare aroganţă (Doar reuşisem tot ce-mi propusesem!).

Căminele studenţeşti din campus erau un vis. Din sufrageria cu şemineu şi rafturi pentru cărţi, zidite în perete, intrai în dormitoarele care dădeau căminului un aer tihnit. Fiecare apartament era ocupat de doi sau patru studenţi.

Colindam campusul, admirând clădirile gotice şi zidurile acoperite cu iederă. „Reduta” mă aştepta s-o cuceresc. Şi de ce nu? Cu inteligenţa mea…

După o săptămână însă nu mai eram la fel de convins de superioritatea mea intelectuală. Aici toţi erau inteligenţi, talentaţi, receptivi, la modul superlativ. Yale era o adevărată provocare; lucram şi învăţam alături de zeci de studenţi eminenţi şi nu mai eram ceva deosebit. Toţi cei alături de care învăţam erau la fel, dacă nu şi mai buni. Părea că timpul meu de glorie apusese.

Într-o zi, în timp ce stăteam la masă cu câţiva colegi, am ajuns, din vorbă în vorbă, la notele de la bacalaureat:

— Eu am suflat testul cu peste 1.500 de puncte, începu unul.

— Nu-i rău, se amestecă altul.

— Dar tu câte ai făcut? se oţărî primul.

— A, în total 1.540 sau 1.550, nu mai ştiu exact.

Am rămas perplex văzând cu câtă uşurinţă vorbeau de procente peste 90% din totalul punctelor de la examen. Eu tăceam chitic, ca nu cumva să fiu luat la întrebări. Îmi cam pierise cheful de vorbă.

A fost prima dată când m-am gândit că s-ar putea să nu fiu chiar atât de inteligent cum crezusem şi înfumurării mele i-au cam căzut corniţele. Totuşi, nu m-am impacientat prea tare. N-aveam decât să le demonstrez că nici eu nu eram mai prejos; notele aveau să o dovedească.

Curând am fost nevoit să descopăr că studiul la Yale nu semăna deloc cu ce fusesem eu obişnuit la liceu. Profesorii ne pretindeau să învăţăm materia pe măsură ce ne-o predau şi, dacă voiai să nu rămâi pe dinafară, n-aveai încotro. În liceu mă strecurasem printre materii învăţând numai ce-mi plăcea şi

tocind restul cu câteva zile înainte de examen. Acum nu mai mergea.

Cu fiecare zi rămâneam tot mai mult în urmă, mai ales la chimie. Nu-mi dau seama de ce nu învăţam. Desigur că aş fi putut înşira o mulţime de scuze, dar motivul principal era că în laboratorul de chimie eram cu totul străin de ce se petrecea în jurul meu. Mai dureros era că se apropiau examenele de semestru şi eu nu eram pregătit deloc.

Ziua dinaintea examenului de chimie m-a găsit rătăcind prin campus, galben de frică. Eram sigur că voi cădea cu brio la chimie şi nu aveam absolut nicio scuză. Îmi târam picioarele răscolind frunzele de toamnă căzute pe marginea drumului. Jocul de lumini şi umbre de pe zidurile acoperite cu iederă părea să-mi facă în ciudă; până şi frumuseţea acelei zile de toamnă mi se părea dispreţuitoare. Eram un ratat. Nu aveam nici cea mai mică şansă să trec la chimie. „Eminentul din Detroit” şi-a dat repede seama ce înseamnă acest lucru: eliminarea din cursul introductiv de medicină. Mi-au revenit în minte scene din clasa a V-a: „Hei, Carson, tărtăcuţă, câte răspunsuri bune ai avut astăzi?”

Deşi trecuseră mulţi ani de atunci, vocile îmi răsunau foarte clar în minte.

Ce caut eu de fapt la Yale? Era o întrebare îndreptăţită pe care n-o puteam ocoli. Oare cine îmi închipui că sunt? Nu sunt decât un amărât de negru dintr-un amărât de cartier din Detroit. Ce caut eu printre atâtea capete luminate? Am zvârlit cu piciorul o piatră în iarba arsă. „Termină odată!”, mi-am zis. „Lasă lucrurile aşa cum sunt, nu le complica şi mai rău!”

Încercam să-mi amintesc încurajările profesorilor: „Benjamin, tu eşti un băiat inteligent şi vei ajunge departe în viaţă!” Prin negura gândurilor, o auzeam pe mama: „Bennie, dacă vrei, poţi; chiar mai bine decât alţii. Eu am încredere în tine!”

Am făcut drum întors printre clădirile înalte. Un lucru era clar: trebuia să învăţ. Acum! „Nu te mai gândi la decepţii! îmi repetam. Poate reuşeşti să mai repari ceva.” Priveam siluetele frunzelor care se desprindeau din copaci pe fondul cerului roşiatic de toamnă. Îndoielile păreau să înăbuşe din nou plăpânda licărire de speranţă.

Aşa cum se întâmplă de obicei, în ultimă instanţă am apelat la Dumnezeu. „Am nevoie de ajutor”, m-am rugat. „Ştii că mi-am

dorit dintotdeauna să ajung medic. Am crezut că era şi voia Ta. Toată viaţa am muncit numai pentru asta. Să fi fost totul în zadar? Dacă nu reuşesc la chimie, trebuie să mă gândesc la altceva. Ajută-mă cel puţin să găsesc altceva."

Ajuns în cameră, m-am trântit în pat, epuizat de atâta încordare, şi am rămas cufundat în întuneric. Zgomotele serii ajungeau până la mine în liniştea camerei: maşini trecând încoace şi-ncolo, studenţi povestind în parc, sub fereastra mea, frunze foşnind în bătaia vântului, linişte... Iar eu, un puşti înalt şi deşirat, stăteam acolo cu capul în mâini. Prea târziu... Din situaţia în care mă găseam nu exista nicio cale de ieşire. Într-un târziu am aprins lampa şi am început să mă plimb prin cameră încoace şi-ncolo repetând: „Bun. Cad la chimie, n-ajung medic. Ce fac?" Nu mă puteam gândi la nicio altă meserie. Pedagogie? Economie? Nu, mulţumesc.

Mă agăţam disperat de Dumnezeu: „Arată-mi ce să aleg sau fă o minune şi ajută-mă să trec la chimie!" După ce am terminat rugăciunea m-am liniştit, deşi nu aveam încă niciun răspuns. Dumnezeu nu-mi trimisese nicio viziune, dar ceva îmi spunea că totul avea să se termine în favoarea mea.

Îmi puneam toate speranţele în bunul obicei al profesorilor de chimie de a da o ultimă şansă celor ameninţaţi cu repetenţia. Dacă aceştia reuşeau să treacă la examenul final, li se iertau toate „păcatele" din timpul semestrului.

Se făcuse ora zece şi eram teribil de obosit. Am dat neîncrezător din cap la gândul că mai puteam recupera ceva până dimineaţa. „Încearcă, hai, fă un efort!", am spus apoi cu voce tare. „Fă tot ce se mai poate face!"

Următoarele două ore le-am petrecut cu nasul în cartea de chimie, tocind formule şi ecuaţii. Indiferent de ce avea să se întâmple la examen, eram hotărât să dau totul din mine, să fie măcar o înfrângere demnă.

În timp ce mâzgăleam formule după formule şi mă chinuiam să tocesc ceva ce nu înţelegeam, îmi devenea din ce în ce mai clar faptul că aveam să-mi ratez examenul. Cursul în sine nu fusese deloc greu. Adevăratul motiv era că, în ciuda succeselor mele din liceu, eu nu eram obişnuit să învăţ sistematic; în timpul semestrului trăgeam de timp şi înainte de examen învăţam repede – repede ce apucam.

Se făcuse miezul nopţii. Literele începeau să se estompeze, memoria refuza să mai acumuleze ceva. M-am trântit pe pat murmurând: „Doamne, îmi pare rău. Iartă-mă că Te-am dezamăgit!” Apoi am adormit.

Am avut un vis ciudat. Dimineaţa îmi era atât de viu în minte, încât nu mai ştiam dacă fusese numai vis sau se întâmplase aievea. Se făcea că stăteam singur în cabinetul de chimie. Deodată, uşa se deschise lăsând să intre un personaj nebulos care se îndreptă spre tablă şi începu să rezolve probleme. Eu îmi luam de zor notiţe.

Când m-am trezit, mi-am amintit majoritatea problemelor şi le-am scris repede să nu-mi scape din memorie. Rezolvările le-am mai uitat, dar aveam cel puţin textul şi le puteam căuta. Am căutat o explicaţie apelând la cele câteva noţiuni de psihologie pe care le aveam şi mi-am zis că problemele nerezolvate, care m-au preocupat atât de intens în timpul zilei, trebuie să se fi proiectat prin subconştient în planul visului.

M-am îmbrăcat, am mâncat ceva în grabă şi m-am îndreptat spre cabinetul de chimie cu un sentiment de resemnare. Nu ştiam dacă ceea ce învăţasem era suficient ca să trec, dar de un lucru eram sigur: de atâta încordare şi zbucium, sinapsele funcţionau cam anapoda.

În imensa sală de chimie de 1.000 de locuri, ochii ţi se opreau în primul rând asupra tablelor postate în faţă pe un piedestal. Alături se aflau o catedră şi o măsuţă pentru experimente. Zgomotul paşilor se spărgea izbindu-se de pereţii sălii…

În cele din urmă, îşi făcu apariţia şi profesorul şi începu să ne împartă subiectele fără prea multă vorbă. Îi urmăream mişcările grăbite. Împărţea foile cu subiecte în dreapta şi-n stânga, sub privirile încordate ale celor 600 de studenţi care aşteptau. Aşteptam şi eu – cam absent, ce-i drept – urmărind cum razele soarelui pătrundeau prin ferestrele mici şi se reflectau pe peretele opus. Păcat de aşa frumuseţe de toamnă…

Într-un târziu, am primit şi eu subiectele şi m-am repezit să le citesc. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost coloana sonoră de la „Zona crepusculară”. Aveam senzaţia că păşisem pe acel tărâm dintre vis şi realitate. Am răsfoit precipitat foile cu subiecte. Îmi râdea inima în mine văzând că bănuielile se adeveresc: erau exact aceleaşi probleme pe care fantasma visului meu le scrisese pe tablă.

De pe prima pagină ştiam toate răspunsurile. Nu puteam scrie cât de repede aş fi vrut. Am întors pagina. Din nou o problemă cunoscută. Nu-mi venea să cred, dar n-aveam timp de căutat explicaţii. Scriam repede, repede, de frică să nu-mi scape ceva. Către sfârşitul testului, când visul începuse să mi se şteargă din memorie, nu mai găseam rezolvările. Era însă suficient. Reuşisem!

„Doamne, ai făcut o minune!”, am murmurat părăsind sala. „Iar eu Ţi-am promis că nu Te voi mai pune niciodată într-o asemenea situaţie.”

Am hoinărit prin campus mai bine de o oră. Eram fericit, şi totuşi simţeam nevoia să fiu singur. Trebuia să-mi fac ordine printre gânduri. De când mă ştiu, nu mi se întâmplase să am un astfel de vis şi nici nu auzisem de aşa ceva până atunci. Mă depăşea, cu toate cunoştinţele mele în materie de psihologie.

Singura explicaţie pe care mi-o puteam da mă lăsa un moment fără respiraţie. Părea umilă în simplitatea ei. Dintr-un motiv greu de înţeles, Dumnezeul universului, care ţine în mâini galaxiile, a găsit cu cale să coboare într-o cameră de cămin de pe Pământ, lângă un negru descurajat care visa să ajungă doctor.

A trebuit să respir adânc de mai multe ori, când am realizat prin ce trecusem. Mi-au venit în minte cazuri asemănătoare relatate în Biblie. Nu se întâmplase prea des ca Dumnezeu să dea răspunsuri concrete poporului Său, şi iată că acum o făcea pentru mine. Mă iertase şi venise să mă mângâie cu o minune.

„Acum ştiu sigur că e şi voia Ta să ajung doctor”, I-am spus. „Promit să fac tot ce îmi stă în putinţă şi promit că… n-o să se mai întâmple!”

Această experienţă mi-a spulberat toate îndoielile şi, mai presus de toate, m-a convins că Dumnezeu avea un plan special cu mine. Ceva îmi spunea că mă aflam pe drumul cel bun, pe drumul ales de Dumnezeu.

Când se afişară rezultatele la chimie, Ben Carson se afla printre primii, cu 97 de puncte.

CAPITOLUL 9
Regulile se schimbă

În anii de colegiu mi-am continuat obiceiul din liceu – de îndată ce începea vacanţa, porneam şi eu în căutarea unui loc de muncă. În vara dinaintea bacalaureatului lucrasem într-un laborator de biologie al Universităţii de Stat din Wayne. Acum, că terminasem, aveam nevoie urgent de un loc de muncă. Îmi trebuiau bani de drum, haine, cărţi, în fine, o mulţime de cheltuieli care depăşeau cu mult economiile mele.

În liceu avusesem o aşa-numită consilieră, cu care mă înţelesesem foarte bine. Se numea Alma Whittley. Când mi-a auzit povestea, s-a arătat foarte dispusă să mă ajute.

— Am nişte relaţii la firma Ford, a spus ea repede.

În momentul următor era deja cu receptorul în mână, cerând legătura cu centrala firmei. Îmi amintesc foarte bine convorbirea:

— Avem aici un tânăr pe nume Ben Carson. E un băiat inteligent, are deja o bursă pentru Yale şi are nevoie de o slujbă ca să-şi adune bani pentru şcoală.

A urmat o pauză, după care a continuat:

— Vă rog să-i găsiţi neapărat un loc…

Şi persoana de la celălalt capăt al firului a încuviinţat. Astfel, în prima zi de după terminarea liceului, mă număram printre angajaţii firmei Ford, la centrala de administraţie din Dearborn. Era un loc privilegiat, un „big time” cum îi spunea mama. În fiecare zi trebuia să mă prezint în cămaşă albă şi cravată.

Slujba aceasta m-a învăţat o mulţime de lucruri despre lumea de dincolo de şcoală. Relaţiile îţi deschideau uşile, dar randamentul hotăra dacă rămâneai sau nu pe poziţie. Cunoştinţele îşi aveau şi ele rostul lor, dar nu erau suficiente. Regula suna cam aşa: „Cunoştinţele, păstrează-le pentru tine. Nouă arată-ne ce poţi!”

Am tras din greu în vara aceea, ca de altfel în toate slujbele pe care le-am avut, chiar dacă erau doar temporare. Voiam să le arăt că sunt cel mai bun angajat pe care l-au avut vreodată.

După primul an petrecut la Yale, am găsit o slujbă superbă ca supraveghetor la o aşa-zisă „highway crew”, o echipă care strângea gunoiul de pe străzi.

Guvernul statului concepuse sistemul acesta de supraveghere, în special pentru a-i ţine ocupaţi pe studenţi.

Echipa trebuia să se deplaseze pe autostrada din vestul oraşului Detroit care ducea către periferii şi să strângă gunoiul în pungi, într-o încercare de a păstra curăţenia pe autostrăzi.

De regulă, supraveghetorii aveau multă bătaie de cap cu echipele lor, pentru că puştii găseau tot timpul scuze pentru a se eschiva.

— Astăzi e prea cald, începea unul.

— Sunt prea obosit de ieri, se văicărea altul.

— Nu văd ce rost are toată munca asta. Oricum, mâine va fi totul la loc. Cine mai ştie dacă am lucrat sau nu? Ca să nu mai vorbim de plată…

Mai târziu am aflat că supraveghetorii erau mai mult decât fericiţi dacă fiecare dintre cei şase membri ai echipei umpleau două pungi pe zi. Oricine îşi dădea seama că pentru o astfel de normă nu era nevoie de mai mult de o oră. N-aveţi decât să spuneţi că sunt mai catolic decât papa, însă pentru mine era o pierdere de timp să-mi las echipa să se moşmondească o zi întreagă la douăsprezece pungi. Din prima zi i-am pus să umple între 100 şi 200 de pungi.

Cei de la departamentul pentru serviciile publice au rămas literalmente cu gurile căscate când le-am spus rezultatele.

— Dar cum se face că băieţii tăi au reuşit o asemenea performanţă? Aşa ceva n-am mai întâlnit la nicio altă echipă!

— Ah, am eu micile mele tertipuri, spuneam râzând.

Dacă aş fi spus prea multe, s-ar fi putut găsi cineva care să mă oblige să schimb regulile. Metoda mea era cât se poate de simplă. Diferenţa era că nu se încadra în tiparele stabilite.

Vă povestesc toate acestea pentru că incidentul ilustrează cât se poate de bine un aspect al mentalităţii mele. Nu pot să spun că îmi face o deosebită plăcere să ignor legile. Ce s-ar întâmpla dacă nu le-aş respecta în chirurgie, ca să dau doar un exemplu? Se poate întâmpla însă ca astfel de reguli să fie un impediment, şi atunci cel mai bun lucru e să fie desfiinţate sau, pur şi simplu, ignorate.

În a patra zi de lucru le-am spus băieţilor:

— Ce ziceţi, băieţi, se face cald sau nu?

— Cald e cam puţin spus! se grăbi unul să mă aprobe, după care toţi încuviinţară în cor.

— Dacă-i aşa, am continuat, hai să ne înţelegem. De mâine încolo începem la ora 6, când e încă răcoare.

— Aoleu, dar cine se trezeşte la ora aia?

— Aşteaptă să termin, l-am liniştit eu pe cel care mă întrerupsese. (Echipele trebuiau să lucreze de la 7,30 până după-amiaza la 16,30, cu pauză de o oră.) Dacă voi – şi mă refer acum la toţi şase – ajungeţi la timp, ca la ora 6 să fim pe stradă şi lucraţi repede să umpleţi 150 de pungi, sunteţi liberi indiferent când terminaţi.

Din fericire, am reuşit să le explic noua regulă înainte să mă întrerupă, aşa că am continuat:

— Dacă reuşiţi să strângeţi atâta gunoi în două ore, vă duc înapoi şi sunteţi liberi toată ziua. Desigur că veţi fi plătiţi ca pentru o zi întreagă.

Propunerea mea a fost analizată pe toate părţile. Înţeleseseră cam ce urmăream. În câteva zile au ajuns la o sută de pungi. Era greu şi groaznic de cald, mai ales după-amiaza, dar le plăcea la nebunie să se laude faţă de ceilalţi cu „trofeele” lor. Provocarea îi stimula. Începuseră să fie într-un fel mândri de munca lor, chiar dacă cei mai mulţi o considerau josnică.

Deci, zis şi făcut. La ora 6 dimineaţa toţi erau prezenţi. Lucrau de nu le ajungeau mâinile. Ajunseseră să cureţe în 2-3 ore porţiunea de autostradă la care altădată lucrau o zi întreagă.

— O.K., băieţi, spuneam după ce ultima pungă era umplută. Sunteţi liberi!

Nu aşteptau să le spun a doua oară. Lucrau cu multă voie bună. Momentul culminant al zilei era apelul de plecare la departamentul de transporturi. Asta se întâmpla pe la ora nouă, când ceilalţi abia îşi făceau apariţia.

— Voi aveţi de gând să mai lucraţi astăzi? striga vreunul dintre băieţii mei.

— Azi n-o să fie prea multă mizerie. Superman cu oamenii lui au trecut pe-acolo şi-au curăţat totul, răspundeau noii veniţi.

— Numai să nu v-alegeţi cu vreo insolaţie! mai apucam să strig în urma camionului.

Era clar că ceilalţi supraveghetori ştiau totul, dar n-au spus niciodată nimic. Şi, chiar dacă ar fi făcut-o, n-aveam decât să aduc dovezile muncii noastre. N-ar fi trebuit să procedăm în acest fel, pentru că regulamentul prevedea şi orele de lucru, dar metoda dădea rezultate. Mai mult decât atât, niciunul dintre supraveghetori nu a comentat vreodată. Cred că motivul pentru

care tăceau era, în primul rând, că echipa noastră muncea mai repede şi mai mult decât toate.

Unii sunt născuţi să lucreze, pe alţii îi împing mamele de la spate. Strategia mea, valabilă şi în medicină, a fost întotdeauna: „Repede şi bine”. Nu trebuie neapărat să ne agăţăm de nişte reguli absurde, dacă putem folosi o metodă mai bună, atâta timp cât aceasta e rezonabilă şi nu deranjează pe nimeni. Cineva mi-a spus odată că a fi creativ înseamnă să faci ceva dintr-o perspectivă diferită.

În vara următoare, la sfârşitul celui de-al doilea an de colegiu, m-am întors la Detroit să-mi reiau slujba de supraveghetor; în anul precedent, directorul departamentului de transport, Carl Seufert, îmi spusese la plecare:

— Vino şi la vară. Îţi ţinem locul.

Din păcate, în vara anului 1971, economia se afla într-o situaţie de criză care se resimţea îndeosebi în ramura transporturilor. Pentru că supraveghetorii erau bine plătiţi, posturile se găseau din ce în ce mai greu. Numai studenţii cu relaţii serioase, angajaţi cu multe luni înainte, mai aveau şanse să găsească ceva de lucru.

Mă gândeam că, din moment ce Carl Seufert îmi promisese un loc, nu mai era nevoie să-i cer încă o dată confirmarea în vacanţa de iarnă. Când m-am anunţat pe la sfârşitul lunii mai, directoarea de personal s-a scuzat spunând că toate posturile erau deja ocupate. A încercat să-mi explice că posturile erau puţine şi cererile multe, dar cunoşteam deja situaţia foarte bine. Săraca femeie n-avea nicio vină şi mi-am dat seama că n-avea sens să mă cert cu ea; era vina mea că nu anunţasem mai devreme.

Eram totuşi optimist. Mai trist era că optimismul meu s-a dovedit neîntemeiat. Asemenea altor sute de studenţi, a trebuit să fac trista constatare că nu se mai găsea nicăieri nimic de lucru. Timp de două săptămâni am colindat străzile, având acelaşi itinerar: dimineaţa mă urcam în autobuz, coboram în centru şi întrebam la toate firmele şi magazinele pe unde treceam.

— Ne pare rău, n-avem nevoie.

Acelaşi răspuns, cu mici variaţii, uneori pe un ton compătimitor, alteori spus cu iritarea celui nevoit să repete pentru a mia oară.

În mijlocul acestei căutări disperate, Ward Randall junior apăru ca un înger salvator. Ward terminase colegiul la Yale cu vreo două decenii în urmă şi lucra ca avocat în Detroit. Ne-am cunoscut la întâlnirea lui cu foştii colegi de facultate. Mă simpatiza pentru că aveam, ca şi el, o slăbiciune pentru muzica clasică.

Ne întâlneam deseori să luăm prânzul împreună, după care mergeam de obicei într-o catedrală unde se ţineau concerte de orgă. Ward mă invita de multe ori la concertele şi simfoniile la care mergea cu familia şi datorită lui am descoperit multe locuri de interes cultural din împrejurimile oraşului Detroit, pe care altfel nu mi-aş fi putut permite să le vizitez, din motive financiare. Era un om cumsecade, o adevărată încurajare pentru mine. Şi astăzi îl apreciez la fel de mult.

După ce am cutreierat oraşul în lung şi-n lat, fără succes, mi-am zis: „Aşa nu mai merge. E timpul să pun în aplicare metodele mele”. Pe cele convenţionale le epuizasem fără niciun rezultat.

Mi-am adus aminte de domnul Standart, la care fusesem în audienţă pentru admiterea la colegiu. Era vicepreşedintele Agenţiei de Publicitate Young & Rubicum, una dintre cele mai mari agenţii de stat. Mi se păruse foarte amabil.

Am intrat întâi la biroul de personal al firmei, unde am fost întâmpinat cu deja cunoscutele cuvinte: „Ne pare rău, n-avem…”, după care, cu toată ruşinea, am făcut stânga-mprejur şi am urcat la birourile direcţiunii. Mă gândeam că, din moment ce domnul Standart mă intervievase şi-mi dăduse o recomandare bună, trebuia să şi aibă o părere la fel de bună despre mine.

„Numai să pot trece de secretară”, îmi spuneam în gând. Ştiam că nimeni, dar absolut nimeni, nu putea să aibă vreo întrevedere cu el, dacă nu se anunţa în prealabil. Mi-am zis însă că n-am nimic de pierdut şi am intrat.

Când secretara îşi ridică ochii spre mine, am pus banda:

— Mă numesc Ben Carson şi sunt student la Yale. Aş vrea să vorbesc un minut cu domnul Standart.”

— Să văd dacă vă poate primi, îmi spuse ea.

Intră în birou şi, după un minut, domnul Standart însuşi ieşi să mă întâmpine. Îmi întinse mâna zâmbind. Privirile ni se întâlniră.

— Frumos din partea ta să vii să mă vezi, îmi spuse. Cum îţi merge la Yale?

Urmară formalităţile obişnuite, după care am trecut la subiect.

— Domnule Standart, am nevoie de o slujbă. De două săptămâni caut disperat şi nu găsesc nimic.

— Nu mai spune! Ai încercat jos la birou?

— Am încercat, dar degeaba.

— Păi, hai să vedem ce putem face.

Ridică receptorul şi formă un număr. Între timp, eu măsuram biroul cu privirea. Arăta exact ca cele de la televizor. N-am auzit cu cine vorbea, dar am prins ultimele cuvinte:

— Vă trimit un băiat. Îl cheamă Ben Carson. Faceţi-i un loc.

Atât. Niciun cuvânt dur, niciun ordin răstit; doar cuvântul unui om cu greutate.

După ce i-am mulţumit domnului Standart, m-am întors la biroul de personal. De data aceasta m-a primi directorul în persoană.

— Nu avem nevoie de personal, dar vă putem face un loc la departamentul de distribuţie.

— Nu contează. Am nevoie de o slujbă pentru restul verii.

„Slujba” se dovedi destul de amuzantă; trebuia să circul prin oraş şi să adun sau să distribui pachete şi scrisori. Era o singură problemă. Nu câştigam destul ca să economisesc ceva şi pentru şcoală. După trei săptămâni, m-am hotărât să-mi dau demisia şi să-mi caut o slujbă mai bănoasă. „La urma urmelor”, îmi spuneam, „dacă metoda a prins la domnul Standart, de ce n-ar prinde şi la Carl Seufert de la transporturi?”

Se apropia sfârşitul lunii iunie. Părea o nesăbuinţă din partea mea să mai caut o slujbă la ora respectivă, dar mi-am zis că nu strică să încerc.

M-am dus direct la biroul domnului Seufert; din fericire, acesta a avut timp să mă primească. După ce i-am povestit toate peripeţiile din vara aceea, mi-a spus:

— Ben, pentru băieţi ca tine se găseşte întotdeauna o slujbă.

Seufert era supraveghetor-şef în construcţii şi răspundea în acelaşi timp şi de curăţenia autostrăzilor.

— De vreme ce toate posturile sunt ocupate, zise el, de ce n-am scoate unul nou?

Se gândi un moment, apoi continuă:

— Uite cum facem: strângem o echipă şi te punem supraveghetor. Mulţumit?

Şi iată cum, cu puţină creativitate şi ceva mai multă îndrăzneală (ca să nu-i spun altfel), mi-am recăpătat vechea slujbă la care, bineînţeles, am aplicat metodele din vara precedentă, cu aceleaşi rezultate.

De câte ori mă întâlneam cu Carl Seufert, fie la plecare, fie în timpul lucrului când trecea pe la noi, îşi făcea timp să schimbe câteva cuvinte cu mine.

— Ben, îmi spuse nu o dată, eşti un băiat de milioane. Mare noroc că te-am angajat!

Altă dată şi-a pus mâna pe umărul meu şi mi-a spus:

— Te văd foarte sigur pe tine şi sunt convins că ai putea realiza orice ţi-ai propune.

Mi se părea că o aud pe mama. Îmi plăcea tot mai mult.

— Ben, tu eşti un băiat talentat. Cred că vei ajunge departe. Eu unul sunt bucuros că te-am cunoscut.

N-am uitat niciodată cuvintele lui.

Un an mai târziu, în 1972, am lucrat la firma Chrysler la o bandă rulantă, unde asamblam aripi de maşini. Mă străduiam să-mi fac treaba cât mai bine. Poate nu vă vine să credeţi, dar după numai trei luni am fost promovat; la sfârşitul verii, verificam apărătoarele de soare şi ştergătoarele din spate la maşinile sport şi conduceam maşinile terminate până la locurile de parcare, de unde urmau să fie ridicate.

Îmi plăcea munca la Chrysler; osteneala mea era apreciată şi răsplătită. Am învăţat în vara aceea o lecţie preţioasă pe care n-o voi uita niciodată. Când mama ne dădea sfaturi, nu prea le băgam în seamă, ca majoritatea copiilor de altfel. Acum constatam din proprie experienţă că avusese dreptate când ne spunea că, indiferent de felul muncii pe care o faci, dacă dai dovadă de conştiinciozitate, vei fi apreciat şi promovat. Şi, pentru ca să folosesc cuvintele ei: „Bennie, nu contează ce culoare are pielea unui om. Dacă eşti bun, vei fi recunoscut, pentru că, în ciuda prejudecăţilor lor, oamenii vor alege întotdeauna ce e mai bun.” Acum vedeam câtă dreptate avusese.

Lipsa banilor mi-a stat ca un spin în coastă în tot timpul anilor de colegiu, însă tocmai acest impediment mi-a dat de două ori ocazia să descopăr că Cineva acolo sus avea grijă de mine.

Prima dată s-a întâmplat în anul II. Ajunsesem la un moment dat să nu mai am nicio leţcaie în buzunar, nici măcar pentru un bilet de autobuz, să merg la biserică. Nu aveam nicio speranţă, oricât aş fi sucit şi răsucit situaţia pe toate feţele.

Am hoinărit toată ziua prin campus. Mă săturasem să-mi fac mereu griji pentru cele mai banale lucruri, ca pasta de dinţi sau timbrele.

„Doamne”, m-am rugat, „ajută-mă! Cel puţin un bilet de autobuz să-mi pot lua. Te rog!”

Hoinărind fără niciun scop, m-am trezit în faţa capelei Battel care se găsea în vechiul campus. Mă îndreptam spre suporturile pentru biciclete, când ochii mi-au căzut pe o bancnotă de 10 dolari aflată la câţiva paşi de mine.

„Îţi mulţumesc, Doamne”, am spus în timp ce o ridicam. Parcă nu-mi venea să cred că ţineam din nou bani în mână.

Un an mai târziu mă găseam din nou într-o astfel de criză – fără niciun ban în buzunar, fără nicio speranţă să găsesc vreunul.

Desigur că am luat din nou drumul capelei Battel, dar de data aceasta n-am mai găsit nicio bancnotă de 10 dolari. Şi pentru că o nenorocire nu vine niciodată singură, profesoara de psihologie ne-a anunţat că lucrările noastre fuseseră arse din greşeală. Cu alte cuvinte, trebuia să repetăm examenul.

Iată-mă, aşadar, din nou în amfiteatru, alături de alţi 150 de studenţi. După ce ne-a împărţit subiectele, profesoara a ieşit din sală. Nu apucasem să le citesc, când am auzit o voce din spate: „Ăstora le arde de glume?” După câteva clipe, când am citit subiectele, am avut aceeaşi reacţie. Erau incredibil de dificile, dacă nu chiar imposibile. Aduceau pe undeva cu ceea ce făcusem la cursuri, dar erau în aşa fel concepute şi formulate, încât sunt sigur că ar fi dat de furcă şi unui psiholog cu experienţă.

— Las-o baltă, îi spuse o colegă vecinei. Mai învăţăm şi-l dăm la toamnă.

Se strecurară amândouă afară din sală. Le urmară alţii trei, apoi alţii şi alţii. După zece minute, abia dacă mai rămăseserăm o sută în sală şi exodul continua. Jumătate plecaseră fără să predea lucrarea.

Eu continuam să citesc subiectele, întrebându-mă tot timpul: „Cum pot pretinde aşa ceva de la noi?” Privind în jur, am

observat că mai rămăseserăm doar şapte. După o jumătate de oră eram singur. Rezistam cu greu ispitei de a pleca după ceilalţi. Mă rugam tot timpul ca Dumnezeu să-mi arate ce să scriu. Nu mă interesa ce se petrece în jurul meu.

Deodată uşa clasei se deschise cu zgomot, întrerupându-mi firul gândurilor. Întorcându-mă, am dat cu ochii de profesoară; în momentul acela mi-am dat seama că nu mai era nimeni în sală. Profesoara se îndreptă spre mine însoţită de un fotograf de la redacţia ziarului local care îmi şi făcu repede o poză.

— Ce se întâmplă aici? am întrebat mirat.

— Am vrut doar să vedem cine e cel mai cinstit student. O glumă. Din câte văd, reuşită.

Şi îmi întinse o bancnotă de 10 dolari. Aşa puteam spune şi eu că gluma nu fusese rea deloc.

CAPITOLUL 10
Un pas important

— Numele meu e Lacena Rustin, dar toţi îmi spun Candy.

O priveam uluit, fascinat de zâmbetul ei.

— Îmi pare bine, a fost tot ce am reuşit să articulez.

Se număra printre nou-veniţii pe care i-am întâmpinat în acea zi la clubul Grosse Pointe County. În Grosse Pointe locuieşte toată „crema" oraşului Michigan. Limuzinele superbe parcate în faţa vilelor sunt o adevărată atracţie turistică.

Colegiul Universităţii Yale organizase un program pentru a le facilita celor nou-veniţi integrarea, motiv pentru care venisem şi eu împreună cu alţi câţiva „veterani" să-i întâmpin pe studenţii din Michigan. Ideea mi se părea strălucită, gândindu-mă cât de bine îmi prinseseră şi mie relaţiile la început.

Candy era o fată foarte drăguţă. Când am văzut-o, primul meu gând a fost: „Uite o fată simpatică!" În jurul ei plutea un fel de exuberanţă care te fermeca. Vorbea cu unul şi cu altul, împărţind zâmbete în stânga şi în dreapta; mă simţeam pur şi simplu bine în prezenţa ei.

Avea 1,70 m, deci era ceva mai scundă decât mine. Ceea ce m-a captivat cel mai mult la ea a fost temperamentul, firea ei foarte deschisă – probabil pentru că eu sunt mai tăcut şi introspectiv.

Prietenii comuni din Yale mă tachinau:

— Ben, ce-ai zice să-i dai o întâlnire lui Candy?

Ulterior am aflat că şi prietenele ei îi spuneau cam aceleaşi lucruri:

— Cum ţi se pare Ben? V-aţi potrivi de minune.

Deşi eram în anul III când am întâlnit-o, nu eram deloc pregătit pentru o relaţie. Cu buzunarele mele prin care bătea vântul şi ideea fixă de a deveni medic – idee care presupunea ani şi ani de studiu şi stagii –, dragostea era ultimul lucru la care m-aş fi gândit. Ajunsesem prea departe ca să mă las distras de o aventură. Şi mai era ceva. Eram atât de timid! Mai ieşeam în oraş cu grupul meu de prieteni şi mai fixam din când în când câte o întâlnire, dar nu avusesem niciodată o relaţie sănătoasă, nici măcar în faza de proiect.

Am început şcoala. O vedeam din când în când pe Candy. Nici nu s-ar fi putut altfel, de vreme ce amândoi ne găseam în programul pregătitor pentru medicină.

— Bună, Candy. Cum merg cursurile?

— Fantastic, răspundea ea de obicei.

— Cu alte cuvinte, te-ai obişnuit.

— Cred că voi lua zece la toate examenele.

Auzind-o, îmi spuneam: „Fata asta trebuie să fie foarte isteaţă”. Aşa şi era. Şi mai surprins am fost să aflu că era violonistă în orchestra simfonică din Yale şi în cadrul Societăţii Bach – poziţie la care nu ajungea oricine. În orchestră cântau numai muzicieni de elită.

Pe măsură ce timpul trecea, aflam lucruri tot mai interesante despre Candy Rustin. Când ne întâlneam prin campus, muzica era principalul nostru subiect de discuţie. Deşi ne întâlneam destul de des, eram doar prieteni. Să fi fost oare atât de cufundat în cărţile mele, încât să nu-mi dau seama ce simţeam pentru talentata mea colegă sau mi-era teamă să recunosc faţă de mine însumi ce sentimente nutream?

Tocmai în perioada în care întrevederile mele cu Candy deveneau tot mai dese şi mai lungi, biserica din New Haven, pe care o frecventam, căuta un organist. Îi vorbisem de multe ori lui Candy despre Aubrey Tompkins, dirijorul corului. După ce am început să cânt în cor, Aubrey mă lua în fiecare seară cu maşina la repetiţii. Din anul II a început şi colegul meu de cameră, Larry Harris, să cânte în cor. Aubrey ne invita în fiecare sâmbătă seara la el, aşa că ajunseserăm să-i cunoaştem foarte bine familia. Alteori ne plimba cu maşina să ne arate locurile de interes turistic din New Haven. Era nelipsit de la operă. Mă invita de multe ori să-l însoţesc la Opera Metropolitană din New York.

— Uite la ce m-am gândit, i-am spus într-o zi lui Candy. Tot eşti tu talentată la muzică. Ce-ai zice dacă ţi-aş spune că biserica noastră caută un organist? Nu-ţi pot spune sigur cât ai câştiga, dar ştiu că se plăteşte bine.

N-a stat prea mult pe gânduri.

— Bineînţeles. Încerc cu plăcere.

Am ezitat un moment. Uitasem un amănunt.

— Crezi că te poţi descurca? Aubrey ne dă piese destul de grele.

— Cu puţin exerciţiu, pot cânta orice.

Cu prima ocazie i-am vorbit lui Aubrey despre Candy. A fost încântat:

— Excelent! Cheam-o odată să o ascult!

La următoarele repetiţii, Candy se instală la orgă şi începu să cânte. După părerea mea, cânta destul de bine, dar se vede că pianul nu era punctul ei forte. La vioară ar fi putut cânta orice piesă la prima vedere, în schimb la orgă nu mai exersase de la bacalaureat. Nu avea de unde şti cu ce piese dificile ne „delecta” Aubrey şi tocmai pe Mozart, favoritul lui, nu-l stăpânea prea bine la orgă.

După ce o lăsă să cânte câteva minute, Aubrey îi spuse politicos:

— Ascultă, dragă, ce-ai zice să cânţi în cor?

Poate s-ar fi simţit jignită, dacă nu ar fi avut un simţ al valorii proprii atât de dezvoltat. Ea era o maestră a viorii. Orga nu era, pur şi simplu, punctul ei forte.

— E-n regulă, spuse, îmi dau seama că nu sunt prea grozavă la orgă.

Urmă deci sfatul lui Aubrey şi se alătură vocilor noastre. Avea o voce de alto foarte plăcută. Dintre toţi, eu mă simţeam cel mai fericit. Au îndrăgit-o toţi chiar din prima seară şi, pentru că îi făcea plăcere să cânte cu noi, biserica „Muntele Sionului” a devenit din acel moment şi biserica ei.

Nu era nici deosebit de religioasă şi nici prea familiarizată cu Biblia, în schimb era foarte deschisă şi dispusă să înveţe. Pentru aceasta, s-a înscris la un curs biblic special organizat de biserica noastră, care începea toamna şi se termina primăvara. O însoţeam şi eu câteodată. În compania ei, totul mi se părea mai interesant.

Când vorbeşte despre peregrinajul ei spiritual, Candy spune că a simţit întotdeauna o sete de Dumnezeu. Dacă o întrebaţi ce a găsit atât de deosebit la Biserica Adventistă, vă va răspunde:

— Oamenii. Dragostea cu care mi-au explicat credinţa lor.

Iniţial, familia ei n-a fost de acord ca ea să se alăture unor creştini care mergeau sâmbăta la biserică, însă cu timpul nu numai că i-au acceptat hotărârea, dar mama lui Candy a devenit ea însăşi adventistă.

* * *

Întâlnirile noastre de după ore au devenit în curând un obicei. Ne plimbam prin campus, prin oraş. Eram îndrăgostit.

În anul 1972, cu câteva zile înainte de Sărbătoarea Recoltei, direcţiunea a lansat o campanie de publicitate care viza studenţii din împrejurimile oraşului Detroit. Ne-am oferit şi noi voluntari. Am închiriat o maşină mai micuţă, iar cu banii rămaşi am putut mânca excelent la un restaurant. Numai noi doi. Au fost nişte clipe de neuitat.

Petreceam mult timp împreună. Mi-am dat seama că ţineam la ea aşa cum nu ţinusem la nicio altă fată. Colegiul ne însărcinase să intervievăm studenţi care obţinuseră un punctaj de peste 1.200 de puncte la testul de opţiuni. Am luat la rând toate liceele din Detroit, dar n-am găsit niciun absolvent care să îndeplinească această condiţie. Ca să nu ne întoarcem cu mâinile goale, ne-am îndreptat către cartierele prospere, Bloomfield Hills şi Grosse Pointe. Aici am găsit, în sfârşit, câţiva interlocutori dispuşi să discute despre o eventuală înscriere la Yale, dar de recrutat, n-am recrutat pe nimeni.

Am profitat de ocazie pentru a-i face cunoştinţă lui Candy cu mama şi cu câţiva prieteni din copilărie. Am rămas în Detroit mai mult decât prevedea programul nostru. Ziua următoare trebuia să mă prezint cu maşina la agenţie, ceea ce însemna că toată noaptea trebuia să conduc.

Era frig. Stratul subţire de zăpadă care se aşternuse peste zi începea să se topească. De zece zile, de când plecasem de la Yale, nu mai ştiusem ce înseamnă să dormi liniştit o noapte întreagă. Nu ştiu cum se făcea că nu aveam niciodată timp suficient. Când nu eram pe teren cu propaganda mea pentru Yale, eram în vizită la prieteni.

— Nu sunt sigur că voi rămâne treaz, am anunţat-o pe Candy în mijlocul unui căscat. Autostrăzile sunt atât de monotone!

Răspunsul pe care mi l-a dat a fost ulterior foarte controversat. Eu ţin minte că mi-a spus ceva de genul: „Nu-ţi face probleme, Ben. Te ţin eu treaz.” (Bineînţeles că nici ea nu dormise mai mult ca mine.) Ea susţine că mi-ar fi spus: „Lasă, că nu adormi. Nu-ţi mai face probleme.”

Ne îndreptam furtunos spre Connecticut. Limita de viteză era pe atunci de 110 km/h, dar cred că depăşisem de mult 150 km/h. Eram obosit, nedormit, şi nimic nu mi se părea mai plictisitor decât să văd aceleaşi şi aceleaşi marcaje, ca nişte fantasme albe în noaptea fără lună.

La intrare în Ohio, pe Candy a doborât-o somnul. Nu m-am îndurat să o trezesc. Aventura fusese pe cât de palpitantă, pe atât de obositoare. Îmi spuneam că, dacă se va odihni câteva ore, vom putea face schimb şi va trece ea la volan.

Pe la ora unu zburam cu viteza vântului pe autostrada Interstate 80. Mi-aduc aminte că tocmai trecuserăm de indicatorul care anunţa că ne apropiem de Yougstown. În maşină era cald, iar mâinile strângeau moale volanul. De o jumătate de oră nu mai văzusem nicio maşină. M-am relaxat, simţindu-mă stăpân pe situaţie şi am aţipit foarte uşor şi firesc.

M-a trezit zgomotul pe care îl făceau cauciucurile în impact cu plăcuţele metalice reflectorizante care delimitau benzile. Am deschis ochii exact în momentul în care roţile din faţă ieşeau de pe carosabil.

Maşina ieşi cu totul de pe şosea, iar lumina farurilor a fost înghiţită de întunericul nopţii. Am ridicat automat piciorul de pe acceleraţie şi am înşfăcat volanul cu amândouă mâinile, smucindu-l cu toată puterea spre stânga. În aceste câteva secunde tensionate mi-a trecut prin faţa ochilor, ca pe o peliculă, toată viaţa mea de până atunci. Auzisem că numai înainte de moarte se întâmplă aşa. „Gata”, mă gândeam, „s-a zis cu mine”. Cu ochii minţii, revedeam toate secvenţele importante, începând din copilărie. „Aşadar, asta a fost totul. Acum urmează sfârşitul.” Cuvintele acestea îmi reveneau în minte mereu şi mereu, ca o obsesie.

La viteza pe care o aveam, ar fi trebuit să ne răsturnăm când am răsucit volanul, în schimb maşina începu să se învârtă în cerc ca un titirez. Am dat drumul volanului, fixat pe ideea morţii pe care o simţeam apropiindu-se. La un moment dat, maşina se opri. Eram pe banda din dreapta, în direcţia de mers, cu motorul pornit. Am îndreptat volanul aproape inconştient, tremurând din tot corpul. O secundă mai târziu, un TIR interminabil trecu pe lângă noi, zgâlţâindu-se şi săltând pe toate cele optsprezece roţi imense.

Am tras pe banda din dreapta şi am oprit motorul. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul; mă străduiam să respir din nou normal. „Trăiesc!”, repetam în neştire. „Slavă Domnului! Nu-mi vine să cred. Îţi mulţumesc, Doamne. Numai Tu ne-ai scăpat cu viaţă!”

Candy trebuie să fi fost foarte obosită, pentru că n-a auzit nimic în tot acest timp. Se trezi abia la auzul vocii mele.

— De ce ai parcat aici? mă întrebă mirată. S-a stricat ceva la maşină?

— Nu, nu-i nimic. Culcă-te, o liniştii eu.

Se vede că observase ceva neobişnuit în tonul vocii mele, pentru că nu mă slăbi:

— Hai, Ben, nu fi şi tu aşa! Îmi pare rău, poftim. N-am vrut să adorm.

Am respirat adânc.

— Totul e în regulă, am spus zâmbindu-i în întuneric.

— Nu poate fi totul în regulă, de vreme ce stăm pe loc. Spune-mi ce s-a întâmplat.

M-am aplecat înainte şi am răsucit cheia în contact.

— Am făcut şi eu o pauză, am spus cu o indiferenţă forţată în timp ce acceleram.

— Ben, te rog.

Cu un amestec de teamă şi uşurare, am tras din nou pe banda din dreapta şi am oprit motorul.

— O.K., am răsuflat uşurat. Am aţipit.

Inima îmi zvâcnea încă şi toţi muşchii îmi erau crispaţi în timp ce povesteam.

— Am crezut că vom muri, am spus în încheiere.

Ultimele cuvinte abia se mai auziră. Candy îşi puse mâna într-a mea.

— Dumnezeu ne-a scăpat de la moarte. Cred că are un plan cu noi.

— Aşa mă gândeam şi eu.

Niciunul dintre noi n-a mai adormit tot restul drumului. Conversaţia urma nestingherită. La un moment dat, Candy spuse:

— Ben, de ce te porţi întotdeauna atât de drăguţ cu mine? Adineauri, de exemplu, când am adormit în loc să-ţi ţin de urât?

— Ştiu şi eu? Poate că aşa e firea mea.

— Ben, nu e numai atât.

— A, da. Aşa e firea mea când e vorba de studenţii din anul II.

— Ben, nu poţi fi serios măcar un minut?

O fâşie violetă brăzda orizontul. Priveam drept înainte şi strângeam volanul cu amândouă mâinile. Auzind-o pe Candy, aveam o senzaţie neobişnuită, parcă mi se zbătea ceva în piept.

— De ce sunt atât de amabil?

Îmi venea greu să fiu serios după ce glumisem atâta timp.

— Pentru că îmi placi, Candy. Îmi placi foarte mult.

— Şi eu ţin la tine, Ben. Mai mult decât la oricine de până acum.

Nu i-am răspuns. Am încetinit şi am oprit motorul. A fost primul nostru sărut.

Eram doi copii naivi care nu prea aveau habar ce însemna să fixezi o întâlnire sau să înfiripezi o idilă. Un lucru ştiam însă amândoi: ne iubeam.

De atunci, am fost nedespărţiţi. Relaţia noastră nu m-a distras de la studiu, ci dimpotrivă. Având-o pe Candy alături, eram şi mai hotărât să termin cât mai curând facultatea. Nici ea nu şi-a neglijat studiile. Era foarte ocupată: muzică, psihologie şi medicină în acelaşi timp nu era un lucru uşor. În cele din urmă, a renunţat la medicină ca să se dedice cu totul muzicii. Candy e foarte inteligentă. Dacă face un lucru, poţi fi sigur că lucrul acela nu putea fi mai bine făcut.[2]

* * *

O problemă care îi preocupa pe mulţi era cum să ajungă la medicină după ce terminau cursurile pregătitoare. Sistemul era următorul: după cei patru ani de cursuri introductive, trebuia să fii admis la o facultate, unde să-ţi continui studiile în următorii patru ani.

— Dacă nu sunt admis, obişnuia să spună unul dintre colegii mei, înseamnă că mi-am irosit toţi aceşti patru ani.

— N-am nici cea mai mică idee dacă mă vor primi la Stanford sau… altundeva, spunea altul după ce-şi trimisese cererea.

Când venea vorba de cererile înaintate diferitelor facultăţi, discuţia lua cam întotdeauna aceeaşi direcţie. Eu nu mă implicam decât rareori, pentru că astfel de văicăreli îmi displăceau teribil.

Odată, când toţi se înfierbântaseră, iar eu stăteam impasibil, unul nu a mai putut răbda şi îmi zise:

— Carson, tu nu-ţi faci probleme deloc, din câte văd.

---

[2] Nu m-a surprins faptul că, în ultimul ei an la Yale, Candy a cântat la premiera europeană a operei „Mass” (Massachusetts, „Trouble în Haiti”) de Leonard Bernstein. Îl cunoscuse personal pe compozitor, la Viena.

— Nu, am răspuns indiferent. Eu ştiu sigur că ajung la Universitatea din Michigan.

— Bine, dar cum poţi fi aşa de sigur pe tine?

— Foarte simplu, doar e universitatea lui tata.

— I-auziţi! zise el întorcându-se către ceilalţi. Tăticu' lui Carson e mare şef la Michigan!

Câţiva mă priviră stupefiaţi. Nu era de mirare, dacă te gândeşti că părinţii lor posedau terenuri industriale imense.

Îmi plăcea să mă distrez pe seama lor. Poate că n-a fost cinstit.

Creştin fiind, credeam că Dumnezeu, Tatăl meu ceresc, era Cel care a creat universul şi care ţinea totul sub control. Prin extensie, Dumnezeu era şi „proprietarul" universităţii din Michigan.

Am absolvit colegiul la Yale cu o medie rezonabilă, deşi eram departe de a mă clasa printre primii. Ştiam însă că depusesem efortul maxim şi eram mulţumit.

Lăsând gluma la o parte, adevărul era că nu mă îndoiam niciun minut că nu aveam să fiu admis la Michigan. Înaintasem cererea având ferma convingere că era voia lui Dumnezeu să devin medic. Prin urmare, nu aveam de ce să mă tem că voi fi respins. Cei mai mulţi trimiseseră cereri la zeci de facultăţi, în speranţa că cel puţin una dintre ele îi va primi. Eu alesesem Michiganul din două motive: în primul rând pentru că era în statul meu, ceea ce însemna automat cheltuieli mai puţine, şi în al doilea rând pentru că avea reputaţia uneia dintre cele mai bune facultăţi din America. Mai trimisesem o cerere la Johns Hopkins şi una la Wayne, dar răspunsul de la Michigan a venit foarte repede, aşa că le-am retras.

Candy mai avea doi ani la Yale, însă am descoperit multe căi de a învinge timpul şi distanţa care ne despărţeau. Ne scriam în fiecare zi. Şi astăzi mai avem fiecare câte un pacheţel în care păstrăm scrisorile de atunci.

Când ne puteam permite, vorbeam la telefon. Odată am sunat la Yale şi nu ştiu cum, niciunul dintre noi nu se îndura să închidă. Să fi fost din cauza singurătăţii, a faptului că treceam amândoi printr-o perioadă dificilă sau pentru că, fiind departe unul de altul, simţeam, pur şi simplu, nevoia de a auzi vocea celuilalt? Nu ştiu. Cert este că am vorbit nici mai mult nici mai

puţin de... şase ore. Atunci nu-mi păsa, pentru că fiecare secundă era preţioasă.

Ziua următoare însă am început să mă gândesc cu îngrijorare la nota de plată. Într-o scrisoare chiar am făcut haz pe seama faptului că trebuia să economisesc în toată cariera mea de medic pentru a o achita. Mă întrebam ce-i puteau face cei de la centrală unui amărât de student, care nici minte nu prea avea, iar bani nici atât. Aşteptam înfrigurat ziua în care aveam să primesc nota de plată şi când aceasta a venit... surpriză: convorbirea de şase ore nu apărea nicăieri! N-am cerut nicio lămurire. Discutând mai târziu cu Candy, am ajuns la concluzia că funcţionarul care a văzut nota de plată trebuie să-şi fi spus că nu putea fi vorba decât de o greşeală. Niciun om conştient n-ar fi putut vorbi şase ore la telefon.

Vara m-a surprins, ca de obicei, în goană după o slujbă şi, tot ca de obicei, nu găseam nimic. Începusem căutările cu trei luni înainte, dar oraşul Detroit tocmai trecea printr-o criză economică, ceea ce îi făcea pe cei mai mulţi să exclame:

— Să te angajăm?! În fiecare zi semnăm scrisori de concediere.

În acest timp mama lucra la familia Sennet; îngrijea copiii. Domnul Sennet era directorul fabricii de oţel cu acelaşi nume. Văzând cât eram de trist, mama s-a dus la domnul Sennet şi i-a spus:

— Are şi el, săracul, nevoie de o slujbă. Nu l-aţi putea ajuta cumva?

— Cum să nu? răspunse acesta foarte amabil. Dacă e vorba de băiatul dumitale, trimite-l încoace.

Şi aşa mi-am găsit o slujbă. Eram singurul angajat pe vară. Spre surprinderea mea, maistrul mă învăţă să manevrez macaraua; era un post de răspundere, pentru că lucram cu bare de oţel de câteva tone, pe care trebuia să le mut dintr-o parte în alta. Ca şofer de macara, aveai nevoie şi de câteva noţiuni de fizică – nu ştiu dacă maistrul meu îşi dădea seama de asta sau nu – pentru a deplasa braţul macaralei în aşa fel, încât obiectele prinse să nu se legene când erau ridicate şi aşezate în camioanele parcate strâns unul lângă altul.

Cu această ocazie am devenit conştient de o capacitate deosebită cu care fusesem înzestrat – un dar divin, cred – o coordonare extraordinară între privire şi mişcări.

Am convingerea că Dumnezeu ne dă tuturor daruri, iar noi, la rândul nostru, avem privilegiul deosebit de a le cultiva pentru a-l sluji şi a fi de folos umanităţii. Coordonarea de care vorbeam are o importanţă vitală în chirurgie; dincolo de armonia dintre mâini şi ochi, ea reprezintă capacitatea de a înţelege relaţii fizice, de a gândi tridimensional. Un chirurg bun trebuie să prevadă consecinţele fiecărei mişcări, pentru că de multe ori nu poţi vedea ce se întâmplă de cealaltă parte a operaţiei.

Unii au darul coordonării mişcărilor fizice; îi vedem pe primele locuri la jocurile olimpice. Alţii au o voce frumoasă, alţii învaţă limbi străine cu foarte mare uşurinţă, iar alţii au o înclinaţie naturală spre ştiinţele exacte. Am întâlnit oameni care par a avea o capactate unică de a-şi face prieteni. Din anumite motive, pe care singur nu le înţeleg, eu am această capacitate de a vedea lucrurile tridimensional şi mi se pare cât se poate de firesc. Pentru mulţi medici, acest lucru nu e deloc ceva de la sine înţeles şi nu puţini sunt chirurgii care nu reuşesc să şi-l însuşească niciodată. Fără acest „ceva” se vor izbi la tot pasul de greutăţi.

Un coleg din Yale m-a făcut pentru prima dată atent la această calitate neobişnuită. Jucam fotbal de masă. Cu toate că nu mai jucasem până atunci, eram foarte rapid şi uşor în mişcări.

Când am făcut o vizită la Yale, în 1988, l-am întâlnit şi pe acest coleg. Avea acum o catedră întreagă. Mi-a spus râzând că fusesem atât de bun la fotbal, încât botezaseră câteva mişcări „trageri Carson”.

Atât în timpul studiilor de medicină, cât şi în anii de mai târziu, am învăţat să apreciez această calitate. Este cel mai frumos dar pe care l-am primit din partea Cerului şi totodată motivul de la care îşi trag faima „mâinile înzestrate”.

* * *

După primul an de medicină, mi-am găsit un post de asistent la radiologie. A fost prima mea vară în care am avut program de voie. Am învăţat multe lucruri despre razele Roentgen, despre felul cum funcţionează şi cum se foloseşte aparatura. Nu ştiam pe atunci cât de folositoare aveau să-mi fie mai târziu, în munca de cercetare.

Administraţia facultăţii le oferise studenţilor din anii mai mari posibilitatea de a preda ca demonstratori. Ultimul meu an fusese excelent: mă evidenţiasem şi primisem recomandări de la toate secţiile. Am fost desemnat să predau anilor I şi II metode fizice de diagnosticare. Le arătam studenţilor cum să facă examenul de auscultaţie (cum să asculte inima şi plămânii), cum să verifice reflexele şi aşa mai departe. Experienţa mi-a prins şi mie bine, pentru că mă stimula să învăţ, să nu mă fac de ruşine.

La începutul facultăţii eram departe de a mă număra printre cei din elită. Primul an a trecut fără să mă desprind de mediocritate, şi aceasta pentru că mă foloseam doar de memoria imediată. Mergeam la cursuri, dar nu reţineam prea multe lucruri. Dacă profesorul mai era şi plictisitor, chiar că nu mă alegeam cu nimic. Nici nu prea învăţam, ce-i drept. Abia când am citit cursurile, mi-am dat seama că aceasta era singura metodă să învăţ ceva.

În anul II nu mai frecventam cursurile, în schimb mă sculam la ora şase şi, până nu stăpâneam materia la perfecţie, nu mă opream din învăţat. Cei care voiau să câştige un ban şi aveau un spirit întreprinzător, mergeau la cursuri şi îşi luau notiţe pe care apoi le vindeau. Eu mă număram printre clienţi. Cu notiţele profesorilor şi cărţile recomandate eram cât se poate de bine dotat.

În anul II, singurul lucru pe care îl făceam era să mă scol la ora şase şi să învăţ până seara, la unsprezece. Când am trecut în anul III şi am început practica în spital, aveam toată materia la degetul mic.

CAPITOLUL 11
Al doilea pas

„Trebuie să existe o metodă mai simplă”, îmi spuneam, urmărindu-l pe docent. Cu toate că era un neurochirurg excelent, avea greutăţi la localizarea foramenului oval (un orificiu de la baza craniului). Pacienta pe care o opera suferea de aşa-numita *nevralgie de trigemen,* o boală care se manifestă printr-o durere insuportabilă în regiunea feţei.

— Acum urmează partea cea mai grea, îmi explica medicul în timp ce tatona terenul cu un ac lung şi subţire. Totul e să localizezi foramenul.

În mine se dădea o adevărată luptă. „Abia ai început şi tu practica la neurochirurgie şi îţi închipui că eşti deştept nevoie mare. Nu uita, băiete, că ei fac acest lucru de ani de zile!” „Ceea ce nu înseamnă neapărat că ştiu absolut totul”, răspundea altă voce. „Las-o baltă acum. Vei avea şi tu odată ocazia să schimbi lumea!”

Şi aş fi „lăsat-o baltă”, într-adevăr, dacă n-aş fi fost obsedat de ideea unei metode mai simple. Se pierdea mult prea mult timp preţios bâjbâind după foramen. Desigur că şi pacientul suferea. „O.K., isteţule”, mi-am zis. „Descoperă tu ceva mai bun!”

Eram în anul III la Facultatea din Michigan. În fiecare lună făceam practică la câte o secţie. După schimbul de argumente pro şi contra de care tocmai am amintit, m-am pus pe treabă. Am profitat de faptul că îmi făcusem câţiva prieteni cât timp lucrasem ca asistent la radiologie şi le-am spus ce mă frământa. S-au arătat foarte interesaţi de ideea mea şi mi-au pus la dispoziţie aparatura din secţia lor.

După mai multe zile în care mi-am muncit creierii încercând tot felul de metode, am dat peste o tehnică foarte simplă: am plasat două inele de metal pe craniu, unul în faţă şi altul în spate, şi le-am aliniat în aşa fel încât foramenul să cadă chiar între ele. Se economisea mult timp şi energie. Iată care a fost raţionamentul: mi-am spus că, de vreme ce două puncte determină o dreaptă, puteam plasa un inel pe craniu cu aproximaţie în spatele zonei în care se afla foramenul, şi un altul pe partea frontală a craniului. Vizualizând craniul cu ajutorul razelor Roentgen, îl puteam aduce în poziţia în care cele două

inele se suprapuneau, iar foramenul cădea exact pe linia determinată de acestea.

O dată descoperit, procedeul părea foarte simplu, dar nimănui nu-i venise ideea mai devreme. Cât despre mine, intenţia mea era să găsesc o metodă care să-mi uşureze munca, nicidecum să fac impresie.

Un timp, m-am frământat, copleşit de întrebări: Sunt oare pe cale să păşesc pe un tărâm neexplorat sau o e totul doar o iluzie? M-am liniştit în cele din urmă, spunându-mi că ceea ce conta era că metoda îmi era de folos. Am început să o aplic şi am putut constata cât de utilă era. După două încercări le-am spus profesorilor despre noua mea descoperire şi le-am demonstrat-o. Conducătorul didactic m-a urmărit atent şi a dat din cap zâmbind aprobator:

— Carson, e fantastic!

Trebuia să fiu fericit că nu fusesem luat peste picior. Şi uite-aşa, ceea ce începuse ca un simplu interes pentru neurochirurgie se transformă curând într-o adevărată pasiune. Nu era pentru prima dată când mi se întâmpla acest lucru. „Trebuie să ştiu mai mult”, mă surprindeam de multe ori spunându-mi. Citeam avid tot ce-mi cădea în mână. Această concentrare intensă, combinată cu setea nepotolită de a afla mereu mai mult, au făcut ca, fără voia mea, să-i pun în umbră pe interni.

În anul IV de medicină mi-am dat seama că în neurochirurgie eram mai documentat decât mulţi interni. La vizite, profesorii ne cereau întotdeauna părerea asupra diagnozei; dacă printre interni se aşternea liniştea, toate feţele se întorceau spre mine:

— Spune, Carson!

De obicei, ştiam, deşi nu eram decât student. Fiind conştient că excelam la acest capitol, mă simţeam, cum e şi firesc, puţin orgolios. Muncisem din greu ca să acumulez aceste cunoştinţe şi rezultatele dovedeau că munca îşi meritase efortul. Şi de ce nu, la urma urmei? Dacă tot aveam de gând să devin medic, atunci să fiu cel mai bun cu putinţă şi cel mai bine pregătit.

Internii începură să-mi cedeze din responsabilităţile lor. Nu voi uita niciodată cuvintele unui intern:

— Carson, tot ştii tu atâtea. Ce-ai zice să iei pagerul meu şi să răspunzi la apeluri? Dacă nu te descurci cumva, strigă-mă. Sunt pe coridor, trag un pui de somn.

Desigur că regulamentul nu permitea aşa ceva, dar am văzut cât era de epuizat şi, pe de altă parte, mă bucuram că mai puteam învăţa şi eu câte ceva. Nu a trecut mult şi au început şi alţii să-mi dea pagerele şi să-mi cedeze din cazurile lor.

Într-un fel, profitau de pe urma mea, pentru că fiecare sarcină în plus însemna mai multă muncă, respectiv mai mult timp pentru mine. Dar nu conta. Eram atât de pasionat de neurochirurgie, încât aş fi acceptat şi mai multe sarcini dacă mi s-ar fi cerut. Sunt sigur că profesorii ştiau ce se petrecea, dar n-a spus niciunul nimic, iar eu, nici atât.

Îmi plăcea foarte mult viaţa de student la medicină. Când se iveau probleme, eram primul care să răspundă. Nu am fost pus niciodată într-o situaţie din care să nu pot ieşi. Mă înţelegeam foarte bine cu internii. Pe scurt, am ajuns la concluzia că nicio altă specialitate nu mi-ar fi adus atâtea satisfacţii ca neurochirurgia.

De multe ori, trecând din salon în salon, în timpul vizitelor, mă întrebam: „Cum trebuie să fie mai târziu, dacă acum, când nu sunt decât student, e atât de minunat?!” Luam parte zilnic la vizite şi frecventam cursurile din sala de operaţii. Mă cuprindea un fel de febră a cunoaşterii la gândul că îmi dezvoltam calităţile şi câştigam experienţă. Aveam de gând să devin „un chirurg ilustru”.

Mă apropiam de încheierea anului IV de medicină şi urma să încep practica. Nu încăpea nicio îndoială că, în ceea ce priveşte alegerea profesiei, eram pe drumul cel bun.

Pregătirea noastră profesională prevedea printre altele ca medicii specialişti să ne prezinte fiecare specialitatea lui. Neurochirurgii mi-au făcut întotdeauna o impresie deosebită. Tot ce spuneau sau ne arătau ei mi se părea fascinant. Văzând pozele unor pacienţi înainte şi după operaţie, exclamam:

— Incredibil! Chirurgii aceştia pot face absolut orice!

La început, priveam uluit creierul uman pe masa de operaţie şi mâinile medicilor lucrând la acel centru care coordonează inteligenţa, sentimentele şi mişcările. Îmi priveam apoi mâinile şi mi le imaginam operând. Eram sigur că îmi descoperisem vocaţia. Atunci am luat hotărârea care avea să devină mai târziu cariera şi însăşi viaţa mea. Toate aspectele carierei mele căpătau acum un sens: interesul meu pentru neurochirurgie, entuziasmul crescând pentru creierul uman şi, nu în ultimul

rând, acel dar divin al coordonării între mişcări şi privire – „mâinile mele înzestrate”. Neurochirurgia devenea astfel cea mai firească alegere.

În timpul celui de-al treilea an de externat, fiecare student trebuia să lucreze prin rotaţie pe câte o secţie. Am înaintat o cerere pentru a lucra două luni în secţia de neurochirurgie şi mi s-a aprobat. În ambele luni m-am evidenţiat prin munca mea.

Facultatea din Michigan avea un program excelent la neurochirurgie. Sunt de părere că cel mai bine e să faci practica în acelaşi loc în care ai şi învăţat şi aş fi rămas în continuare acolo dacă nu intervenea ceva neaşteptat.

Într-o zi, în mod întâmplător, am fost martor la o discuţie care mi-a răsturnat toate planurile de a rămâne la Michigan. Era vorba despre şeful clinicii de neurochirurgie.

— E pe cale să se retragă, spuse un docent care nu mă observase.

— Să fie oare vorba de ceva serios? întrebă altul.

— Mai mult ca sigur. Chiar el mi-a spus-o. Sunt nişte conflicte politice la mijloc.

Această conversaţie întâmplătoare m-a făcut să-mi revizuiesc planurile de viitor. Eventualele schimbări de personal nu-mi puteau fi decât nefavorabile. Un şef de secţie care nu ştie niciodată cât va rămâne în funcţie va face ca printre interni să domnească haosul. Părerile şi preferinţele se vor împărţi şi se va ajunge în cele din urmă la noi schimbări de personal. Nu voiam să fiu implicat într-o astfel de situaţie, pentru că mi-ar fi afectat serios viitorul.

La cele de mai sus s-a adăugat şi admiraţia mea pentru spitalul Johns Hopkins, aşa că nu mi-a fost greu să mă decid: îmi voi face practica la Hopkins. Am trimis fără şovăire cererea în toamna anului 1976. Îmi spuneam că, la urma urmei, nu eram cu nimic mai prejos decât colegii mei de an. Aveam numai note mari şi un punctaj rezonabil la examenul cu comisia naţională. Un singur aspect mă neliniştea: Johns Hopkins accepta doar două cereri din o sută douăzeci şi cinci.

La câteva săptămâni după ce trimisesem cererea am primit mult aşteptatul răspuns, prin care eram invitat pentru interviu la Johns Hopkins. Asta nu însemna desigur că eram şi admis, dar era oricum primul pas. Nu toţi cei înscrişi erau chemaţi pentru interviu.

* * *

Felul lui plăcut de a fi mi-a risipit imediat emoţiile. Dr. George Udvarhelyi era şeful programului de neurochirurgie. M-a primit în biroul lui spaţios, decorat cu obiecte de artă de bun-gust. Fumul de pipă lăsa în încăpere o aromă dulce. Când a început să-mi pună întrebări, am simţit un uşor accent maghiar şi mi-am dat seama că mă asculta atent. Ceva îmi spunea că omul acesta avea să fie corect în aprecieri.

— Spune-mi ceva despre tine, începu el, privindu-mă peste masa de lucru.

Avea un fel de a fi direct şi deschis care mă liniştea. Am răsuflat uşurat şi l-am privit în faţă. Aveam oare curajul să fiu eu însumi? „Doamne, ajută-mă!”, m-am rugat în gând. „Dacă e voia Ta să ajung aici, atunci ajută-mă să dau răspunsurile care să-mi deschidă uşile!”

— Johns Hopkins a fost prima mea alegere. Prima şi ultima. Vreau să încep aici chiar din toamnă.

Oare nu mă exprimasem prea direct? Nu conta. Să fiu măcar eu însumi, dacă tot trebuia să mă întorc la Baltimore, iar dacă aveam să fiu acceptat, atunci să fiu acceptat pentru ceea ce sunt şi nu pentru că aş fi reuşit să-mi creez o imagine favorabilă.

După ce şi-a făcut o impresie despre mine, dr. Udvarhelyi a atacat problema medicinei.

— Cum de te-ai hotărât să devii medic? mă întrebă.

Mâinile i se odihneau pe birou.

— Ce aspiraţii nutreşti? Ce specialităţi te interesează în primul rând?

De fiecare dată mă străduiam să răspund cât puteam de clar şi concis. La un moment dat, în timpul conversaţiei, dr. Udvarhelyi aminti în treacăt despre un concert la care fusese cu o seară înainte.

— A, da. A fost frumos, am aprobat eu.

— Ai fost la concert? întrebă el foarte surprins. Ţi-a plăcut?

— Foarte mult, am răspuns, adăugând că violonistul nu fusese la înălţimea la care m-aş fi aşteptat.

Se aplecă înainte şi spuse cu însufleţire:

— Tocmai asta îmi spuneam şi eu! Tehnic era bun, nimic de zis, dar…

Nu mai reţin restul convorbirii, ştiu doar că dr. Udvarhelyi se simţea în elementul său. Am discutat în jur de o oră despre muzica clasică, despre anumiţi compozitori şi diferenţele de stil. Parcă nu-i venea să creadă că un negru din Detroit ştia atâtea lucruri despre muzica clasică.

Părăsind biroul, mă întrebam dacă nu cumva, fără să fi avut nici cea mai mică intenţie, îl influenţasem pe dr. Udvarhelyi, dar mă consolam spunându-mi că, la urma urmei, el deschisese subiectul şi condusese discuţia în această direcţie.

După mulţi ani de la această întrevedere, dr. Udvarhelyi mi-a mărturisit că mă recomandase cu căldură doctorului Long, preşedintele comisiei.

— Ben, mi-a spus, m-au impresionat şi notele şi recomandările tale, dar mai presus de toate m-a impresionat felul în care te-ai purtat în timpul conversaţiei.

Deşi nu l-a menţionat, sunt sigur că factorul decisiv care l-a determinat să mă recomande a fost interesul meu pentru muzica clasică. Mi-am amintit cu satisfacţie de timpul pe care îl investisem ca licean pentru „College Bowl”. Îmi reproşam că pierd prea multă vreme cu arta şi alte lucruri de care nu aveam nevoie.

Cu ocazia aceasta am înţeles că orice lucru învăţat îşi are rostul lui. Îmi vin în minte câteva cuvinte ale apostolului Pavel: „Pe de altă parte, ştim că toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, şi anume spre binele celor ce sunt chemaţi după planul Său” (Romani 8,28).

În cazul meu, muzica clasică a fost cea care m-a apropiat de Candy şi m-a ajutat să fiu admis într-unul dintre cele mai bune programe de neurochirurgie din Statele Unite.

Indiferent de domeniul în care lucrezi, dacă te străduieşti să înveţi cât mai mult şi să câştigi experienţă, munca ta va fi răsplătită. Acest lucru s-a adeverit în cazul meu. În afară de aceasta, cred că Dumnezeu are un plan pentru fiecare om, un plan ale cărui detalii le aflăm pe parcursul vieţii, chiar dacă uneori n-avem nicio idee despre mersul lucrurilor.

Când am primit vestea că am fost admis la Johns Hopkins, parcă pluteam. Aveam aşadar privilegiul de a studia în clinica pe care o consideram „cea mai…” din lume.

Dintr-odată s-au risipit toate îndoielile. Încrederea în mine însumi, pe care o datorez mamei şi credinţei în Dumnezeu, mă

ajuta să spun că sunt un medic bun. Ce nu ştiam, puteam învăţa.

— Aşa cum alţii pot, eu de ce n-aş putea? îi spuneam deseori lui Candy.

Poate eram puţin prea optimist, dar nu eram încrezut şi nici nu mă consideram superior celorlalţi. Ştiam să apreciez la fel de bine şi meritele altora.

În orice carieră, fie că eşti electrician, secretară, muzician sau chirurg, trebuie să ai încredere în tine şi în capacităţile tale. Să ai o asemenea siguranţă încât să poţi spune: „Pot totul. Dacă nu ştiu ceva, întreb.” Foarte simplu.

* * *

Fusesem evidenţiat în repetate rânduri pentru munca mea la Universitatea din Michigan. Acum urma să intru în ultima şi probabil cea mai importantă fază a studiului.

În viaţa particulară o duceam şi mai bine. Candy a absolvit facultatea din Yale în primăvara anului 1975, iar pe data de 6 iulie ne-am căsătorit.

Până atunci locuisem împreună cu fratele meu, Curtis, care nu era căsătorit şi se hotărâse, după patru ani de serviciu în marină, să-şi termine studiile la Facultatea din Michigan. Am închiriat împreună cu Candy un apartament în Ann Arbor. Ea şi-a găsit curând un post prin Forţele de muncă. În cei doi ani care au trecut până mi-am încheiat studiile, răspundea de cererile pentru şomaj şi făcea menajul.

Abia aşteptam să ne mutăm din orăşelul Ann Arbor, în Baltimore, unde se afla spitalul Johns Hopkins. Candy a început să lucreze pentru o societate de asigurări. Datorită contractului de muncă limitat, activitatea ei se reducea la munca monotonă de birou. O vreme a vândut şi aspiratoare. Mai târziu a obţinut un post de asistentă de redacţie pentru un profesor de chimie din Johns Hopkins.

Doi ani a lucrat la redactarea şi tipărirea publicaţiilor spitalului Johns Hopkins, timp în care a frecventat şi câteva cursuri. Fiind angajată a universităţii şi căsătorită cu un intern, era scutită de taxele de şcolarizare.

Şi-a reluat studiile şi, la scurt timp, şi-a luat licenţa în economie şi s-a angajat la o bancă comercială.

Eu, pe de altă parte, munceam din greu ca intern la Johns Hopkins. Urmăream printre altele să am relaţii bune cu toţi, pentru că nu cred în realizările la care ajungi de unul singur. Într-o echipă, fiecare îşi are rostul lui şi trebuie să fie conştient de importanţa pe care o are munca lui. Unii medici înclinau însă să-i subaprecieze pe ceilalţi, şi asta mă irita cel mai mult. Ei nu „se coborau" să vorbească cu „omul simplu", cu infirmiera sau cu femeia de serviciu. Felul lor de a se comporta mă durea foarte mult, pentru că eu mă simţeam ataşat de angajaţii care lucrau cu conştiinciozitate. Fără sprijinul lor, medicii nu s-ar putea mişca.

M-am străduit chiar de la început să intru în vorbă cu personalul auxiliar, cu aşa-zişii „oameni de jos", şi să încerc să-i cunosc. La urma urmei, şi eu mă trăgeam din unii ca ei. În mama avusesem un dascăl excelent. Ea m-a învăţat că toţi oamenii sunt egali. Venitul sau poziţia socială nu-i face nici mai buni, nici mai răi. Când aveam un minut liber, treceam prin secţii şi intram în vorbă cu unul şi cu altul, încercând să le reţin numele.

Deşi nu intenţionam, am ajuns la un moment dat să profit de pe urma acestui fapt. Am descoperit câteva asistente şi infirmiere cu o vechime de 25-30 de ani. Puteam învăţa multe din experienţa lor şi n-am lăsat să-mi scape ocazia. Mi-am dat seama că ele observau anumite detalii din evoluţia pacienţilor, pe care eu nu aveam cum să le aflu. Pentru că se aflau tot timpul în apropierea pacienţilor, sesizau schimbările înainte ca acestea să devină evidente. O dată ce le câştigam încrederea, îmi spuneau în cine puteam avea încredere şi în cine nu. Mă anunţau de îndată ce intervenea ceva pe secţie. Nu o dată s-a întâmplat ca asistentele să se întoarcă după ce ieşeau din schimb, ca să-mi mai spună câte ceva despre un anumit pacient. Personalul nu era obligat să raporteze astfel de detalii, însă mulţi îşi dezvoltaseră în decursul timpului o capacitate uimitoare de a prevedea complicaţiile şi recidivele. Ştiau că se puteau baza pe mine, pentru că îi ascultam şi mă bizuiam pe observaţiile lor.

Probabil că întreţineam aceste relaţii şi dintr-o dorinţă de a compensa comportamentul altor medici. Îmi displăcea să văd cum un intern ignora sugestia unei asistente sau cum un infirmier era făcut cu ou şi cu oţet pentru cine ştie ce fleac.

Cert este că, datorită sprijinului pe care mi l-au dat aceşti oameni, am fost în stare să fac o impresie bună şi să dau randament în muncă.

Accentuez acest aspect de fiecare dată când mă adresez tinerilor:

„Este imposibil ca cineva să fie absolut inutil, le spun. Dacă sunteţi atenţi şi politicoşi cu ceilalţi, şi ei vă vor trata la fel. Indiferent că urcaţi sau coborâţi în ierarhia socială, veţi întâlni acelaşi gen de oameni. În plus, gândiţi-vă că fiecare este un copil al lui Dumnezeu.”

Eu am convingerea că a fi un neurochirurg bun nu înseamnă a te ridica deasupra celorlalţi. Singura diferenţă e că Dumnezeu mi-a dat un talent pe care aşteaptă să-l dezvolt în folosul celorlalţi.

CAPITOLUL 12
În largul meu

Văzând că mă îndreptam în direcţia ei, asistenta îşi ridică plictisită privirea şi mă întrebă absentă, oprindu-se un moment din scris:

— Pentru cine ai venit?

Din tonul vocii am înţeles că mă lua drept unul dintre brancardieri. Purtam halatul verde care nu-mi trăda ocupaţia.

— N-am venit să ridic pe nimeni.

Am privit-o zâmbind. Mi-am dat seama că singurii negri pe care îi văzuse pe secţie fuseseră brancardierii.

— Sunt noul intern.

— Noul intern?! Dar nu puteţi... vreau să spun că... adică... se bâlbâi într-o încercare nereuşită de a se scuza.

— Nu face nimic, i-am spus, încercând s-o scot din încurcătură, mai ales că eram obişnuit cu astfel de situaţii. Sunt nou aici aşa că n-aveaţi de unde şti cine sunt.

La prima vizită pe secţia de terapie intensivă eram îmbrăcat în halatul alb, „halatul de maimuţă” cum îi spuneam noi, internii. N-am intrat bine şi am şi auzit o asistentă strigându-mă:

— Ai venit pentru domnul Jordan?

— Nu, îmi pare rău.

— Sigur? întrebă ea încreţindu-şi fruntea. Numai el era programat pentru respiraţie artificială.

Între timp, mă apropiasem destul de mult încât să-mi poată citi numele de pe ecuson sub care scria „intern”.

— Oh, îmi pare rău, spuse ea vizibil afectată de gafă.

Cred şi eu că îi părea. Mi-ar fi plăcut să îi spun ceva de genul: „Nu face nimic, doamnă. Toate reacţiile noastre se bazează pe experienţa trecută. Dacă n-aţi mai întâlnit niciun intern negru până acum, nu e de mirare că m-aţi luat drept asistent, pentru că asistenţii sunt singurii negri pe care i-ai văzut în halat alb.” Am zâmbit şi am plecat mai departe.

Era desigur inevitabil ca unii pacienţi albi să refuze să fie trataţi de un medic negru. O doamnă îi spunea odată doctorului Long:

— Îmi pare rău, dar eu nu vreau să fiu tratată de un negru.

Dr. Long avea un răspuns pregătit în astfel de situaţii, pe care îl dădea pe un ton calm şi categoric:

— Vedeţi uşa? Puteţi s-o folosiţi liniştită. Iar dacă vă răzgândiţi, dr. Carson vă stă la dispoziţie.

N-am aflat decât mult mai târziu de incidentele acestea, povestite de dr. Long. Ţinea cu înverşunare la punctul lui de vedere, respingând orice prejudecată, când era vorba de culoarea pielii sau de apartenenţa etnică. Simţeam însă ostilitatea unor pacienţi. (Trebuia să fi fost orb să nu observi!). Felul în care se purtau şi răceala lor spuneau atât de mult, încât nu mai era nevoie de cuvinte. Găseam însă de fiecare dată puterea necesară să-mi spun că părerea unora ca aceştia nu însemna părerea tuturor.

Ori de câte ori vreun pacient începea să obiecteze, dr. Long îl ameninţa cu externarea. Din câte ştiu, niciun pacient n-a părăsit vreodată clinica.

Ca să fiu sincer, trebuie să spun că acest amănunt nu mă prea afecta. De câte ori mă izbeam de astfel de prejudecăţi, auzeam parcă vocea mamei spunându-mi:

— Unii oameni sunt ignoranţi. Trebuie educaţi.

Cea mai grea răspundere pe care o simţeam şi atunci şi în anii de mai târziu a fost aceea de a le oferi adolescenţilor de culoare un exemplu. Tinerii aceştia trebuiau să-şi dea seama că singura cale de a ieşi din starea lor deplorabilă este să-şi exploateze talentele cu care au fost dotaţi, să nu aştepte ca alţii să le rezolve problemele. Nu ştiam dacă voi realiza ceva în viaţă, dar voiam să le demonstrez că se poate ajunge departe, chiar dacă eşti dezavantajat social. Eu nu sunt cu nimic mai bun decât majoritatea tinerilor de culoare din ziua de azi.

Şi, pentru că tot am atins subiectul acesta, aş vrea să mai spun că multe dintre problemele legate de rasă şi-ar găsi rezolvarea dacă noi, cei care constituim această minoritate, am sta pe picioarele noastre, fără să mai aşteptăm să vină alţii şi să ne scoată din starea în care ne aflăm.

În sistemul de valori din societatea modernă, numai cei mai buni sunt apreciaţi. Fără a adopta un astfel de sistem egocentrist, trebuie totuşi să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a fi de folos celor din jurul nostru.

Eu am motive să sper. Am observat, de exemplu, că un vietnamez care emigrează în Statele Unite se izbeşte la început de prejudecăţi din partea tuturor: fie albi, fie negri, fie sud-americani. Niciunul nu cere însă ceva de pomană, ci acceptă să

facă muncile cele mai de jos. Intelectualii nu se dau înapoi de la măturat, dacă aceasta înseamnă o muncă plătită cinstit. Cu timpul, mulţi ajung proprietari de terenuri şi impresari.

Cam acesta ar fi mesajul pe care vreau să-l transmit tinerilor. Nu poţi ajunge dintr-un salt vicepreşedinte într-o întreprindere. Chiar dacă ai reuşi, nu ţi-ar folosi prea mult pentru că nu ai fi capabil pentru munca respectivă.

Găsesc că e mult mai potrivit să-ţi ocupi locul care ţi se cuvine şi să avansezi prin muncă.

* * *

Povestea mea ar rămâne neterminată dacă nu v-aş povesti un incident petrecut în timpul cât am lucrat ca intern pe secţia de chirurgie generală.

În perioada aceea am intrat în conflict cu un medic-şef din Georgia, pe nume Tommy. Individul acesta nu putea să se împace cu ideea că trebuia să lucreze cot la cot cu un negru, tocmai în Johns Hopkins. Cu toate că nu mi se împotrivea făţiş, era destul că îmi făcea mereu observaţii usturătoare, îmi tăia replica, mă ignora sau se purta grosolan.

În cele din urmă, conflictul a izbucnit când l-am întrebat:

— De ce e nevoie să luăm sânge pacientului X? Am mai…

— Pentru că aşa am spus! tună el.

Am făcut cum mi-a ordonat. De fiecare dată când îl mai întrebam ceva cu „de ce…”, îmi trântea aceeaşi replică. Către seară s-a iscat o oarecare neînţelegere. Eu n-aveam niciun amestec, dar el era foarte nervos şi ştiam din experienţă că în astfel de cazuri nu-i trecea prea repede. S-a răsucit spre mine şi a început ca de obicei:

— Ascultă, eu sunt un tip de treabă, dar…

Nu mi-a trebuit mult ca să constat că aceste cuvinte dezminţeau imaginea favorabilă pe care încerca să şi-o facă. De această dată mi-a spus verde în faţă:

— Te crezi cineva, pentru că ai primit aprobarea pentru neurologie mai repede decât alţii, nu? Toţi spun că eşti aşa şi pe dincolo, dar află că în ochii mei nu faci nici cât o ceapă degerată. Eşti un ticălos, asta eşti. Şi să-ţi fie clar, Carson: te pot da afară înainte s-apuci să te ştergi la nas!

Spectacolul a durat mai multe minute. În tot acest timp, l-am privit fără să scot niciun cuvânt. Când, în sfârşit, a făcut o pauză ca să mai respire, l-am întrebat cât am putut de calm:

— Aţi terminat?

— Da, am terminat.

— Bine.

Atât. Mai mult nici nu era nevoie. A fost ultimul cuvânt pe care mi l-a adresat. Cât despre mine, pretinsa lui influenţă nu mă îngrijora deloc. Cu toate că era medic-şef, nu el, ci medicii primari luau deciziile. Nu voiam însă să-i dau ocazia de a mă avea la mână reacţionând violent sau înfruntându-l. Îmi făceam datoria conştiincios, aşa cum credeam eu de cuviinţă. Nimeni altcineva nu s-a plâns de mine, aşa că nu trebuia să iau în serios ameninţările lui.

În secţia de chirurgie am întâlnit o mulţime de chirurgi înfumuraţi şi foarte siguri pe ei. Nu-i puteam suporta. Abia aşteptam să vină timpul să mă mut. Am ajuns în sfârşit şi la neurochirurgie. Era cu totul altă viaţă! Doctorul Long, şeful secţiei, era cel mai cumsecade om pe care l-am întâlnit. Ar fi avut tot dreptul să fie încrezut, pentru că ştia absolut orice, cunoştea pe oricine şi, din punct de vedere tehnic, era cel mai bun din lume. Cu toate acestea, găsea întotdeauna timp să vorbească cu oamenii şi se purta politicos cu toată lumea. Chiar de la început, când nu eram decât intern, se arăta întotdeauna dispus să-mi răspundă la întrebări.

De statură mijlocie, înalt cam de 1,80 m, cu câteva fire albe la tâmple – aşa arăta când l-am cunoscut. Acum e aproape cărunt. Avea o voce profundă, de bas. Mulţi din Johns Hopkins îl mai imită încă. Ştie, dar face haz pe tema aceasta, pentru că are un simţ al umorului foarte dezvoltat.

Acest om a devenit mentorul meu. L-am admirat chiar din prima zi când l-am întâlnit. În anul 1977, când am venit la Hopkins, nu erau decât foarte puţini negri şi niciunul nu frecventa facultatea la zi. Mai era un medic-şef la chirurgie cardiacă, pe nume Levi Watkins, şi un intern care studiase tot la Yale, Martin Goines.[3]

La chirurgie generală sunt mulţi interni, dar la neurochirurgie rândurile se mai răresc. Pe vremea aceea, nimeni nu voia să se transfere la neurochirurgie. La sfârşitul perioadei în care

[3] Martin Goines lucrează în prezent ca orelist la Spitalul Sinai din Baltimore.

activasem ca intern, din cei treizeci, câţi eram în total, doar cinci s-au arătat interesaţi de neurochirurgie. Era un singur loc, dar pe lângă noi mai erau o sută douăzeci şi cinci de candidaţi de la alte facultăţi.

Îmi mai rămâneau şase ani ca intern: unul la chirurgie generală şi cinci la neurochirurgie. Trebuia să fac doi ani de chirurgie generală pentru că alesesem neurochirurgia. Perspectiva nu mă prea încânta, dar n-aveam de ales. Chirurgia generală îmi displăcea cumplit. Căutam disperat o portiţă de scăpare. Cred că aş fi fost în stare să renunţ şi la Johns Hopkins şi să mă mut la oricare alt spital care m-ar fi primit şi cu un singur an de chirurgie. Fusesem recomandat cu multă căldură de toate secţiile unde lucrasem ca intern. Practica la neurochirurgie se apropia de sfârşit, ceea ce însemna că trebuia să-mi caut o altă clinică universitară. Tocmai când eram în această situaţie critică, doctorul Long mă chemă în biroul său.

— Ben, spuse, ai făcut treabă bună ca intern.

— Mulţumesc, am răspuns încântat.

— Ştii, la neurochirurgie i-ai uimit pe toţi.

Aş fi vrut să par indiferent, dar cred că radiam de fericire.

— Uite la ce m-am gândit, continuă el, aplecându-se puţin înainte. Ar fi în interesul nostru dacă ai rămâne la neurochirurgie în anul în care ar trebui să faci chirurgie generală.

— Mulţumesc foarte mult, am reuşit cu greu să bâigui.

Parcă îmi pieriseră toate cuvintele. Era un răspuns prea clar la rugăciunile mele.

* * *

Între anii 1978 şi 1982 am lucrat ca intern la Johns Hopkins. În anul 1981 eram medic-şef la Spitalul Municipal din Baltimore, care aparţinea de Johns Hopkins.

Mi-aduc aminte de un incident petrecut în acest spital. Într-o zi, a fost adus de urgenţă un individ lovit la cap cu o bâtă de baseball. În acest timp, în Boston se întâlnea Asociaţia Neurochirurgilor din SUA. Majoritatea medicilor, inclusiv cel care răspundea de clinica din Baltimore, erau plecaţi la conferinţă. Profesorul de serviciu din Johns Hopkins răspundea de toate spitalele.

Pacientul adus de urgenţă a intrat în comă. Situaţia se agrava văzând cu ochii. Începusem să mă agit. „Trebuie făcut ceva”, îmi spuneam, şovăind ce-i drept când mă gândeam la lipsa mea de experienţă. Sunam din minut în minut la medicul din corpul profesoral, dar nu răspundea nimeni. Deveneam tot mai neliniştit. Îmi dădeam seama că omul va muri dacă nu intervin în vreun fel, şi acest fel însemna o lobectomie[4], operaţie pe care eu n-o mai făcusem niciodată.

Ce era de făcut deci? Ilegalitatea unei astfel de intervenţii nesupravegheate mă îngrijora mai mult decât eventualele complicaţii medicale. Dar ce fac dacă încep operaţia şi se porneşte o hemoragie pe care n-o mai pot opri? Sau dacă intervin cine ştie ce complicaţii şi nu voi şti ce să fac? Ştiam că, dacă se întâmplă ceva, voi fi tras la răspundere şi prima întrebare pe care o voi auzi va fi: „De ce ai făcut-o?” Pe de altă parte, îmi ziceam: „Dar dacă nu operezi, ce va fi?” Răspunsul era clar: omul murea.

Ed Rosenquist, asistentul medicului din sala de operaţie, mi-a înţeles frământarea şi mi-a spus:

— Începeţi!

— Aşa voi face, am răspuns.

Hotărârea o dată luată, mi-a risipit orice urmă de nelinişte. Trebuia să operez! Trebuia să fac tot ce puteam!

— Pregătiţi pacientul pentru operaţie! am ordonat asistentei şefe, străduindu-mă să par cât mai stăpân pe mine.

Am început apoi să mă pregătesc şi eu, împreună cu Ed, pentru operaţie.

În momentul când am început operaţia propriu-zisă, eram complet relaxat. Am deschis cutia craniană şi am îndepărtat lobul frontal şi pe cel temporal drept, care erau teribil de inflamaţi. Era o operaţie grea. Vă întrebaţi, desigur, cum poate cineva trăi fără aceste părţi ale creierului. În unele situaţii, nu sunt absolut indispensabile.

Operaţia a decurs fără complicaţii. Omul şi-a revenit la câteva ore după anestezie, fără leziuni sau tulburări motorii. Totuşi operaţia m-a marcat puternic. Zile în şir am fost obsedat de gândul că puteau apărea complicaţii şi că puteam fi acuzat pentru ceea ce făcusem.

---

[4] Lobectomia înseamnă îndepărtarea lobului frontal.

Când s-a aflat, nimeni nu mi-a reproşat nimic. Toţi îşi dădeau seama că omul ar fi murit cu siguranţă dacă nu l-aş fi adus urgent pe masa de operaţie.

* * *

Munca în cercetare, din anul V, a marcat apogeul perioadei de internat. Tumorile cerebrale şi neuro-oncologia constituiau obiectul principal al preocupărilor mele, de care deveneam tot mai pasionat. Aş fi rămas în cercetare, dar n-aveam la dispoziţie animalele de laborator de care aveam nevoie pentru a le implanta tumori cerebrale. Dacă experimentele făcute pe animale mici dădeau rezultate utile, se putea începe dezvoltarea unui tratament în folosul oamenilor. Aceasta e cea mai rezonabilă formă de cercetare a unor metode noi de tratament.

Experimentele făcute pe şoareci, maimuţe şi câini dăduseră rezultate bune, însă cercetătorii se loveau de anumite greutăţi: rezultatele experimentelor pe câini erau inexacte, maimuţele costau o avere, iar cobaii erau ieftini, dar mult prea mici pentru a-i putea opera sau pentru a-i vizualiza la tomografia computerizată sau la rezonanţa magnetică nucleară.

Aveam de depăşit trei obstacole: să fac rost de un animal potrivit care să dea rezultate exacte la experimente şi să fie suficient de mare pentru a fi operat. Intenţia mea era să experimentez pe o anumită specie de animale care să rămână apoi specia de bază când aveam să continuăm cercetarea tumorilor cerebrale. Câţiva cercetători şi oncologi care făcuseră deja câteva descoperiri m-au avertizat:

— Ben, dacă ai de gând să te lansezi în cercetarea tumorilor cerebrale, să nu te aştepţi la rezultate mai devreme de doi ani.

Când am luat hotărârea să mă ocup de acest proiect cred că eram în stare să lucrez şi mai mult de doi ani. Singurul impediment erau animalele. Am început cu şobolani, dar a trebuit să constat în curând că erau mult prea mici. În plus, detest aceste animale. Îmi trezesc prea multe amintiri din viaţa de mahala din Boston. Am renunţat la şobolani şi am început să caut altceva. Am petrecut următoarele săptămâni discutând cu mai mulţi colegi. Unul dintre meritele clinicii Johns Hopkins este

că are specialişti desăvârşiţi în absolut toate domeniile. Am început să întreb în stânga şi-n dreapta:

— Ce animale spuneaţi că folosiţi? Aha. Nu v-aţi gândit şi la altele?

După un timp, mi-a venit ideea să folosesc iepuri albi din Noua Zeelandă. Întruneau perfect toate condiţiile. Cineva m-a îndrumat către dr. Jim Anderson care folosea curent această rasă de iepuri pentru cercetările sale.

Laboratorul din Blaylock Building m-a răscolit. Era o încăpere dotată cu un aparat Roentgen, o masă chirurgicală pentru experimente, un frigider, un incubator şi o chiuvetă adâncă.

După ce m-am prezentat doctorului Anderson, am trecut direct la subiect

— Am auzit că folosiţi de mult timp iepuri.

— Da, aşa e, încuviinţă el.

Îmi descrise apoi rezultatele pe care le obţinuse folosind o substanţă producătoare de tumori în ficat şi rinichi, pe care el o numea VX2. Cercetările dăduseră rezultate destul de constante pe o perioadă mai îndelungată.

— Jim, i-am spus, tocmai studiez o tumoare cerebrală şi mă gândeam să folosesc iepuri. Ştii cumva ce fel de tumori se pot dezvolta în creierul lor?

— Păi, VX2 se poate instala şi la nivelul creierului, spuse el gândind cu voce tare.

— Crezi că ar funcţiona cu VX2?

— De ce nu? De vreme ce funcţionează în alte regiuni, nu văd de ce n-ar funcţiona şi pe creier.

După o pauză, continuă:

— Dacă vrei, putem încerca.

— Eu sunt gata, i-am răspuns.

Jim Anderson mi-a fost de mare folos în cercetările mele. Am încercat iniţial să separăm mecanic celulele canceroase tăind cu lamelele porţiuni mici din tumori. Din păcate, acestea nu au mai crescut. Am implantat apoi în creierul iepurilor bucăţi din tumori, de data aceasta cu succes. Tumorile au început să crească. Pentru a experimenta ceea ce noi numim „test de viabilitate”, am apelat la dr. Michael Colvin, care lucra ca biochimist în laboratorul de oncologie şi care m-a trimis la un alt biochimist, doctorul John Hilton.

Dr. Hilton ne-a sugerat să folosim enzime care să dizolve ţesuturile învecinate, dar să nu afecteze celulele canceroase. După săptămâni întregi de încercări, dr. Hilton a găsit în cele din urmă combinaţia de care aveam nevoie. Rezultatul a întrecut toate aşteptările: celulele au supravieţuit aproape 100%. Ne-am îmbunătăţit apoi experimentele prin încă o metodă: cu un ac subţire, implantam celule în creier. Toate începeau să crească. Între a 12-a şi a 14-a zi, toţi iepurii au murit de tumori cerebrale.

Un asemenea rezultat exact şi invariabil ne-a permis să trecem la faza următoare şi să aflăm cum cresc tumorile. Am recurs la tomografia computerizată[5] şi ne-am bucurat ca nişte copii când am identificat tumorile pe film. Cea mai recentă descoperire la ora respectivă era RMN[6], o tehnică elaborată în Germania, care nu ne stătea însă la dispoziţie.

Jim Anderson a dus câţiva iepuri în Germania şi a identificat tumorile prin RMN. Aş fi vrut tare mult să-l însoţesc, dar îmi lipseau banii de avion.

În anul 1982 am folosit şi un PET[7]. Hopkins s-a numărat printre primele spitale din ţară care a primit un astfel de aparat.

Primele măsurători şi investigaţii s-au făcut pe iepurii noştri cu tumori. Rezultatele cercetărilor noastre au ajuns şi prin revistele medicale.

La ora actuală, majoritatea celor din Hopkins folosesc modelul nostru de tumoare cerebrală.

---

[5] În cazul tomografiei computerizate, spre deosebire de radiografiile tradiţionale, diminuarea razelor X se măsoară prin intermediul unor detectori. Cu ajutorul unui program complicat, computerul transpune valorile obţinute în imagini.

[6] Prin RMN (Rezonanţă Magnetică Nucleară) se pot evidenţia nu numai modificările anatomice, ci şi cele de metabolism. La baza acestei metode de măsurare stă principiul că nucleii atomici se rotesc în jurul propriei axe, rotaţie care poartă denumirea de ***spin*****.** În cazul RMN-ului, se induc atomii de hidrogen prin intermediul unui câmp magnetic. După îndepărtarea magnetului, efectul câmpului magnetic sau semnalul de rezonanţă magnetică poate fi măsurat şi transpus în imagini printr-un program complicat la computer.

[7] PET (Positron Emission Tomography) foloseşte substanţe radioactive care sunt injectate în vasele sanguine cerebrale şi metabolizate ulterior de celule. Semnalele radioactive care rezultă sunt măsurate şi imprimate cu ajutorul computerului. Substanţele radioactive sunt apoi eliminate prin plămâni. PET se foloseşte în special pentru a vizualiza circulaţia cerebrală şi procesele de metabolism de la nivelul creierului.

Un astfel de experiment durează în mod normal ani întregi, dar, datorită spiritului nostru de colaborare, am reuşit să definitivăm modelul în numai şase luni.

Pentru acest proiect mi s-a acordat titlul de „Internul Anului”, ceea ce înseamnă că, în loc de a mucezi doi ani în laborator, terminam după un singur an şi mă puteam întoarce pe secţie.

Am intrat în ultimul an cu forţe noi. Drumul până aici fusese lung şi abrupt.

Departe de Candy, orele mi se păreau ani întregi. Studiu, pacienţi, crize, iar studiu, iar pacienţi. Eram în sfârşit pregătit să pun mâna pe instrumente şi să le mânuiesc. Am învăţat, de exemplu, cum să extirp tumori cerebrale şi să corectez anevrisme. Anevrismele apar sub forme foarte variate, motiv pentru care e nevoie de clame de diferite mărimi, care de multe ori trebuie puse în locuri greu accesibile. Am exersat de atâtea ori, încât procedeul acesta de comprimare a devenit o a doua natură, iar instinctul a ajuns să-mi spună imediat ce clamă să folosesc.

Am învăţat să corectez malformaţii ale oaselor şi ţesuturilor şi să operez pe măduva spinării, să cântăresc un sfredel pneumatic în mână, să-l verific şi să-l folosesc pentru a tăia osul la câţiva milimetri de nervii şi ţesuturile creierului. Am învăţat când trebuie să fiu „agresiv” şi când să mă retrag, să tratez atacuri şi să lucrez aproape de trunchiul cerebral. În acel ultim an ca intern, mi-am însuşit toate acele calităţi care au făcut ca instrumentele chirurgicale să se transforme în mâinile mele în adevărate unelte ale vindecării.

Aici s-a încheiat activitatea mea ca intern. Un alt capitol al vieţii urma să se deschidă în faţa mea, fără să-mi dau seama – aşa cum se întâmplă de cele mai multe ori la cotiturile vieţii.

CAPITOLUL 13
Un an deosebit

Bryant Stokes n-a aflat nici până în ziua de astăzi care a fost adevăratul motiv pentru care nu luam în serios propunerea lui.

Credeam că îşi dă singur seama, fără să fiu nevoit să-i spun în faţă ce gândeam despre oferta lui. Spuneam doar „Nu sună rău deloc” sau „Cine ştie? Poate într-o zi…”

— Ar fi locul ideal pentru tine, insista el.

De fiecare dată când Stokes deschidea subiectul, găseam câte o scuză, dar reflectam întotdeauna la ceea ce-mi spunea. O singură promisiune mă ispitea: „Aici câştigi experienţă într-un an cât altundeva în cinci”.

Insistenţa lui mă nedumerea. Bryant era originar din Perth, din vestul Australiei, şi lucra în Statele Unite ca medic primar neurochirurg. Ne înţelegeam excelent. Îmi spunea de multe ori:

— Ia spune, de ce nu vii tu în Australia la clinica noastră universitară? Ar fi un loc ideal pentru tine.

Căutam întotdeauna să schimb subiectul.

— Mulţumesc, dar nu cred că e chiar ce mi-aş dori.

Sau:

— Glumeşti! Australia e tocmai la celălalt capăt al pământului. Dacă începi să sapi un tunel în Baltimore, ieşi în Australia.

— Sau te urci în avion şi ajungi în douăzeci de ore, replica el râzând.

— Ce să caut acolo fără tine? încercam eu să fiu evaziv.

Ceea ce mă neliniştea cu adevărat erau zvonurile despre politica de apartheid a Australiei, despre care se spunea că ar întrece-o pe cea a Africii de Sud. Nu puteam merge în Australia, pentru simplul motiv că eram negru şi politica de acolo promova societatea albilor în exclusivitate. Oare Bryant nu-şi dădea seama de aceasta?

Aşadar, mi-am luat gândul de la Australia. Pe lângă faptul că existau aceste probleme de rasă, nu vedeam ce avantaje mi-ar fi adus un an de specializare în Australia, în afară de faptul că era interesant.

Dacă Bryant n-ar fi fost atât de insistent, probabil că nu mi-aş fi bătut capul cu propunerea lui. Dar nu exista discuţie în care să nu lase să-i scape câte o aluzie de genul: „Australia ţi-ar plăcea, să ştii”.

Planurile mele arătau însă cu totul altfel. Dr. Long, care era medic-şef la secţia de neurochirurgie şi totodată mentorul meu, mă asigurase că puteam rămâne la Johns Hopkins şi după perioada în care lucrasem ca intern.

— Aş fi încântat să rămâi la noi, îmi spunea el ori de câte ori avea ocazia.

Nu puteam decât să accept. Pentru mine era o perspectivă strălucită. Baltimore devenise centrul universului.

Cu toate că îmi luasem gândul de la Australia, ideea mă mai obseda încă. Parcă nu putem merge nicăieri fără să dau de cineva care mă saluta cu un accent australian. De câte ori deschideam televizorul, auzeam reclama: „Vizitaţi Australia! Vizitaţi ţara ursului koala!” Un post de radio a transmis chiar o emisiune specială despre Australia. Nemaiputând suporta, am întrebat-o în cele din urmă pe Candy:

— Ce se întâmplă? Vrea Dumnezeu să ne spună ceva?

— Nu ştiu, răspunse ea, dar n-ar strica să discutăm problema.

În minte îmi reveneau din nou îngrijorările trecute, îndeosebi politica exclusivistă a albilor. Am rugat-o pe Candy să meargă la bibliotecă şi să caute câteva cărţi despre Australia, pentru a ne putea face cât de cât o idee. În ziua următoare, am primit un telefon:

— Am găsit ceva interesant despre Australia, începu ea.

Vorbea cu atâta însufleţire, încât nu m-am putut abţine să n-o întreb despre ce e vorba.

— Politica aceea care te neliniştea… Ei bine, s-a zis cu ea. Guvernul a abrogat legea în anul 1968.

Am tras aer în piept. Ce să însemne toate astea?

— Poate că ar trebui să luăm în serios invitaţia lui Bryan, i-am spus. Poate chiar trebuie să mergem în Australia.

Şi am început cercetările. Ne însufleţeam tot mai mult pe măsură ce citeam. Când am început însă să discutăm cu prietenii, am constatat că ei nu erau la fel de încântaţi ca noi.

— De ce ţineţi să mergeţi tocmai în Australia? ne întrebă unul.

— Veniţi voi înapoi după o săptămână! ne asigură altul.

— Doar n-ai de gând să-i faci una ca asta lui Candy! Nici aici nu i-a fost prea uşor, darmite acolo, îmi reproşară mai mulţi.

Nu mi-am putut ascunde o grimasă la auzul unor astfel de sfaturi „prieteneşti”.

Candy era însărcinată şi părea într-adevăr un act nebunesc să zbori tocmai acum la celălalt capăt al lumii. Problema era că pierduse deja o sarcină în luna a cincea cu un an în urmă; ar fi trebuit să nască gemeni. Acum era din nou însărcinată şi doctorul îi prescrisese repaus la pat începând din luna a patra, pentru ca incidentul să nu se mai repete. Candy a întrerupt serviciul şi a început să se îngrijească mai mult.

Cu toate că situaţia ei era delicată, de câte ori se ridica problema sănătăţii ei, Candy răspundea hotărât:

— Are şi Australia destui medici buni.

Poate că nici prietenii noştri şi nici noi înşine nu realizam că, de fapt, hotărârea era deja luată. E drept că ne aflam abia în faza formalităţilor: înaintasem o cerere la Spitalul Sir Charles Gardiner din centrul medical Queen Elisabeth II. După două săptămâni, am primit răspunsul. Eram acceptat.

— Uite răspunsul! i-am spus lui Candy.

Parcă ea era şi mai fericită decât mine. Am fixat data plecării în luna iunie 1983. Cu ultimii bani pe care-i mai aveam am cumpărat bilete – doar dus – aşa că, şi dacă am fi vrut, nu ne mai puteam întoarce. Destinaţia era clară: medic în curs de specializare.

Aventura era ispititoare din mai multe motive: în primul rând, banii. În toată viaţa mea nu avusesem atâţia bani cât urma să primesc aici într-un an – 65.000 de dolari. Numai noi ştiam cât le duceam lipsa.

Deşi problema rasială fusese teoretic rezolvată, pe drum aveam amândoi emoţii. Nu ştiam ce primire avea să ni se facă. Temerile noastre erau întemeiate: eram un chirurg necunoscut, într-un spital străin şi apoi nu trebuia să uit că se puteau ivi complicaţii cu Candy.

Australienii ne-au primit în schimb cu braţele deschise şi faptul că făceam parte din Biserica Adventistă ne-a deschis multe uşi. În prima sâmbătă, înainte de începerea serviciului divin, am făcut cunoştinţă cu pastorul şi cu alţi câţiva membri. În timpul predicii, pastorul a anunţat:

— Avem în mijlocul nostru o familie din Statele Unite. Vor fi musafirii noştri timp de un an.

Ne-a prezentat apoi membrilor invitându-i să ne ureze bun-venit. Nu s-a terminat bine predica şi ne-am trezit asaltaţi din toate părţile. Văzând-o pe Candy însărcinată, mai multe surori

au întrebat-o de ce avea nevoie. Pentru copil nu luaserăm nimic cu noi, greutatea bagajelor fiind limitată. Fraţii noştri au început să vină unul cu un leagăn, altul cu o păturică, un cărucior şi cu nenumărate invitaţii la cină.

Cei de la spital nu puteau înţelege cum se făcea că, după numai două săptămâni, aveam deja atâtea cunoştinţe. Un coleg venit cu cinci luni înaintea mea m-a întrebat odată:

— Ce faci deseară?

I-am răspuns că luăm cina la familia X. Cu câteva zile în urmă îi spusesem că o altă familie ne-a invitat într-o excursie cu maşina în împrejurimile oraşului Perth.

— Cum se face că aveţi atâţia prieteni? se miră el. N-au trecut nici două săptămâni de când aţi venit. Mie mi-au trebuit luni de zile ca să-mi fac atâtea relaţii.

— Noi ne tragem dintr-o familie numeroasă, i-am răspuns.

— Vrei să spui că aveţi rude şi-aici?

— Într-un fel, da, i-am răspuns zâmbind, după care i-am explicat: ca biserică, ne considerăm familia lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că noi între noi suntem fraţi şi surori. Iată de ce membrii bisericii ne-au tratat ca pe membri ai familiei.

Nu mai auzise aşa ceva până atunci.

* * *

Australia mi-a plăcut încă din prima zi: oamenii, atmosfera, ţara – totul era minunat. Ca intern, se presupunea că trebuia să mă ocup de majoritatea cazurilor – era un motiv în plus să-mi placă în Australia. Şi Candy se afla în elementul ei: era prim-solistă la vioară în orchestra din Nedlands şi cânta şi cu vocea într-un grup de profesionişti.

Nu trecuse decât o lună de la venirea noastră în Perth când m-am confruntat cu primul caz dificil, care avea să dea o orientare cu totul nouă activităţii mele de chirurg.

Medicul-şef diagnosticase un neurinom acustic la o pacientă, o tumoare care creşte la baza creierului ducând la surzenie, slăbirea muşchilor feţei şi, în final, paralizie. Femeia avea dureri de cap insuportabile. Văzând că tumoarea era mare, medicul a înştiinţat-o dinainte pe pacientă că nu putea garanta pentru nervii cranieni.

Ascultând prognoza, l-am întrebat:

— Dar dacă am folosi un microscop?

— Sigur, sigur, merită să încerci.

Deşi politicoase, cuvintele lui ascundeau o zeflemea usturătoare: „Tu, mucosule? Încearcă numai şi-ai să te convingi singur ce ispravă mare ai să faci.” Nu-l puteam condamna, ba chiar îl înţelegeam într-un fel.

Operaţia a durat zece ore fără întrerupere. Eram epuizat, dar fericit. Scosesem tumoarea, salvând în acelaşi timp şi nervii. Medicul-şef o asigură pe pacientă de o refacere completă.

Nu după mult timp, femeia a rămas însărcinată şi şi-a botezat copilul cu numele medicului, crezând că acestuia i se datora reuşita operaţiei. Nu ştia că eu făcusem toată treaba. Aşa merg lucrurile în Australia. Internul lucrează sub auspiciile medicului-şef, căruia îi revine meritul tuturor reuşitelor; dacă i se cuvin sau nu, asta e altă problemă. Ceilalţi medici ştiau în schimb totul şi au început să mă trateze cu respect. Veneau pe rând la mine şi-mi spuneau:

— Carson, n-ai vrea să faci tu operaţia asta?

Nu refuzam niciodată, pentru că scopul meu era să învăţ şi să acumulez experienţă. La mai puţin de două luni de la sosirea mea în Australia, făceam câte două-trei craniotomii pe zi; deschideam craniul şi scoteam cheaguri de sânge sau tratam anevrisme.

Operaţiile lungi presupun şi un efort fizic susţinut; nu e lucru uşor să stai ore întregi în picioare, lângă masa de operaţie. De la doctorul Long am învăţat cum să rezist; îi urmăream atent toate mişcările. Acum îi sunt recunoscător pentru toate tumorile pe care le-a operat.

Neurochirurgii nu-mi cunoşteau stratagemele, dar vedeau rezultatele şi îmi acordau mai multă libertate decât le era permis. Pentru că mă descurcam bine şi mă arătam mereu dornic de a câştiga experienţă, agenda mi se umplea până la refuz. Nu puteam vorbi de rutină, pentru că niciun caz nu semăna cu altul. În curând, devenisem un adevărat expert în domeniu.

După câteva luni am ajuns la concluzia că aveam un motiv deosebit pentru a-l mulţumi lui Dumnezeu că ne-a adus în Australia. În anul pe care l-am petrecut aici am câştigat foarte multă experienţă şi mi-am perfecţionat tehnica. Mă simţeam în largul meu în timp ce operam pe creier. Mi-am dat seama cât de

inspiraţi fuseserăm alegând Australia, pentru că unde altundeva aş fi avut eu posibilitatea să operez atât de mult?

Am avut şi destule cazuri dificile, chiar spectaculoase, şi nu o dată I-am mulţumit lui Dumnezeu pentru îndemânarea pe care am câştigat-o datorită lor. Un astfel de caz dificil a fost şeful pompierilor din Perth, căruia i-am depistat o tumoare imensă care cuprindea toate vasele importante de sânge din partea anterioară a bazei creierului. De trei ori a trebuit să-l operez, pentru a-i extirpa tumoarea. Nu i-a fost deloc uşor, dar a depăşit cu bine situaţia.

* * *

Naşterea primului nostru copil, Murray Nedlands Carson, la 12 septembrie 1983, a marcat o nouă piatră de hotar în viaţa noastră (Nedlands era numele cartierului în care locuiam).

Anul se apropia încet, încet de sfârşit, iar Candy începu să facă bagajele. Ce urma acum? Unde aveam să lucrez?

Imediat după întoarcerea mea în SUA, şeful secţiei de chirurgie a spitalului Provident din Baltimore a venit la mine şi mi-a spus:

— Ben, bănuiesc că n-ai de gând să rămâi la Hopkins. Ai face foarte bine dacă te-ai muta la noi.

Spitalul Provident oferea asistenţă medicală în special negrilor.

— La Hopkins nu-ţi vor da niciun pacient. Sunt obsedaţi de rasism. Îţi vei irosi talentul în instituţia asta şi nu vei ajunge nicăieri.

Am dat din cap gânditor. „Poate că are dreptate”, mi-am spus. L-am lăsat să spună tot ce avea de spus. Hotărârea îmi aparţinea, oricum.

— Vă mulţumesc pentru osteneală, i-am spus apoi. Nu zic că nu aveţi dreptate, dar eu unul n-am observat încă prejudecăţi la nimeni. Aş vrea să mă conving personal.

— Foarte bine. Îţi mai spun doar că vei avea mult de suferit.

— Poate că aveţi dreptate, am repetat, simţindu-mă oarecum flatat că se ruga atâta de mine.

De fapt, ţineam să ajung cu orice preţ la Hopkins. Văzând că nu are succes, interlocutorul meu schimbă tactica:

— Uite, Ben, noi avem mare nevoie de cineva cu talentul tău. Gândeşte-te la tot binele pe care l-ai putea face alor tăi.

— Apreciez foarte mult oferta şi interesul dvs.

Şi nu minţeam. Aş fi vrut foarte mult să-i spun că nu voiam să-i ajut numai pe negri, ci pe oameni în general.

— Daţi-mi timp de un an de zile, am continuat eu. Dacă nu voi reuşi, după cum spuneţi, mă voi gândi mai serios la oferta dvs.

Din fericire, n-a fost nevoie s-o fac niciodată.

N-aş fi putut spune ce mă aşteptam să găsesc la Johns Hopkins, dar ceea ce am găsit a fost exact contrariul a ceea ce mi se prevestise. După câteva săptămâni, nu-mi mai vedeam capul de treburi. Nu-mi ajungea timpul pentru câţi pacienţi aveam.

După întoarcerea din Australia, în anul 1984, am observat că toţi mă considerau un medic competent. Motivul principal, pentru care Îi mulţumesc lui Dumnezeu, este că m-a binecuvântat cu multă experienţă în anul acela petrecut în Australia.

Câteva luni mai târziu, şeful secţiei de neurochirurgie infantilă a fost numit şef la chirurgia Universităţii Brown. Eu mă ocupam deja de majoritatea cazurilor de pediatrie. Dr. Long a propus comisiei de medici să mă numească şef al secţiei de neurochirurgie infantilă. Argumentul său era că, deşi aveam numai 33 de ani, aveam o experienţă remarcabilă şi o îndemânare inegalabilă.

— Sunt convins că va face faţă, le-a spus, după cum avea să-mi povestească mai târziu.

Culmea e că niciun membru al comisiei acelei „instituţii rasiste” nu s-a împotrivit. Când dr. Long mi-a făcut cunoscută numirea, am fost peste măsură de fericit. Am simţit o recunoştinţă profundă faţă de Dumnezeu şi m-am umilit în faţa Lui.

În zilele care au urmat n-am făcut altceva decât să repet: „Să fie oare adevărat?” Eram ca un copil care îşi vedea un vis împlinit. Iată-mă deci şef al secţiei de neurochirurgie infantilă din Johns Hopkins! Şi n-am decât 33 de ani. Cine s-ar fi gândit?

Multora nu le venea să creadă. Unii părinţi făceau eforturi imense să-şi aducă copiii la secţia noastră. Nu o dată mi s-a întâmplat ca, intrând într-un salon, părinţii să mă întrebe:

— Nu mai vine odată doctorul Carson?

— Eu sunt doctorul Carson, le răspundeam zâmbind.

Mă amuza să-i văd cum încercau să-şi stăpânească surpriza. Nu ştiu dacă aceasta se datora faptului că eram negru sau faptului că eram atât de tânăr. Era probabil o combinaţie a celor două.

Imediat ce depăşeam faza formalităţilor, mă aşezam lângă ei şi începeam să discutăm despre problema copilului. La încheierea discuţiei toţi erau convinşi că îmi cunoşteam meseria.

Odată am fost întrebat de bunica unei fetiţe pe care trebuia să o operez:

— Doctore Carson, aţi mai operat aşa ceva până acum?

— Încă nu, i-am răspuns eu cu o faţă serioasă, dar de citit pot citi destul de bine şi iau cărţile de medicină în sala de operaţie.

A început să râdă, dându-şi seama de naivitatea întrebării.

— Dacă mă gândesc bine, cred că am făcut în jur de… o mie de astfel de operaţii. Cam trei sute pe săptămână, am continuat zâmbind, pentru că nu voiam să o fac să se simtă prost.

Nu mă simţeam deloc jignit. Ştiam că îşi iubea nepoata şi că voia să o ştie în siguranţă. În formă brută, gândurile ei ar suna cam aşa: „Arăţi de parcă nici n-ai fi început medicina”.

Cu timpul, m-am obişnuit cu acest tip de conversaţie şi am ajuns să prevăd reacţiile. Mi se pare totuşi curios că de multe ori negrii, şi în special cei mai în vârstă, mă priveau cu mai multă suspiciune decât albii. Cei mai mulţi pur şi simplu nu puteau crede că eram şeful secţiei de neurochirurgie, iar cei care credeau, erau ferm convinşi că nu obţinusem postul pe merit. Mă priveau suspicioşi, întrebându-se dacă nu cumva numirea mea se voia a fi o expresie a integrării negrilor. „În acest caz”, îşi spuneau, „individul nu prea are habar de medicină”. Erau suficiente însă câteva minute de discuţie pentru ca zâmbetul să le reapară pe feţe, ca dovadă că le câştigasem încrederea.

De multe ori, era mai uşor să lucrez cu pacienţi albi, chiar cu cei mai vădiţi bigoţi. Îi vedeam reflectând îndelung, pentru ca în final să concluzioneze: „Individul trebuie să fie ceva deosebit ca să stea unde stă”.

Astăzi nu mai sunt pus în astfel de situaţii, pentru că majoritatea pacienţilor ştiu exact cum arăt, înainte de a veni la clinică. Şi, pentru că am ajuns atât de cunoscut, mulţi vin şi spun:

— Nu vreau să fiu operat decât de doctorul Carson.

Prin urmare, operaţiile îmi sunt programate cu luni de zile înainte. Desigur că sunt nevoit să refuz unele cazuri. Mi-ar fi imposibil să fac toate operaţiile care mi se cer, de aceea mă văd nevoit să mai spun şi „nu” din când în când. În altă ordine de idei, consider că e foarte nimerit să predau cazuri şi altor chirurgi, care se arată interesaţi. Nici eu n-aş fi câştigat îndemânarea de acum dacă nu s-ar fi găsit alţii care să-mi cedeze din cazurile lor.

După un an de la promovare, m-am văzut confruntat cu una dintre cele mai dificile operaţii din viaţa mea. Numele fetiţei era Maranda. Nici nu-mi închipuiam pe atunci cât de mult avea să-mi influenţeze această fetiţă cariera şi cât de puternic avea să fie impactul operaţiei asupra atitudinii medicilor faţă de o tehnică medicală mult controversată.

CAPITOLUL 14
Maranda

— Sunteţi singurul spital care ne-a mai dat puţină speranţă, spuse Terry Francisco, străduindu-se să-şi stăpânească tremurul din voce. Toate spitalele la care am fost până acum ne-au spus că nu se mai poate face nimic pentru fetiţa noastră. Ajutaţi-ne! Vă rugăm din suflet!

Ultimii trei ani fuseseră îngrozitori pentru acest cuplu. Pe măsură ce treceau lunile, îngrijorarea se transforma în disperare. Văzându-şi copilul la un pas de moarte, doamna Francisco îl sună disperată pe dr. John Freeman la Johns Hopkins.

Am întâlnit-o pentru prima dată pe Maranda în anul 1985. Nici nu-mi închipuiam pe atunci cât de mult avea să-mi influenţeze această fetiţă, cu păr şaten, cariera mea de medic. Aceasta a însemnat pentru mine prima operaţie de hemisferectomie[8].

---

[8] Procedeul chirurgical cunoscut sub numele de „hemisferectomie” a fost introdus de dr. Walter Dandy, unul dintre primii neurochirurgi ai Spitalului Johns Hopkins, în urmă cu 50 de ani. În neurochirurgie sunt trei nume celebre: Harvey Cushing, Walter Dandy şi A. Earl Walker. Unul după altul s-au perindat pe scena spitalului Hopkins începând din anul 1800.

Dandy a fost primul care a încercat o hemisferectomie, dar pacientul i-a murit pe masa de operaţie. Prin anii ’30-’40, încercările s-au înmulţit, dar efectele secundare şi mortalitatea ridicată a operaţiei au scos-o din categoria metodelor acceptate. A fost reluată prin anii ’60 pentru a trata atacurile care însoţeau aşa-numita „hemiplegie infantilă”. După introducerea electroencefalogramei (EEG), chirurgii mai experimentaţi au apelat din nou la hemisferectomie.

Dereglarea activităţii electrice a creierului putea fi localizată acum la nivelul unei regiuni bine delimitate a creierului. În ciuda eşecurilor de până atunci, chirurgii sperau într-o reuşită. Au urmat cel puţin trei sute de operaţii, dar mortalitatea şi morbiditatea s-au dovedit din nou foarte ridicate. În multe cazuri, pacienţii pierdeau tot sângele şi mureau pe masa de operaţie. Alţii rămâneau cu hidrocefalie sau cu o mulţime de alte efecte secundare şi fie mureau ulterior, fie îşi pierdeau controlul asupra funcţiilor organismului.

Prin anii ’40, un medic din Montreal, pe nume Theodore Rasmussen, a descoperit lucruri interesante despre boala de care suferea Maranda. El a ajuns la concluzia că boala afecta o jumătate a creierului, iar efectele se repercutau asupra celeilalte jumătăţi a corpului (jumătatea stângă a corpului este controlată în cea mai mare proporţie de jumătatea dreaptă a creierului şi invers).

Nu se ştie nici în ziua de astăzi care sunt motivele pentru care inflamaţia se limitează la o singură jumătate şi nu se extinde în tot creierul. Rasmussen, care crezuse mult timp în eficacitatea hemisferectomiei, a continuat să o

La numai 18 luni, Maranda avusese primul atac generalizat, o convulsie caracteristică epilepsiei. După ce două săptămâni mai târziu s-a declanşat al doilea atac, medicul de familie i-a prescris un tratament antispastic. La patru ani, atacurile apăreau tot mai des, afectând doar partea dreaptă a corpului. Aceste atacuri îşi aveau originea în emisfera stângă a creierului şi afectau jumătatea dreaptă a corpului. Maranda nu era în stare să vorbească mai devreme de două ore după atac. Când am cunoscut-o, avea în jur de o sută de atacuri pe zi, la intervale de trei minute. Nu se putea folosi de jumătatea dreaptă a corpului. Atacurile începeau cu un tremur uşor în colţul drept al gurii, după care toată partea dreaptă a feţei se schimonosea; urma un tremur al mâinii drepte şi al piciorului şi culmina într-o convulsie puternică a întregit jumătăţi drepte a corpului.

— Nici nu poate mânca, ne spunea mama.

Din cauza atacurilor, risca să se înece. Fuseseră nevoiţi să o alimenteze printr-o sondă nazală.

Maranda nu mai putea nici să vorbească, nici să meargă, nici să mănânce, ca să nu mai vorbim de învăţat. Lua tot timpul medicamente. Pentru ca să-l citez pe Don Colburn de la Washington Post, „Maranda trăia în scurtele intervale dintre două atacuri”. Numai somnul îi aducea puţină linişte.

Când situaţia s-a agravat, părinţii au început să ia toţi specialiştii la rând; de fiecare dată, diagnosticul era altul. Mulţi au etichetat-o pe Maranda drept retardată mintal din cauza epilepsiei. Părinţii intrau în fiecare clinică plini de speranţă şi plecau dezamăgiţi. Încercaseră tot felul de medicamente şi regimuri; la sfatul unui medic, i-au dat chiar şi câte două ceşti de cafea tare pe zi.

— Până acum am încercat treizeci şi cinci de feluri de medicamente, ne spunea Terry. De multe ori, nici nu mă mai recunoştea sub influenţa lor puternică.

Luis şi Terry Francisco nu au renunţat, în ciuda tuturor impedimentelor. Întrebau în stânga şi-n dreapta şi citeau tot ce le cădea în mână. Era vorba de singurul lor copil. Luis era

---

practice când toţi ceilalţi au renunţat la ea.

Ca posibile cauze ale bolii, specialiştii sugerează traume cerebrale, anomalii congenitale, tumori sau un eventual virus.

manager într-un magazin universal, dar venitul său mediu nu era un motiv să renunţe la luptă.

— Dacă există în lumea asta un loc unde Maranda poate fi vindecată, îl vom găsi, spunea el.

În iarna anului 1984, au aflat în sfârşit numele bolii. După ce se consultase în prealabil cu un medic pediatru, doctorul Thomas Reilley de la Centrul de Epilepsie Infantilă al Spitalului de Pediatrie din Denver a stabilit diagnosticul de *encefalită de tip Rasmussen* – o boală foarte rară care începea cu o inflamaţie a meningelui şi avea o evoluţie lentă, dar susţinută. Reilley ştia că, dacă diagnosticul era corect, nu mai era niciun minut de pierdut. Prognosticul era clar: hemiplegie, retardare mintală şi, în final, moartea. Chirurgia era singura şansă pentru Maranda. Medicii de la spitalul din Denver i-au provocat o comă cu ajutorul barbituricelor, în speranţa că oprind activitatea creierului vor înceta şi atacurile. Imediat ce a ieşit din comă, a apărut şi primul atac. Cel puţin acum se ştia că atacurile nu se datorau unei dereglări a biocurenţilor, ci unei degenerări progresive – o dovadă în plus că diagnosticul fusese corect.

Reilley îi aranjă Marandei o examinare la Spitalul Universitar din Los Angeles, care era cel mai apropiat şi avea o experienţă în diagnosticarea epilepsiei de tip Rasmussen. O biopsie cranianã a certificat diagnosticul. Familia Francisco a primit cea mai grea lovitură.

— Cazul e inoperabil, i-au înştiinţat medicii. Nu se poate face nimic.

Probabil că acesta ar fi fost sfârşitul poveştii, dacă părinţii Marandei ar fi renunţat. Terry se agăţa însă de fiecare crâmpei de speranţă. Dacă auzea de vreun specialist, nu ezita să ia imediat legătura cu el. Dacă acesta nu o putea ajuta, nu uita să-l întrebe:

— Nu ne puteţi îndruma la altcineva?

În final, ajunsese la dr. John Freeman, pediatrul-şef de la secţia de neurochirurgie din Johns Hopkins, care era vestit pentru tratamentul atacurilor. Terry îi descrise la telefon toate simptomele şi, ca răspuns, i-a fost dat să audă cele mai încurajatoare cuvinte din ultimele luni:

— Se pare că Maranda e o candidată la hemisferectomie.

— Adevărat? Credeţi că ne puteţi ajuta? întrebă Terry, ferindu-se să folosească cuvântul „vindecare” de teamă să nu sufere o nouă dezamăgire.

— Cred cel puţin că există o şansă, spuse el. Trimiteţi-mi rezultatele examinărilor, filmele de la tomografia computerizată şi tot ce mai aveţi.

John Freeman lucrase în Spitalul Universitar din Standfort înainte ca hemisferectomia să „cadă în dizgraţie”. Deşi nu operase personal, asistase la două astfel de operaţii şi era ferm convins de utilitatea metodei.

Mama Marandei copie toate rezultatele şi le puse la poştă în aceeaşi zi. Dar se temea să-şi facă speranţe prea mari.

John Freeman a studiat atent materialul, după care a venit la mine şi, întinzându-mi filmele, mi-a spus:

— Ben, uită-te şi tu peste ele.

Mă lăsă să le parcurg, apoi continuă:

— M-am gândit la un procedeu numit „hemisferectomie”. Nu cred că ai auzit…

— De auzit am auzit, cum să nu, dar personal n-am avut niciun caz.

Dădusem nu de mult peste un articol într-o revistă, dar tonul nu era deloc optimist.

— Cred că o hemisferectomie ar putea salva copilul, spuse Freeman.

— Chiar atâta încredere aveţi în această metodă?

— Da.

Privirile ni se încrucişară.

— Crezi că ai putea-o face? mă întrebă.

Văzând că şovăiam, a început să-mi prezinte motivele logice care îi dădeau siguranţa că această metodă chirurgicală putea reuşi fără efecte secundare.

— Sună rezonabil, i-am spus, însufleţit la gândul unei noi aventuri.

Nu aveam desigur de gând să mă avânt pe un teren necunoscut şi nici John nu aştepta aşa ceva de la mine.

— Dă-mi puţin timp să studiez problema şi-ţi voi da un răspuns concret.

Eram nerăbdător s-o întâlnesc pe Maranda şi m-am bucurat când părinţii au adus-o la Hopkins pentru examinări. Văzând-o cât era de drăguţă, am simţit o greutate pe inimă la gândul

suferinţelor prin care trebuia să treacă. Avea patru ani şi locuia în Denver.

Obişnuia să spună:

— Eu vin din Denverado.

După examinări amănunţite, discuţii interminabile cu John Freeman şi alţii, eram în cele din urmă hotărât să le dau acordul meu. Tatăl Marandei fusese nevoit să se întoarcă în Denver pentru a nu-şi pierde serviciul, aşa că am luat-o deoparte pe Terry şi i-am spus:

— M-am gândit să fac o hemisferectomie, dar aş vrea să ştiţi că n-am mai făcut aşa ceva până acum. Aş vrea să înţelegeţi...

— Orice, doctore Carson. Faceţi orice credeţi de cuviinţă, că până acum nimeni nu ne-a putut ajuta.

— E o operaţie foarte periculoasă. Maranda poate muri sub ochii noştri.

Ţineam să o fac conştientă de aspectul negativ.

— Poate rămâne cu handicapuri, am continuat. Creierul îi poate fi serios afectat.

Mă străduiam să-mi păstrez tonul vocii calm, să n-o sperii prea tare. Privirile ni se întâlniră.

— Ce se va întâmpla cu Maranda dacă nu acceptăm?

— Boala se va înrăutăţi. Mă tem că în cele din urmă va muri.

— Înseamnă că nu prea avem de ales. Dacă există o speranţă, fie ea cât de mică...

Expresia feţei trăda lupta prin care trecea pentru a lua o hotărâre.

— Operaţi-o!

O dată hotărârea luată, Terry şi Luis au început să-i explice Marandei ce însemna operaţia. Terry a luat o păpuşă şi i-a arătat cum aveam să o tai trăgând linii pe capul păpuşii.

— Cred că te vei alege cu o frizură cam scurtă, îi spuse ea.

Marandei îi surâdea ideea.

Asigurată că fiica ei înţelegea ce presupune o astfel de operaţie, atât cât putea la cei patru ani ai săi, Terry continuă:

— Şi ce ţi-ai dori cel mai mult după operaţie?

Ochii căprui ai Marandei priviră neclintit pentru o clipă faţa mamei:

— Să nu mai vină atacurile.

Cu lacrimi în ochi, Terry îşi strânse fetiţa la piept. Parcă nu mai voia să-i dea drumul.

— Asta vrem şi noi, draga mea.

În noaptea dinaintea operaţiei am trecut prin camera de joacă a secţiei de pediatrie. Luis şi Terry Francisco şedeau pe marginea gropii cu jucării, un loc preferat al copiilor. O girafă pe rotile stătea în mijlocul camerei. Peste tot erau numai maşinuţe şi camioane împrăştiate. De-a lungul unui perete, cineva aliniase animale de pluş. Terry mă întâmpină bucuroasă. Eram uimit de calmul ei şi de licărirea din privire. Naturaleţea ei îmi spunea că era împăcată şi pregătită pentru orice. Maranda se juca în apropiere.

Cu toate că îi avertizasem cu privire la eventualele complicaţii când îşi dăduseră consimţământul, voiam să mă asigur încă o dată că fusesem bine înţeles. M-am aşezat lângă ei şi am început să le explic pas cu pas fiecare fază a operaţiei.

— Sunt sigur că aţi fost deja puşi în temă cu toate, am început. Operaţia va dura în jur de cinci ore. Dacă se porneşte o hemoragie, Maranda riscă să moară sub ochii noştri. În plus, există o mulţime de pericole: să rămână paralizată, să nu mai poată vorbi, să sufere dereglări ale sistemului nervos etc. Pe de altă parte, dacă totul decurge bine, poate scăpa de atacuri.

— Înţelegem şi vă mulţumim pentru explicaţie, spuse Terry.

— De un lucru sunt însă sigur, am adăugat. Aş vrea să înţelegeţi că, dacă nu intervin în vreun fel, starea ei se va agrava într-atât, încât va trebui să o internaţi. În cele din urmă va muri.

Dădu din cap, prea mişcată ca să poată vorbi. Mi-am dat seama că înţelesese ce voiam să-i spun.

— Riscul unei nereuşite e foarte mare, am continuat. Leziunea se găseşte pe emisfera stângă (cu excepţia stângacilor, emisfera stângă răspunde de vorbire şi de mişcările jumătăţii drepte a corpului). Aş vrea să vă atrag atenţia, le-am spus, făcând o pauză mai lungă pentru a mă asigura că eram ascultat, că riscul cel mai mare este ca Maranda să nu mai poată vorbi sau să rămână paralizată pe jumătatea dreaptă a corpului, aceasta în caz că va supravieţui operaţiei. Vreau să fiţi conştienţi de riscul pe care vi-l asumaţi.

— Doctore Carson, suntem pe deplin conştienţi, a spus Luis. Fie ce-o fi. E singura noastră şansă.

În timp ce mă ridicam să plec, am mai adăugat:

— Şi încă ceva: aş vrea să vă cer un lucru, un lucru pe care-l cer tuturor pacienţilor mei.

— Cu plăcere, spuse Terry.

— Cereţi-ne orice, adăugă şi Luis.

— Rugaţi-vă! Ajută foarte mult.

— Ah, da, cum să nu, zâmbi Terry.

E un lucru pe care-l cer tuturor părinţilor, în primul rând pentru că sunt convins de necesitatea lui. Până acum, n-am fost refuzat niciodată. Dacă îmi lipseşte timpul să port discuţii religioase cu pacienţii, îmi place să le reamintesc cel puţin de prezenţa iubitoare a lui Dumnezeu. Cred că acest puţin pe care îl fac este suficient.

Trebuie să mărturisesc că, în drum spre casă, eram speriat gândindu-mă la operaţie şi la posibilitatea unui eşec. Doctorul Long îmi spuse că avusese un astfel de caz, aşa că am parcurs împreună încă o dată toată procedura. Abia mai târziu mi-am dat seama că uitasem să-l întreb dacă operaţia îi reuşise sau nu (!).

Puteau apărea o groază de complicaţii, dar, cu ani în urmă, ajunsesem la convingerea că Dumnezeu nu m-ar fi pus într-o situaţie din care să nu pot ieşi, aşa că nu aveam de gând să-mi pierd acum timpul agitându-mă fără rost. Eram de părere că nu aveam nimic de pierdut dacă interveneam într-un caz în care oricum moartea ameninţa la orizont. Dacă nu interveneam cu o hemisferectomie, moartea ar fi fost rezultatul final. Aşa, îi dădeam fetiţei măcar o şansă.

În cele din urmă, am spus: „Doamne, dacă Maranda moare, moare, dar ştim că am făcut tot ce am putut”. Gândul acesta m-a liniştit şi am putut adormi.

CAPITOLUL 15
Agonie şi extaz

Era o muncă de pionierat. Un singur lucru ne mai lipsea: succesul. Cazurile de recuperare completă erau atât de rare, încât hemisferectomia nu se înscria pe lista metodelor chirurgicale acceptate.

Eram hotărât să fac tot ce îmi stătea în putinţă pentru a reuşi. Două lucruri îmi erau clare în minte: dacă nu operam, Maranda murea. În ce mă privea, mă pregătisem până în cel mai mic amănunt, iar restul îl încredinţasem în mâna lui Dumnezeu. Apelasem la dr. Neville Knuckey, pe care îl cunoscusem în Australia, rugându-l să mă asiste la operaţie. Era un medic foarte capabil şi tocmai venise la Hopkins într-un schimb de experienţă.

Am întâmpinat greutăţi chiar de la începutul operaţiei, aşa că cele cinci ore ajunseră zece. Aveam mereu nevoie de sânge pentru transfuzie. Creierul Marandei era foarte inflamat; sângera de îndată ce-l atingeam. Operaţia n-a constituit un record doar din punct de vedere al timpului, ci şi al gradului de dificultate.

Începutul n-a fost greu deloc: o tăietură minusculă în pielea capului. Chirurgul asistent aspira sângele în timp ce eu cauterizam vasele de sânge. Pentru a ţine tăietura deschisă, am fixat-o cu clame de oţel.

În mica sală de operaţie era linişte şi răcoare... Am tăiat mai departe. Tubul aspira din nou sângele, vasele erau cauterizate. Am făcut şase găuri în craniu, fiecare de mărimea unui nasture. Găurile formau un semicerc care pornea din faţa urechii stângi, se arcuia pe tâmplă şi se termina în spatele urechii. Umpluserăm fiecare gaură cu ceară purificată pentru a amortiza vibraţiile produse de fierăstrăul pneumatic. Cu acest fierăstrău am unit găurile şi am ridicat jumătatea dreaptă a craniului, descoperind suprafaţa creierului.

Creierul era inflamat şi neobişnuit de greu, fapt care sporea dificultatea operaţiei. Anestezistul injectă o substanţă antiinflamatoare, iar Neville introduse un cateter subţire în interiorul creierului pentru a drena excesul de secreţii.

De opt ore tăiam cu o atenţie încordată. Instrumentele minuscule se mişcau cu o precizie microscopică între ţesut şi vase, speriate să nu atingă cumva părţile fragile ale creierului. Arterele mari de la baza creierului sângerau năvalnic, în timp ce

eu mă chinuiam să găsesc linia care despărţea ţesutul de vase. Nu era deloc uşor să detaşezi creierul de arterele prin care pulsa viaţa în trupuşorul acela firav.

Maranda a pierdut mai bine de cinci litri de sânge în timpul operaţiei, ceea ce înseamnă că a primit prin transfuzii un volum de sânge dublu faţă de cel normal.

În tot acest timp, asistentele îi ţineau la curent pe părinţi cu mersul operaţiei. Îi vedeam parcă aşteptând şi întrebându-se îngrijoraţi de ce dura atât. Gândurile mi s-au îndreptat către Dumnezeu şi I-am mulţumit pentru înţelepciune şi pentru favoarea pe care mi-o făcea călăuzindu-mi mâinile.

Într-un târziu, am terminat. Craniul a fost pus la loc şi fixat cu suturi solide. În sfârşit, puteam să ne relaxăm. După ce asistenta mi-a luat şi ultimul instrument din mână, mi-am permis luxul de a-mi mişca umerii şi a-mi roti capul. Ştiam cu toţii că îndepărtarea emisferei reuşise. Atinsesem imposibilul. „Dar ce va urma?”, m-am întrebat. Nu ştiam dacă pusesem capăt atacurilor. Nu ştiam dacă Maranda va mai putea merge şi vorbi. Nu ne rămânea decât să aşteptăm. M-am retras un pas înapoi împreună cu Neville, în timp ce asistentele îndepărtau câmpul operator steril şi anestezistul scotea cablurile din monitorul pe care erau afişate funcţiile vitale ale Marandei. A fost îndepărtată şi masca de oxigen şi Maranda a început să respire singură.

O priveam atent, încercând să surprind o mişcare. Nu se întâmpla însă nimic. Se mişcase puţin în sala de operaţie, dar nu a răspuns când asistenta i-a strigat numele. Ochii i-au rămas închişi. „E prea devreme”, mă gândeam, aruncându-i o privire lui Neville. „Se trezeşte ea.” N-aveam însă nicio asigurare.

Soţii Francisco petrecuseră mai mult de zece ore în sala de aşteptare destinată aparţinătorilor. Au refuzat invitaţiile asistentelor de a ieşi la aer şi nu s-au mişcat din loc, rugându-se şi sperând. Camera, decorată în culori calde, degaja o atmosferă intimă, dar cât de intimă poate fi o sală de aşteptare a unui spital? Asistentele mi-au povestit mai târziu că, pe măsură ce orele dimineţii treceau şi se făcea amiază, cei doi deveneau tot mai tăcuţi. Doar îngrijorarea de pe feţele lor mai vorbea.

Am însoţit targa pe care Maranda era scoasă din sala de operaţie. Părea atât de mică şi neajutorată sub cearşaful verde! Asistentul o transporta la secţia de terapie intensivă pentru

copii. Sticla de perfuzie atârna deasupra patului. Pleoapele îi erau congestionate în urma anesteziei îndelungate, diferenţele de tensiune i-au dereglat sistemul limfatic producând inflamaţii. Faţa îi arăta grotesc.

Părinţii, atenţi la orice zgomot, au auzit imediat pe coridor scârţâitul căruciorului pe care era targa şi într-o clipă au fost lângă noi.

— Aşteptaţi! spuse Terry cu un glas stins.

Era palidă şi ochii aveau contururi roşii. Se aplecă deasupra tărgii şi îşi sărută fetiţa. Pleoapele Marandei tremurară uşor.

— Mami şi tati, vă iubesc!

Terry izbucni în lacrimi de bucurie, iar Luis îşi acoperi faţa cu mâinile.

— A vorbit! ţipă o asistentă. A vorbit!

Stăteam şi eu uluit şi fericit, martor la acest eveniment istoric care depăşea toate aşteptările. I-am mulţumit în tăcere lui Dumnezeu.

Când am realizat însemnătatea reacţiilor Marandei, am simţit că mi se taie respiraţia. Deschisese ochii, îşi recunoscuse părinţii, vorbea, auzea, răspundea, gândea.

Scosesem o jumătate din creier, jumătatea în care se afla şi centrul vorbirii, şi iată că Maranda vorbea. Era puţin agitată pentru că targa nu era prea comodă; întinse piciorul drept, mişcă mâna dreaptă.

Vestea s-a răspândit cu repeziciune şi toţi, de la paznici şi brancardieri până la medici, au alergat să vadă cu ochii lor minunea.

— Incredibil!

— Nu-i minunat?!

— Slavă Domnului! am auzit o voce.

* * *

Reuşita operaţiei era de o importanţă copleşitoare pentru Maranda şi părinţii ei, dar nu mă gândisem că putea prezenta vreun interes pentru cineva din afară. O priveam în primul rând ca pe o urgenţă, şi abia apoi ca pe o muncă de pionierat. Dacă eu nu reuşeam, s-ar fi găsit altcineva să o facă. Pentru presă era însă un subiect de senzaţie. Reporterii au început să dea năvală. Don Colburn de la *Washington Post* mi-a luat un interviu pe baza

căruia a scris un articol impresionant (şi ca acuitate, şi ca lungime), în care descria amănunţit operaţia şi familia Marandei. Emisiunea *Evening Magazine* a transmis un documentar din două părţi despre hemisferectomie.

Maranda a contractat o infecţie, dar antibioticele i-au venit repede de hac. Starea ei se îmbunătăţea văzând cu ochii. În sfârşit, îşi văzuse dorinţa împlinită: nu mai avea atacuri. Singurele impedimente erau o lipsă de coordonare a mişcărilor de fineţe ale mâinii drepte şi o uşoară şchiopătare, defect pe care îl avea şi înainte de operaţie. Acum ia ore de dans.

Maranda a apărut la emisiunea lui Phil Donahue. Eu refuzasem invitaţia din mai multe motive. În primul rând, pentru mine contează foarte mult impresia pe care o fac asupra celorlalţi. Nu eram deloc tentat de ideea să devin o personalitate a lumii mediatizate sau să trec drept o celebritate. În al doilea rând, îmi dădeam seama de influenţa subtilă pe care o putea exercita toată această pompă asupra caracterului. Pericolul este că, dacă ţi se tot repetă cât de aşa şi pe dincolo eşti, începi să crezi, chiar dacă lupţi din toate puterile să rezişti ispitei. În al treilea rând, nu-mi luasem încă toate examenele orale pentru diploma de neurochirurg. La examenele orale, candidaţii se prezintă în faţa unei comisii de neurochirurgi, care o zi întreagă îi întreabă tot ce se poate întreba. Intuiţia îmi spunea că un candidat care face vâlvă la televizor nu putea fi prea bine văzut. Trăgând linie şi adunând, am constatat că aveam mai mult de pierdut, decât de câştigat dacă apăream la emisiune. În al patrulea rând, nu voiam să stârnesc invidia nimănui. Nu ţineam cu tot dinadinsul să aud replici de genul:

— A, cutărescu. Îl ştim. Se crede cel mai grozav doctor din lume.

Au mai păţit-o şi alţii.

Am discutat problema cu John Freeman, pentru că şi el era implicat. John e mai în vârstă decât mine şi are deja titlul de profesor. E un om căruia îi port un respect profund.

— John, i-am spus, pe tine nu te afectează cu nimic comentariile altora, pentru că ai deja o reputaţie. De ce n-ai merge tu în locul meu?

Nu s-a arătat prea încântat, dar mi-a înţeles motivele.

— E-n regulă, Ben, mi-a spus.

A apărut la *Phil Donahue Show* şi a explicat tehnica hemisferectomiei.

Acesta a fost primul şi ultimul meu contact cu acest gen de reporteri. De fiecare dată când primesc astfel de invitaţii, mă gândesc de zece ori înainte de a răspunde. Prima întrebare pe care le-o pun este: „Care este scopul interviului?” Dacă scopul e să-mi facă mie reclamă sau să le ofere telespectatorilor un divertisment, le spun clar că nu mă interesează.

* * *

Maranda trăieşte fără jumătatea stângă a creierului, şi aceasta datorită unui fenomen pe care noi îl numim *plasticitate.* Cele două jumătăţi ale creierului nu sunt atât de strict delimitate pe cât se credea. E drept că fiecare are funcţii diferite – una este responsabilă de vorbire, iar cealaltă de simţul artistic – dar în creierul copiilor există multe interferenţe. Plasticitatea presupune ca unele funcţii îndeplinite de un anumit grup de celule din creier să fie preluate de un alt grup. Mecanismul rămâne încă un mister.

Teoria mea, susţinută şi de alţi specialişti în domeniu, este că la naştere celulele nu au o funcţie specifică. Îmi place să spun că „n-au crescut încă”. Dacă li se întâmplă ceva celor specializate, cele nespecializate au capacitatea de a le înlocui şi de a le prelua funcţia. Pe măsură ce organismul se maturizează, aceste „celule joker” se specializează rând pe rând, astfel încât există tot mai puţine celule în stare să preia funcţiile altora.

La vârsta de 10-12 ani, procesul de specializare este aproape complet încheiat, iar celulele nu mai au posibilitatea să-şi schimbe funcţia. Din acest motiv, „celulele joker” sunt întâlnite numai la copii.

Vârsta nu este însă factorul decisiv. Eu iau în consideraţie şi momentul izbucnirii bolii. Am operat şi o fată de 21 de ani, pe nume Christina Hutchins. În cazul ei, atacurile începuseră la vârsta de şapte ani şi progresaseră foarte lent. Presupunerea mea, adeverită ulterior, a fost că, din moment ce degradarea creierului ei începuse la vârsta de şapte ani, s-a produs o transferare a funcţiilor în porţiunile neafectate. Am operat-o pe Christina ignorând vârsta. Astăzi are o medie de 9,50 la învăţătură.

Douăzeci şi unu dintre cei douăzeci şi doi de pacienţi cu hemisferectomie au fost de sex feminin. Până acum n-am găsit nicio explicaţie. Teoretic, femeile nu sunt mai predispuse decât bărbaţii la tumori cerebrale. Cred că nu e decât pură întâmplare şi probabil că timpul va echilibra raportul. Asistenta mea, Carol James, mă cicăleşte de multe ori spunându-mi:

— Asta pentru că femeilor nu le trebuie decât jumătate de creier ca să gândească la fel ca bărbaţii.

* * *

95% dintre copiii cărora le-am făcut hemisferectomie au scăpat de atacuri. La restul, atacurile apar doar ocazional. Aproape toţi s-au dezvoltat intelectual după operaţie, pentru că nu mai erau bombardaţi în mod constant de atacuri şi nu mai trebuiau să ia medicamente în cantităţi industriale. Îmi permit să spun că 100% dintre părinţi se declară mulţumiţi. Acest fapt contează foarte mult pentru noi.

Hemisferectomia devine tot mai populară. La sfârşitul anului 1988, chirurgii de la Clinica Universitară din Los Angeles operaseră deja şase cazuri. Din câte ştiu, eu deţin recordul în domeniu. (Doctorul Rasmussen e încă în viaţă, dar şi-a întrerupt de mult activitatea.)

Unul dintre motivele pentru care rata de succes e atât de ridicată la Hopkins este că în secţia noastră de neurologie şi neurochirurgie infantilă domneşte buna înţelegere. Spre deosebire de cei din Australia, noi nu cultivăm niciun „star” în mijlocul nostru. În anul petrecut în Australia am observat că unii specialişti nu se arătau deloc încântaţi de succesele altora, ceea ce făcea ca subalternii să nu se înghesuie să fie remarcaţi.

Şi pentru secţia noastră de terapie intensivă n-am decât cuvinte de laudă. Spiritul de colaborare a molipsit până şi personalul administrativ. Lucrăm cu toţii cot la cot pentru a alina suferinţele altora şi ne spunem unul altuia toate păsurile. Ben Carson nu e decât un membru al acestei echipe.

* * *

Un singur pacient mi-a murit dintre toţi cei cărora le-am făcut hemisferectomie. De atunci, am mai făcut cel puţin treizeci de

operaţii. Cea mai tânără pacientă a avut trei luni. Operaţia ar fi fost o simplă rutină dacă nu intervenea o hemoragie, datorată lipsei de trombocite, care să afecteze jumătatea sănătoasă a creierului. O dată ce situaţia a fost pusă sub control, fata a început să-şi revină şi nu a mai avut atacuri.

Cazul lui Jennifer a fost o experienţă dureroasă. Am operat-o pentru prima dată la vârsta de cinci luni. Sărmana mamă era disperată. Primele atacuri au apărut la câteva zile după naştere. Din rezultatele de la EEG, tomografia computerizată şi RMN, am constatat că cea mai mare parte a activităţii anormale părea să-şi aibă originea în partea posterioară a emisferei drepte. După un studiu atent, am hotărât să îndepărtez doar acea porţiune.

Operaţia promitea să aibă succes. Jennifer şi-a revenit repede: reacţiona la auzul vocilor noastre, a început să se mişte şi frecvenţa atacurilor a scăzut simţitor. Din păcate, doar pentru o vreme, pentru că atacurile au revenit după un timp.

În data de 12 iulie 1987 i-am scos şi restul emisferei drepte. Operaţia a decurs fără incidente şi nu a durat decât opt ore, dar, probabil, pentru că Jennifer avea doar unsprezece luni, m-a epuizat complet. Am părăsit sala de operaţie extenuat, lucru care mi se întâmplă foarte rar.

Am urcat în maşină şi am plecat spre casă. Drumul durează în jur de treizeci şi cinci de minute. Mai aveam trei kilometri până acasă, când pagerul începu să sune. Eram sigur că se întâmplase ceva cu Jennifer. „O, nu”, am oftat, „nu copilul acesta!” Când am ajuns acasă, m-am repezit la telefon şi am sunat la spital. Sora şefă mă înştiinţă:

— Imediat după ce aţi plecat a făcut stop cardiac. Acum o reanimează.

I-am explicat repede lui Candy despre ce e vorba şi am sărit în maşină, făcând drumul până la spital în numai douăzeci de minute.

Se străduiau încă s-o readucă la viaţă când am ajuns eu. M-am alăturat echipei. „Doamne, Te rog mult, n-o lăsa să moară!” repetam mereu.

După o jumătate de oră mi-am ridicat ochii spre sora şefă pe faţa căreia am citit aceleaşi temeri: „Nu se mai întoarce”.

Mi-a trebuit o voinţă de fier să nu izbucnesc în lacrimi la gândul pierderii acestui copil. M-am grăbit înspre camera în care aşteptau părinţii. Mă priveau cu teamă. „Îmi pare rău!” au fost

singurele cuvinte pe care am putut să le spun. Pentru prima dată în viaţa mea, am plâns în public. Îmi părea aşa de rău de părinţi şi de pierderea pe care o sufereau! În aceste unsprezece luni de când se născuse fetiţa, au acoperit toată gama de sentimente, începând de la încredere şi speranţă şi terminând cu îngrijorare, disperare şi durere.

— A fost un copil curajos, mă auzeam spunându-le. Nu înţeleg de ce n-a reuşit.

Echipa noastră lucrase ireproşabil.

Durerea întipărită pe feţele părinţilor era mai mult decât puteam îndura. Jennifer era singurul lor copil. Mama avea ea însăşi probleme serioase cu sănătatea şi făcuse un tratament la Centrul Curativ din Bethesda. Văzând-o cum se zbătea între propriile probleme şi cele ale fetiţei, mă întrebam: „Nu seamănă oare cu istoria lui Iov din Biblie?”

Părinţii plângeau. Ne consolam reciproc. Dr. Patty Vining, unul dintre neurologii care mă asistaseră la operaţie, intră în cameră. Era la fel de dărâmată ca şi mine. Încercam totuşi să mângâiem familia îndurerată. Nu-mi amintesc să fi simţit până atunci atât de intens durerea unei pierderi. Parcă mi-ar fi murit toţi cei dragi şi aş fi rămas singur.

Deşi erau copleşiţi de durere, cei doi soţi au dat dovadă de multă înţelegere. Le-am admirat curajul cu care au înfruntat moartea unicului lor copil. Au fost deplin conştienţi de riscul pe care şi-l asumaseră. Erau oameni foarte inteligenţi şi puneau o mulţime de întrebări. Ceruseră chiar să vadă rezultatul examinărilor. De câte ori îi întâlneam, îmi spuneau că îmi erau foarte recunoscători pentru faptul că făcusem tot posibilul să le salvez fetiţa.

N-am aflat nici în ziua de astăzi care a fost cauza morţii lui Jennifer. La autopsie n-am descoperit nimic.

* * *

Deşi am continuat să „funcţionez”, în zilele care au urmat, simţeam că plutesc pe undeva între durere şi disperare. Şi astăzi ochii mi se umplu de lacrimi când îmi aduc aminte de Jennifer.

Cel mai greu lucru în meseria mea de chirurg este să le dau părinţilor o veste rea. De când sunt eu însumi tată, îmi vine şi

mai greu, pentru că acum ştiu ce înseamnă să-ţi fie copilul bolnav. Ştiu ce aş simţi dacă aş afla că unul dintre băieţii mei ar avea o tumoare: aş simţi că mă scufund într-un ocean fără margini, strigând, implorând să mi se arunce un colac de salvare. Dincolo de raţiune se află o teamă, o teamă imensă. Am surprins-o la mulţi dintre părinţii care veneau cu copiii la Hopkins.

În cazul lui Jennifer, nu cred că sunt complet împăcat cu mine însumi. Fiecare deces îmi lasă o cicatrice în suflet, aşa cum fiecare deces în familie lasă urme adânci, care nu se şterg niciodată.

Numai gândul că mai erau mulţi oameni care aveau nevoie de ajutorul meu a reuşit să mă smulgă din această depresie.

Mă simt responsabil pentru fiecare rezultat al operaţiilor. Atunci mi-am dat seama pentru prima dată de acest lucru şi cred că fiecare medic pe care îl interesează cât de cât starea pacientului său simte această responsabilitate.

Îmi spuneam de multe ori: „Poate nu se întâmpla dacă nu operam sau poate că ar fi fost mai bine s-o opereze altcineva…” E foarte greu să reacţionezi lucid în astfel de situaţii. Totuşi, dacă privesc în urmă la activitatea noastră din Johns Hopkins, îmi dau seama câţi morţi ar fi existat dacă nu interveneam noi.

Unii reuşesc să se împace mai uşor cu eşecurile decât alţii. Poate că motivul principal pentru care îmi vine atât de greu să accept un eşec este că am luptat întotdeauna să fiu cel mai bun şi să fac totul la modul absolut. De multe ori i-am spus lui Candy:

— Cred că Dumnezeu ştie asta şi nu lasă să mi se întâmple prea des.

Deşi cazul lui Jennifer m-a marcat profund şi n-aş fi vrut să mai trec niciodată printr-o astfel de experienţă, nu m-am putut ţine la distanţă de pacienţii mei. Lucrez cu oameni, operez oameni, fiinţe create de Dumnezeu, oameni care au nevoie de ajutor. Nu-mi închipui cum aş putea opera pe creierul unei fetiţe, avându-i viaţa în mâini, fără să mă implic. Mă simt ataşat mai ales de copiii care n-au avut posibilitatea să-şi trăiască viaţa din plin.

CAPITOLUL 16
Micuţa Beth

Când Beth Usher a căzut din leagăn, în anul 1985, nimeni nu i-a luat în serios cucuiul, dar, la scurt timp după aceea, cucuiul cu pricina i-a declanşat prima criză – cel puţin aşa susţineau părinţii. Până în acel moment, Beth, în vârstă de şase ani, fusese perfect sănătoasă.

Părinţii n-au ştiut până atunci ce însemna un atac. Speriaţi, au alergat la medici, care i-au sfătuit să nu-şi facă probleme pentru că Beth nu arăta ca un copil bolnav.

— Se mai întâmplă uneori să apară astfel de atacuri după lovituri la cap, dar nu trebuie să vă alarmaţi.

Dar atacurile n-au încetat. După o lună a apărut al doilea. Părinţii au început să se agite. Medicul de familie a pus-o sub tratament şi i-a liniştit: totul avea să fie în regulă. Peste trei zile a urmat însă o a treia criză. Medicamentele nu aveau niciun efect. În ciuda tratamentului, atacurile se înteţeau.

Tatăl, Brian Usher, era locţiitorul antrenorului echipei de fotbal a Universităţii din Connecticut, iar mama, Kathy Usher, se ocupa cu strângerea de fonduri pentru departamentul de atletism în cadrul unui club. Au pornit amândoi în căutare de informaţii; se consultau cu diferiţi specialişti în speranţa că vor găsi un antidot pentru atacuri. În ciuda eforturilor lor, crizele apăreau tot mai des.

Kathy Usher continua să caute cu încăpăţânare. Într-o bibliotecă, a dat peste un articol în care se descriau hemisferectomiile făcute la Hopkins. În aceeaşi zi a sunat la dr. Freeman:

— Aş vrea să aflu mai multe lucruri despre hemisferectomie, dacă se poate.

După câteva minute, dr. Freeman era la curent cu toată povestea fetiţei. John a fixat data examinării pe 6 iulie. Am examinat-o împreună şi am revăzut istoricul bolii. Beth se simţea încă destul de bine. Nu avea decât în jur de zece atacuri pe săptămână. Era o fetiţă tare scumpă şi plină de viaţă.

Conform obiceiului, le-am spus părinţilor la ce să se aştepte în cel mai rău caz, convins fiind că, dacă erau bine informaţi, puteau lua o hotărâre mai înţeleaptă. După ce a ascultat cu atenţie, Kathy Usher a dat din cap, spunând:

— Cum să-i facem aşa ceva lui Beth? Acum parcă-i merge mai bine.

Şi John şi eu am înţeles foarte bine refuzul lor şi nu le-am forţat hotărârea – şi aşa foarte dificilă.

Te cutremurai numai la gândul că un copil fără griji şi probleme trebuia să suporte o asemenea operaţie radicală. Beth se simţea perfect sănătoasă, şi aceasta făcea ca situaţia ei să fie şi mai neobişnuită. E mai uşor de luat o hotărâre când copilul e la un pas de moarte. În astfel de momente, părinţii spun de obicei:

— Va muri. Dacă nu facem nimic, va muri cu siguranţă. Să-i dăm cel puţin o şansă.

Cu Beth era însă altceva.

— Nu e chiar atât de rău. Mai bine renunţăm, hotărârâ părinţii.

Familia se întoarse în Connecticut cu un amestec de speranţă, nehotărâre şi teamă. Săptămâna trecea şi atacurile lui Beth deveneau tot mai dese. Ajunsese să nu-şi mai poată controla o jumătate a corpului.

În octombrie 1986, părinţii au adus-o din nou la Hopkins pentru examinări. Era greu de imaginat cât de mult avansase boala în cele trei luni; nu mai înţelegeam ce spunea. Voiam să aflăm, printre altele, dacă centrul vorbirii fusese mutat pe emisfera sănătoasă.

I-am narcotizat jumătatea bolnavă, dar, din păcate, narcoza a cuprins creierul întreg, aşa că n-am putut afla dacă după operaţie va putea vorbi sau nu.

După întrevederea din iulie, atât eu, cât şi John eram ferm convinşi că hemisferectomia era singura şansă pentru Beth.

Văzând că boala evolua, părinţii au început să se gândească tot mai serios la operaţie. Ajunşi în această fază, am considerat că era cazul să-i zorim. Unul dintre noi le-a spus chiar:

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine pentru Beth.

Săracii părinţi nu mai ştiau ce să facă. Îi înţelegeam; acum o aveau pe Beth cel puţin în viaţă, deşi nu ştiau pentru cât timp. Dacă operaţia nu reuşea, putea sfârşi în comă, paralizie sau chiar moarte.

— Întoarceţi-vă acasă şi mai gândiţi-vă, le-am sugerat. Trebuie să fiţi convinşi de ce faceţi.

— Se apropie Sărbătoarea Recoltei, interveni John. Staţi cu ea, luaţi-o de Crăciun acasă, dar, adăugă el rugător, nu lăsaţi lucrurile să continue tot aşa.

Clasa lui Beth pregătise o scenetă pentru Crăciun. Rolul însemna foarte mult pentru Beth: făcuse repetiţii după repetiţii şi acum se vedea în sfârşit pe scenă. În mijlocul piesei însă au cuprins-o convulsiile. Era prea mult. În aceeaşi zi părinţii s-au hotărât să accepte operaţia.

În anul 1987, către sfârşitul lunii ianuarie, au adus-o din nou la Hopkins. Simţeam încă tensiunea din vocea lor. Hotărârea era însă luată. Am parcurs împreună cu ei toate etapele operaţiei. Le-am explicat din nou toate riscurile şi, privindu-le feţele, mi-am dat seama ce luptă teribilă se dădea în sufletul lor.

— Am fost nevoiţi să ne hotărâm, ne-a spus Brian Usher. Ştim că e singura speranţă.

Prin urmare, am fixat data operaţiei. Beth a fost transportată în cărucior şi pregătită pentru operaţie. Părinţii aşteptau, sperând şi rugându-se.

Operaţia în sine a decurs fără complicaţii, dar după operaţie Beth a rămas într-o stare de letargie şi n-a mai putut fi trezită. Nu ştiam ce să mai cred. I-am făcut în aceeaşi noapte o tomografie computerizată. Filmul arăta că trunchiul cerebral era inflamat, lucru deloc neobişnuit în cazul unor astfel de operaţii. I-am asigurat pe părinţi că totul era în regulă.

— Se va trezi peste câteva zile, când inflamaţia va ceda.

Pe feţele lor citeam însă neîncrederea. Nu-i puteam condamna că luau cuvintele mele drept vorbe goale, de rutină. Dacă m-ar fi cunoscut mai bine, ar fi ştiut că nu-mi place să ascund adevărul. Credeam sincer că Beth avea să-şi revină.

Kathy şi Brian au început să arunce unul asupra altuia vina de a fi acceptat operaţia. Ajunseseră la faza presupunerilor de genul: „Dacă nu era…” şi-şi făceau reproşuri până şi din cauza accidentului: „Dacă eram lângă ea…”, „Dacă nu-i dădeam voie la leagăn”, „Dacă nu eram de acord cu operaţia… cel puţin o mai aveam lângă noi încă un an sau doi. Aşa, n-o s-o mai vedem niciodată…”

Au stat ore în şir lângă pătuţul ei la terapie intensivă, neluându-şi ochii de la faţa ei, urmărind mişcările pieptului şi ţăcănitul regulat al instalaţiei de oxigen.

— Beth, draga noastră Beth…

Într-un târziu, au plecat, aruncând o ultimă privire tristă spre fetiţă.

Mă simţeam nenorocit. Nu-mi reproşaseră nimic, nici nu acuzaseră pe nimeni, dar, după ani şi ani de experienţă, am ajuns să intuiesc emoţiile nerostite. Mă durea teribil pentru Beth şi nu puteam face nimic decât să aştept. John îmi împărtăşea optimismul. Încercam amândoi să-i încurajăm pe părinţi spunându-le: „Îşi revine! Am mai avut cazuri în care trunchiul cerebral s-a inflamat din cauza traumei. Uneori zac săptămâni întregi şi chiar luni în comă, dar îşi revin.”

Ar fi vrut să mă poată crede. Îi vedeam cum se agăţau de fiecare cuvânt cu care îi încurajam, dar ceva îmi spunea că nu mă credeau.

Deşi eram noi înşine convinşi de asigurările pe care le dădeam părinţilor, nici John, nici eu nu puteam şti dacă Beth avea să se trezească sau dacă avea să ne scape printre degete. Nu mai fuseserăm puşi într-o astfel de situaţie până atunci. Nu aveam altă explicaţie decât că trunchiul cerebral era traumatizat. Situaţia nu era atât de gravă, încât să nu-şi mai poată reveni, dar zilele se scurgeau şi Beth rămânea nemişcată.

Au trecut două săptămâni. O examinam în fiecare zi. Îmi venea tot mai greu să dau ochii cu părinţii. Mă priveau disperaţi, neîndrăznind să-şi mai facă iluzii. De fiecare dată, trebuia să le spun: „Nicio schimbare, deocamdată”. Credeam în acel „deocamdată”, în ciuda tuturor aparenţelor.

Întreg personalul era de partea noastră. Asistentele ne încurajau când pe noi, când pe părinţi. Când am început să dau semne de îngrijorare, mai mulţi medici şi asistente s-au grăbit să mă încurajeze spunându-mi că totul avea să se termine cu bine. Contează foarte mult să te simţi încurajat. Ceilalţi au intuit din tăcerea mea ce mă preocupa. A fost o perioadă grea pentru toţi, inclusiv pentru Beth.

Încetul cu încetul a început să-şi revină, dar coma persista. Am transferat-o într-o secţie normală.

Soţii Usher îşi petreceau fiecare minut liber lângă Beth. Îi vorbeau tot timpul şi îi puneau casete video cu programul ei favorit, „Vecinii domnului Rogers”. Fred Rogers a venit personal s-o vadă când a auzit despre cazul ei; i-a luat mânuţa şi i-a vorbit, dar… nicio mişcare.

Într-o noapte, tatăl stătea întins în salon pe un pat de campanie. Somnul nu i se lipea nicidecum de pleoape. Era ora două noaptea.

— Tati, mă mănâncă nasul.

— Ce?! strigă el.

Dintr-o săritură a fost lângă pat.

— Mă mănâncă nasul.

— Beth vorbeşte! Vorbeşte!

Brian Usher fugi pe coridor, uitând că n-avea pe el decât lenjeria. Dar cui îi mai păsa acum?

— O mănâncă nasul! îi strigă el asistentei.

Toţi s-au năpustit după el în salon. Beth stătea liniştită, cu un surâs pe buze:

— Mă mănâncă. Tare.

Au fost primele cuvinte. Şi-a revenit văzând cu ochii.

* * *

Fiecare hemisferectomie are povestea ei. Mă gândesc de exemplu la Denise Baca, o fetiţă de 13 ani din New Mexico. Au adus-o la noi în „status epilepticus”, o stare convulsivă permanentă care dura de două luni şi nu-i mai permitea nici să respire fără aparat. I se făcuse traheotomie, pentru că nu-şi mai putea controla respiraţia. Jumătate de corp îi era paralizată şi nu mai vorbea de câteva luni.

Cu câţiva ani înainte fusese un copil perfect sănătos. Părinţii consultaseră toate clinicile din New Mexico şi din împrejurimi. Toţi specialiştii au ajuns la concluzia că focarul primar era situat în zona Broca şi în centrul motor de pe scoarţa cerebrală – cele două secţiuni vitale din emisfera dominantă.

„Nu putem face nimic pentru dvs.”, erau cuvintele pe care părinţii le-au auzit în cele din urmă.

Poate că acestea ar fi fost ultimele cuvinte dacă un prieten de familie nu ar fi citit un articol despre Maranda Francisco. Acesta îi sună imediat pe părinţi; mama sună la rândul ei la Johns Hopkins.

— Aduceţi-o aici să vedem despre ce este vorba, a venit răspunsul.

Nu era deloc un lucru uşor să o transporte din New Mexico în Baltimore, pentru că Denise depindea de instalaţia de oxigen

care necesita un sistem de transport special. A ajuns totuşi cu bine la Hopkins.

După ce am examinat-o, părerile s-au împărţit; unii erau pentru hemisferectomie, alţii o considerau o încercare nebunească. Aveau şi motive: în primul rând, vârsta. În al doilea rând, faptul că atacurile veneau din regiuni care făceau operaţia foarte dificilă, dacă nu chiar imposibilă. În al treilea rând, organismul îi era slăbit din cauza atacurilor; avea şi apă la plămâni. Un neurolog din opoziţie ne „profetiză”:

— Vă moare pe masa de operaţie. Nu din cauza hemisferectomiei, ci a stării generale.

Cuvintele lui porneau dintr-o îngrijorare sinceră. Dr. Freeman, Viring şi eu eram însă de cu totul altă părere. Noi trei eram singurii care ne ocupam de hemisferectomii, aşa că îmi permit să spun că aveam ceva experienţă şi eram mai bine puşi în temă decât alţii. Până la urmă, eram cei mai în măsură să-i apreciem şansele de reuşită. Fără operaţie, ar fi murit negreşit; aşa, era încă un candidat viabil la hemisferectomie şi, la urma urmei, noi trei hotăram dacă era cazul să fie operată sau nu.

Am ţinut mai multe conferinţe în care ne-am susţinut punctul de vedere, aducând dovada cazurilor anterioare. La aceste conferinţe n-am invitat numai medici din cercul nostru, ci şi pe alţii, din afară, care manifestau interes pentru cazul Denisei, şi le-am prezentat din nou toate argumentele.

Din cauza acestor controverse am fost nevoiţi să amânăm operaţia. În mod normal, am fi trecut imediat la acţiune, dar opoziţia de care ne-am izbit în acest caz ne-a făcut atenţi şi prevăzători; nu trebuia s-o ignorăm, dar ultimul cuvânt ne aparţinea.

Criticul nostru a mers până acolo încât a scris o scrisoare şefului secţiei de neurochirurgie şi le-a trimis copii şefului de la chirurgie, directorului spitalului şi altor persoane cu greutate. În scrisoare afirma că Johns Hopkins n-ar fi trebuit să accepte sub nicio formă operaţia şi îşi enumera cu meticulozitate motivele.

Poate că aşa trebuia să se întâmple. În astfel de situaţii, e foarte greu să-ţi stăpâneşti sentimentele. Eram convins că respectivul avea intenţii bune prin faptul că nu voia ca spitalul nostru să fie implicat în cine ştie ce fapte de eroism. Alţii însă n-au reuşit să treacă cu vederea antipatiile personale şi au privit toată disputa ca pe un „atac la persoană”.

În ciuda contraargumetelor cu care eram asaltaţi, am rămas toţi trei la convingerea că singura şansă pentru Denise era operaţia. Nu ne fusese interzisă de colegii de la etajele superioare. Motivul pentru care am ezitat a fost că nu voiam să ne implicăm personal pentru că, dacă o făceam, controversa avea să afecteze moralul întregului personal al spitalului.

M-am rugat mai multe zile, cerându-l lui Dumnezeu să intervină. Mă rugam în maşină, în timpul vizitelor şi seara, pe genunchi, lângă pat. Nu întrevedeam însă nicio rezolvare.

Şi iată că totul s-a rezolvat de la sine. „Adversarul” nostru a plecat la o conferinţă peste ocean. Acum era momentul!

I-am explicat şi domnului Baca, aşa cum le explicasem şi celorlalţi:

— Dacă nu facem nimic, va muri sub ochii noştri. Dacă intervenim, avem cel puţin o şansă.

— Să-i dăm această şansă, spuse mama curajoasă.

Părinţii erau tot timpul la spital. Îi înţelegeam foarte bine. Starea lui Denise se înrăutăţea văzând cu ochii. Începuse numărătoarea inversă…

După operaţie, Denise a zăcut câteva zile în comă, dar, după ce s-a trezit, am constatat că atacurile dispăruseră. La externare începuse deja să vorbească. Câteva săptămâni mai târziu mergea la şcoală şi făcea progrese uimitoare.

* * *

Nu am resentimente faţă de colegul care a stârnit controversa. El era efectiv convins că operaţia era nelalocul ei; în plus, avea tot dreptul să ridice obiecţii. Credea că în acest fel apără interesele pacienţilor şi ale instituţiei.

Cât despre mine, am rămas cu două lecţii din povestea lui Denise: în primul rând, că Dumnezeu nu permite să fiu într-o situaţie din care să nu pot ieşi, iar în al doilea rând, că atunci când eşti conştient de posibilităţile şi de limitele tale şi îţi cunoşti meseria, nicio critică nu te poate afecta, indiferent de reputaţia, popularitatea, puterea şi părerea criticilor.

Nu bănuiam atunci câte operaţii controversate îmi rezervau lunile următoare…

CAPITOLUL 17
Trei copii deosebiţi

Medicul stinse lanterna şi se ridică de pe patul lui Bo-Bo Valentine.

— Nu credeţi că ar fi timpul să lăsăm copilul ăsta în pace? mă întrebă, arătând cu capul spre fetiţa de patru ani.

Era luni dimineaţa. Îmi făceam vizita obişnuită. Când am ajuns la Bo-Bo, şeful secţiei mi-a explicat:

— Singurul semn de viaţă e reacţia pupilelor la lumină.

Din examinarea fundului de ochi am stabilit că era vorba de presiune intracraniană. I-au provocat comă barbiturică şi au creat hiperventilaţie pentru ca presiunea să scadă. Nu se vedea însă niciun rezultat.

Micuţa Bo-Bo se număra printre nefericitele victime ale accidentelor de maşină. Fusese lovită de un camion. Sâmbătă şi duminică zăcuse inconştientă la secţia de terapie intensivă, cu un monitor introdus în craniu pentru a-i măsura presiunea. Pe măsură ce presiunea creştea, micuţa pierdea şi puţinele funcţii pe care le mai avea: mişcarea şi reacţia la stimuli.

Înainte de a-i răspunde medicului, m-am aplecat asupra lui Bo-Bo şi i-am ridicat pleoapele. Pupilele erau fixe şi dilatate.

— Parcă mi-aţi spus adineauri că pupilele mai reacţionează, am spus întorcându-mă îngrozit spre medic.

— Bineînţeles, ripostă el. Chiar înainte de a intra dvs. în salon am verificat reflexul.

— Aşadar, chiar acum s-a întâmplat? Pupilele sunt dilatate. Urgenţă de gradul patru! am strigat, păstrându-mi totuşi calmul. Trebuie să facem ceva. Chiar acum!

M-am întors spre asistenta din spatele meu:

— Spuneţi la sala de operaţie că suntem pe drum.

— Urgenţă de gradul patru! ţipă şi ea, luând-o la fugă pe coridor.

Urgenţele de acest fel îi mobilizează pe toţi. Echipa sălii de operaţie lucrează tăcut şi repede. Nimeni nu strigă şi nimeni n-are timp de explicaţii.

Doi medici au înşfăcat patul lui Bo-Bo şi au ieşit cu el în goană pe coridor. Din fericire, operaţia programată pentru ora aceea nu începuse încă. În drum spre sala de operaţie m-am abătut în cabinetul unui neurochirurg mai vârstnic decât mine, care avea

experienţă în accidente traumatice. În timp ce personalul făcea pregătirile de rigoare, i-am explicat ce se întâmplase.

— Auzi, nu te băga, a fost răspunsul lui, în timp ce se ridica să plece. Îţi pierzi timpul.

Am rămas mut. Nu mă aşteptam la o astfel de reacţie din partea lui. N-am stat prea mult pe gânduri, pentru că timpul nu-mi permitea. Bo-Bo era încă în viaţă. Aveam o şansă – mică, ce-i drept –, dar nu trebuia să-i dau cu piciorul.

Bo-Bo a fost aşezată pe materialul moale de pe masa de operaţie şi învelită cu un cearşaf de verde-deschis. În câteva minute era gata de operaţie. Am început prin a-i tăia cutia craniană şi a-i îndepărta partea din faţă, după care a urmat secţionarea învelişului exterior, dura mater. Între cele două emisfere cerebrale se găseşte coasea, o regiune pe care, secţionând-o, puteam obţine o echilibrare a presiunii în emisfere. Folosind dura mater de la un donator, i-am acoperit creierul, dându-i astfel posibilitatea să se inflameze şi să se retragă fără să afecteze organele învecinate. Am cusut-o şi i-am închis craniul la loc. Operaţia a durat exact două ore.

În următoarele ore, Bo-Bo rămase în comă. Mi se rupea inima la vederea părinţilor care aşteptau neliniştiţi în jurul patului. Ştiam foarte bine prin ce treceau. Mai dureros era că nu le puteam promite nimic.

Într-o dimineaţă, am observat o uşoară reacţie a pupilelor şi mi-am spus: „Poate, poate”. După două zile, Bo-Bo a început să mişte. Îşi întindea din când în când picioruşele sau se răsucea în pat ca şi cum şi-ar fi căutat o poziţie mai comodă. Într-o săptămână era mult mai activă şi reacţiona la atingere. Când nu mai exista nicio îndoială cu privire la recuperarea ei, i-am cusut la loc porţiunea de craniu pe care o îndepărtasem.

După şase săptămâni, Bo-Bo era din nou fetiţa de patru ani, isteaţă şi plină de energie.

Am fost încă o dată fericit că n-am ascultat de „sfaturile” criticilor.

* * *

De atunci n-am mai avut decât un singur caz de craniotomie, şi anume în vara anului 1988. Charles (nume fictiv), un băieţel de zece ani, fusese lovit rău de o maşină. Când asistenta a

anunţat că pupilele lui Charles erau fixe şi dilatate, am ştiut cu toţii că nu mai era niciun minut de pierdut. Clinica era arhiplină în acea zi. L-am trimis pe medicul de serviciu să-i spună mamei că trebuia să-l operăm de urgenţă pe Charles şi să-i îndepărtăm o porţiune din craniu, într-un un ultim efort de a-i salva viaţa.

— Nu ştim dacă vom reuşi, îi spuse asistenta mamei, dar doctorul Carson crede că merită să încercăm.

Sărmana mamă nu se aştepta la aşa ceva.

— Nu, nu, nici să nu vă gândiţi! Lăsaţi copilul să moară în linişte. Nu vă pot permite să faceţi experimente pe copilul meu!

— Dar aşa am avea cel puţin o şansă…

— O şansă? Eu vreau mai mult decât o şansă. Lăsaţi-l în pace!

Reacţia ei nu era condamnabilă. Cu trei zile înainte, îi spusesem că starea băiatului se înrăutăţise atât de mult, încât nu mai puteam garanta că avea să-şi mai revină, şi iată că acum individul ăsta din faţa ei o zorea să-şi dea consimţământul pentru o operaţie care din start nu promitea nimic.

M-am dus să-i vorbesc personal. Mi-am luat timp să-i explic pe îndelete că n-aveam de gând să-i tăiem copilul în bucăţi.

— Daţi-mi voie să vă relatez un caz pe care l-am avut nu de mult. O fetiţă tare dulce. O chema Bo-Bo.

Când am terminat povestea, am adăugat:

— Uitaţi care e problema: nu ştiu dacă operaţia va reuşi sau nu, dar nu văd de ce am renunţa când mai avem o scânteie de speranţă, fie ea cât de mică. În cel mai rău caz, Charles va muri, lucru care se va întâmpla oricum.

Când a înţeles cum stăteau lucrurile, mi-a spus:

— Vreţi să spuneţi că Charles ar mai avea totuşi o şansă?

— Dacă îl operăm, cu siguranţă.

— Atunci, bineînţeles că sunt de acord, spuse ea. Mă temeam numai că îl tăiaţi degeaba.

M-am abţinut să-i mai explic că aşa ceva nu ne stă în fire, în schimb i-am repetat că era singura şansă. Îşi dădu imediat consimţământul în scris, iar eu m-am repezit cu băiatul în sala de operaţie.

Ca şi în cazul lui Bo-Bo, trebuia să îndepărtez o parte a creierului şi să secţionez coasea dintre cele două emisfere, să acopăr creierul cu o dura mater donată şi să cos la loc craniul.

Aşa cum mă aşteptam, Charles a rămas timp de o săptămână în comă. Auzeam ici-colo vociferări de genul: „E o cauză pierdută. Jocul s-a terminat.”

La vizita săptămânală, s-a ridicat problema lui Charles. Eu n-am putut participa, pentru că mă aflam în operaţie, în schimb le-am cerut colegilor să-mi povestească ce s-a discutat.

— Ce părere aveţi? îl întrebă un medic pe un intern.

— Mi se pare că de data aceasta a cam întrecut măsura.

— Curată nebunie! izbucni altul, dând glas nădufului tuturor.

Unul dintre neurochirurgii de faţă, care era familiarizat cu astfel de cazuri, spuse:

— Mă şi miram să se termine cu bine.

Un altul adăugă:

— Băiatul nu şi-a revenit încă şi nici nu cred că-şi va mai reveni vreodată. După părerea mea, operaţia a fost cu totul nelalocul ei.

Mă întreb cât de viteji ar fi fost dacă aş fi fost şi eu de faţă. Cele şapte zile de comă pledau totuşi în favoarea lor. Ceva îmi spunea că băiatul acesta mai avea o şansă. Să fi fost doar încăpăţânarea? În orice caz, eram hotărât să nu renunţ.

În cea de-a opta zi, o asistentă observă un tremur uşor al pleoapelor. Povestea lui Bo-Bo se repeta. La scurt timp după aceea a început să vorbească, iar o lună mai târziu l-am trimis la recuperare. De atunci a făcut progrese uimitoare. Sunt sigur că îşi va reveni în timp.

Spre deosebire însă de Bo-Bo, Charles nu a scăpat complet de atacuri; accidentul fusese mai grav şi, în plus, Charles era şi cu câţiva ani mai mare.

După şase luni de la operaţie, Charles era activ, mergea, vorbea şi avea o personalitate dinamică. Mai presus de toate însă, mama e vădit recunoscătoare că fiul ei se află încă în viaţă.

* * *

Un alt nume pe care nu-l voi uita niciodată e Danielle. Când am văzut-o pentru prima dată, avea cinci ani. Se născuse cu o tumoare care crescuse cu timpul, ajungând de mărimea capului. Prietenii „binevoitori” o sfătuiau pe mamă să o abandoneze într-un spital.

— Nu! se apăra ea. E copilul meu, eu l-am născut. E carne din carnea mea.

Îngrijirea cerea un efort supraomenesc: de trei ori pe zi trebuia să-i schimbe hainele pentru ca tumoarea care supura să nu se infecteze.

Mama lui Danielle mă sună la birou; citise într-un articol din *Ladies Home Journal* că aş fi operat cazuri de care nimeni nu voia să se atingă. Dr. Carol James, asistenta mea, mi-a întins receptorul spunând:

— Cred că te-ar interesa.

După ce am ascultat povestea, i-am dat dreptate.

— Spune-i mamei să-mi trimită filmele şi rezultatele de la analize.

În mai puţin de o săptămână ştiam tot istoricul bolii. Mi-am dat seama că situaţia lui Danielle era fără ieşire: tumoarea deformase creierul şi se extinsese făcând imposibilă refacerea tegumentelor. Trebuia să existe totuşi o modalitate să scoatem tumoarea şi să închidem craniul la loc.

Am luat legătura cu Craig Dufresne de la chirurgie plastică şi cu dr. Peter Philips, un neuro-oncolog pediatru, specializat în tratamentul copiilor cu tumori cerebrale. În cele din urmă, am descoperit o metodă. Ulterior, dr. Dufresne avea să înlocuiască pielea capului cu fâşii luate de pe spate. După ce pielea astfel transplantată se vindeca, dr. Philips şi Lewis i-au prescris chemoterapie pentru a distruge celulele tumorale rămase.

Operaţia a durat nouăsprezece ore, lucru care nu ne-a surprins pe niciunul. Tot ce conta acum erau însă rezultatele: reuşiserăm să scoatem tumoarea şi să transplantăm pielea.

Am lucrat cot la cot cu dr. Dufresne. Eu am avut nevoie de aproape jumătate din timp pentru a îndepărta tumoarea; în cele nouă ore rămase, dr. Dufresne a acoperit craniul cu fâşii de piele şi muşchi. Pe la jumătatea operaţiei, i-am spus:

— Sper că nu ne sancţionează…

La care el a dat din cap în semn că nu. Simţeam că era la fel de optimist ca şi mine.

Operaţia a reuşit. Conform prevederilor noastre, după câteva săptămâni, Danielle se afla din nou pe masa de operaţie, de această dată pentru a-i îndepărta pielea transplantată, astfel încât sângele să-şi reia cursul normal în locul operaţiei.

Danielle a început să se simtă mai bine şi să se comporte ca orice copil normal. Părinţii erau în culmea fericirii. Fiecare mişcare, care altora li se pare un lucru de la sine înţeles, era pentru ei o adevărată minune: o mânuţă întinsă, un zâmbet.

Apoi totul a luat-o razna: respiraţia, stomacul, rinichii. Nu bănuiam că aveau vreo legătură cu tumoarea. Întreg personalul secţiei de terapie intensivă, de la medici până la asistente, se străduia să ţină în funcţiune plămânii şi rinichii lui Danielle.

Ne-am unit şi noi eforturile cu ale lor. Am făcut tot ce era omeneşte posibil, dar Danielle a murit. La autopsie am descoperit în tot corpul metastaze. Operasem prea târziu. Dacă venea cu o lună mai devreme, poate că mai avea şanse.

Părinţii şi bunicii fetiţei, care veniseră din Michigan să fie lângă ea la operaţie, s-au dovedit foarte înţelegători în lungile luni de aşteptare. Le-am admirat maturitatea de gândire cu care au întâmpinat moartea lui Danielle.

— Ţinem să vă spunem că suntem întru totul de acord cu ceea ce faceţi aici, la Hopkins, au spus părinţii.

— Vă suntem recunoscători, a încuviinţat bunica, pentru că aţi avut bunăvoinţa să operaţi un caz pe care toţi l-au considerat imposibil.

Cuvintele mamei mi-au rămas întipărite în memorie. Cu o voce înăbuşită de durere, mi-a spus:

— Ştiu că sunteţi un om al lui Dumnezeu şi că El ţine toate lucrurile în mâna Lui. Ştim că aţi făcut tot ce v-a stat în putinţă pentru a ne salva fetiţa. Vă suntem recunoscători, chiar dacă lucrurile nu s-au terminat cum ne-am fi dorit.

Am relatat această întâmplare ca să ştiţi că nu toate cazurile au un sfârşit fericit. Cred că degetele de la mâini nu mi-ar ajunge pentru a număra nereuşitele.

CAPITOLUL 18
Minunea

Când am intrat în salonul lui Craig Warnick, am dat peste 25-30 de persoane care se rugau. S-au înţeles să se roage fiecare pe rând cât timp avea să dureze operaţia. Am rămas literalmente uimit. Nu numărul lor mă uimea, ci scopul pentru care se adunaseră. M-am alăturat pentru câteva minute rugăciunilor lor. Când am dat să plec, Susan, soţia lui Craig, m-a însoţit până la uşă. Mi-a zâmbit cu căldură şi mi-a spus:

— Nu uitaţi ce v-a spus mama dvs.

— Nu. Nu voi uita, i-am răspuns.

Cuvintele mamei îmi erau prea vii în minte ca să le pot uita. Le-am amintit odată de faţă cu Susan: „Bennie, dacă Îi ceri ceva lui Dumnezeu şi crezi în inima ta că îţi va da, poţi fi sigur că vei primi ce ai cerut”.

— Meditaţi şi dvs. la aceste cuvinte, am îndemnat-o la rândul meu pe Susan.

— Eu cred în ele, mi-a spus. Cred din toată inima.

Chiar dacă n-ar fi spus-o, o citeam pe faţa ei.

Străbătând coridorul, mă gândeam la Craig şi Susan şi la toată nenorocirea de care avuseseră – şi mai aveau – parte.

Susan Warnick e o asistentă excelentă; lucrează la noi, în secţia de neurochirurgie infantilă. Soţul ei suferă de o boală numită Von Hippel-Lindau (VHL), care se manifestă prin tumori localizate pe creier şi retină şi are un caracter ereditar. Tatăl lui Craig avusese în numai câţiva ani patru tumori.

Pentru Craig, calvarul începuse în anul 1974, când i se descoperise prima tumoare. Pe atunci nu se ştiau prea multe lucruri despre VHL. Chirurgii i-au extirpat tumoarea fără să bănuiască ce avea să urmeze.

Toate aceste suferinţe din ultimii treisprezece ani mi-au revenit în minte în timp ce mergeam pe coridor. Gândul meu se îndreptă apoi spre Susan. O admiram pentru abnegaţia de care dădea dovadă. Dumnezeu îi dăduse lui Craig partenerul ideal.

Susan mi-a spus odată că amândoi au ştiut de la început că iubirea lor era ceva special, un dar ceresc. S-au cunoscut în liceu, când ea avea paisprezece ani, iar el era cu doi ani mai mare. Niciunul nu s-a gândit vreodată să-şi caute alt prieten. S-au botezat amândoi încă din timpul liceului şi sunt şi astăzi membri activi în biserica din care fac parte.

La vârsta de douăzeci şi doi de ani, Craig a aflat, în sfârşit, numele bolii. I s-a spus că probabilitatea să apară şi alte tumori era foarte mare. Craig avea deja la dosar o operaţie la plămâni, una la glandele suprarenale şi două rezecţii ale tumorilor de pe creier şi de pe retină.

În ciuda solicitării fizice, Craig continuă să frecventeze colegiul în intervalele dintre operaţii. După prima operaţie rămăsese cu dificultăţi la înghiţire şi probleme de echilibru, sechele care nu au dispărut niciodată în întregime.

În anul 1978, Craig a început să se plângă de dureri de cap şi vărsături, simptome care au persistat cu o regularitate alarmantă. Înainte de a face vreo examinare, ştiau, atât el, cât şi Susan, că era vorba de o nouă tumoare. Doctorul care îl trata nu a observat nimic şi le-a risipit temerile. În schimb, rezultatele examinărilor le-a confirmat. Craig s-a pregătit pentru a doua intervenţie.

În noaptea dinaintea operaţiei, neurochirurgul i-a spus mamei lui Craig:

— Doamnă, nu ştiu dacă voi reuşi să scot tumoarea fără să fac din fiul dvs. un invalid.

Deşi voiau să fie pregătiţi pentru tot ce era mai rău, cuvintele acestea i-au făcut să se simtă lipsiţi de orice speranţă. Ultimul lucru pe care doctorul i-l spuse lui Susan în noaptea din 19 aprilie 1978 a fost:

— După operaţie, îl găsiţi la secţia de terapie intensivă. Clar?

Dând să plece, adăugă:

— Sperăm…

Pentru Susan, acesta a fost unul dintre puţinele momente în care a pus la îndoială recuperarea lui Craig.

Craig a supravieţuit operaţiei, dar, la lista lungă de complicaţii, s-au adăugat printre altele vederea dublă şi imposibilitatea de a înghiţi. Şi cu menţinerea echilibrului avea probleme; nu mai putea nici să stea în şezut. Starea fizică era mizerabilă, iar cea psihică, la pământ. Era pe punctul de a renunţa la luptă, dar, Susan nu voia să se dea bătută.

— Te faci bine, îi spunea mereu.

Câteva luni mai târziu, Craig s-a internat la Centrul de Recuperare „Samariteanul milos”. Numai faptul că a fost primit acolo e o minune. În cei doi ani care au urmat a beneficiat de cel mai bun tratament posibil şi a făcut progrese uimitoare.

„Îţi mulţumim, Doamne!”, se rugau împreună cu familiile după fiecare pas înainte. Craig şi Susan nu se mulţumeau însă numai cu atât. În rugăciunile lor zilnice, implorau vindecarea.

Zilele petrecute la centrul de recuperare n-au fost deloc uşoare pentru Craig. Tânărul viguros de altădată era acum, cu 37 de kilograme mai slab, numai piele şi oase. Făcea progrese, dar drumul care îi stătea înainte era încă lung. Mesele lui durau mai bine de o oră. Nu mai putea merge, dar nu renunţa la colegiu; căruciorul nu era un impediment.

De fiecare dată când mă gândesc la credinţa lor, şi în special la cea a lui Susan, stau şi mă minunez.

— Va merge singur, le spunea ea tuturor. Cât de curând.

După doi ani de recuperare intensă, Craig a făcut primii paşi… alături de Susan, spre altar. S-au căsătorit pe data de 7 iunie 1980. În ziarul local din Baltimore a apărut un articol despre povestea de dragoste care a smuls un tânăr din ghearele morţii.

Craig se avântă cu însufleţire în cursurile de la colegiu şi absolvi în ianuarie 1981. Îşi găsi curând un post în cadrul administraţiei federale, post care fusese special proiectat pentru handicapaţi.

Veştile bune nu se ţin lanţ, din păcate. Către sfârşitul anului au apărut tumori în glandele care secretă adrenalina. Glandele i-au fost scoase, ceea ce însemna că va fi dependent de medicamente până la sfârşitul vieţii.

La scurt timp după acest incident, Susan îl întâlni pe dr. Miller, un oftalmolog din Hopkins, care îi spuse:

— Acum ştiţi cel puţin numele bolii: Hippel-Lindau. Aşa se numea cel care a descoperit-o.

Şi îi înmână un articol despre boală. În timp ce citea, dr. Miller îi mai spuse că rata îmbolnăvirilor este de 1 la 50.000. Tumorile apar de regulă în plămâni, rinichi, inimă, splină, ficat, glandele producătoare de adrenalină şi pancreas. Susan îşi dădu seama ce însemnau toate acestea pentru Craig. Îşi ridică privirea de pe foaie şi privi spre dr. Miller. Amândoi aveau lacrimi în ochi. Mai târziu, Susan mărturisea:

— Lacrimile lui m-au mângâiat mai mult decât toate cuvintele. Am fost surprinsă să descopăr că există medici care manifestă atâta compasiune faţă de pacienţi. Lacrimile acelea m-au făcut să simt că era cineva care mă înţelegea şi suferea alături de mine.

Susan ştia acum la ce să se aştepte în viitor. „O boală incurabilă, aşadar”, spuse mai mult pentru sine. „Va trebui să o ducem toată viaţa cu noi, să fim mereu în aşteptarea unei noi operaţii.” Ochii i se împăienjeniră din nou. Dr. Miller dădu din cap, în timp ce spunea cu o voce guturală:

— Acum ştiţi cel puţin cu ce aveţi de-a face.

Susan hotărî că pentru Craig era mai bine să nu afle deocamdată nimic. Lipsa unei perspective l-ar fi descurajat complet în starea în care se afla. Ea îşi continuă în schimb cercetările. În următoarele optsprezece luni scrise scrisori tuturor medicilor care îi puteau da informaţii. Acum afirmă că are cea mai voluminoasă bibliotecă de specialitate din lume. O cred. A dat telefoane în toată America interesându-se de locurile în care se făceau cercetări asupra acestei boli. A devenit o adevărată expertă în VHL şi ţine încă pasul cu ultimele descoperiri.

VHL este asociată cu un fel de orbire. Fiind o boală congenitală, este contractată de 50% dintre copiii care au avut părinţi bolnavi. Sora lui Craig, care are acum patruzeci de ani, a avut prima tumoare la vârsta de doisprezece ani. Din fericire, se pare că a fost şi ultima.

Când Susan i-a spus adevărul, în cele din urmă, Craig a răspuns simplu:

— Bănuiam că trebuie să fie ceva serios. Tumorile apăreau mereu.

Amintindu-şi cât de mult a ajutat-o compasiunea dr. Miller, Susan a ajuns la concluzia că o asistentă poate face foarte mult pentru pacienţi prin simplul fapt că se arată preocupată de starea lor. S-a hotărât deci să devină asistentă.

În anul 1984, după ce a terminat cursurile, a primit post la secţia de neurologie infantilă din Hopkins, post pe care şi l-a păstrat până astăzi. Nu am fost surprins să descopăr în ea o asistentă excelentă.

În anul 1986, în luna septembrie, Susan a observat simptomele unei noi tumori. În acest moment, mi-am făcut eu apariţia. Susan m-a rugat să mă ocup de Craig.

La tomografia computerizată am vizualizat trei tumori. Le-am scos fără complicaţii.

Dereglările endocrinologice necesitau mai multe săptămâni pentru a se normaliza. Nu a trecut mult şi a apărut o altă

tumoare, de data aceasta în centrul creierului, formată în jurul unui chist.

La operaţie am fost asistat de un medic-şef foarte capabil, pe nume Art Wong. Am luptat amândoi să secţionăm corpus callosum care uneşte cele două emisfere şi să pătrundem în centrul creierului pentru a scoate tumoarea.

Operaţia a decurs fără complicaţii. Rugăciunile continuau, făcând abstracţie de statistici. Craig îşi revenea – încet, dar sigur.

În anul 1988 a venit temuta veste: Craig avea o tumoare pe trunchiul cerebral, un loc considerat inaccesibil. Trebuia totuşi făcut ceva. Craig şi Susan mi-au solicitat ajutorul.

— Îmi pare rău, le-am spus. Îmi este imposibil să-i fac loc în programul de operaţii.

Susan ştia foarte bine că eram îngropat până la gât în operaţii. Nu-mi venea deloc uşor să spun „nu”.

— V-aş sfătui să apelaţi la un neurochirurg specializat în probleme vasculare, le-am spus.

— Eu aş vrea totuşi să te ocupi tu, spuse Craig cu voce slabă.

— Dacă se poate, continuă Susan. Ştim cât de ocupat eşti şi înţelegem, dar…

După o discuţie îndelungată, în care mi-am pus la lucru toată puterea de convingere, Craig s-a hotărât să aleagă un alt chirurg. Acesta intenţiona să aplice o metodă nouă, aşa-numitul *cuţit gamma,* dar, după ce a vorbit cu suedezul care lansase metoda, a decis că nu era alegerea ideală pentru cazul lui Craig.

Între timp, starea lui Craig se înrăutăţea. Nu mai putea înghiţi deloc, faţa îi era insensibilă şi avea dureri de cap îngrozitoare. S-a internat de urgenţă la 19 iunie 1988.

Susan m-a sunat acasă. Ascultând-o, mi-am dat seama că nu puteam sta cu mâinile în sân. Trebuia făcut ceva. Tăceam, încercând să nu dau ascultare sentimentelor. În cele din urmă, mi-am spus: „O.K. Voi tăia pe altcineva din program”.

L-am programat pentru ziua următoare la ora 18. Nu cred că am văzut vreodată doi oameni mai fericiţi decât Craig şi Susan la auzul veştii. Parcă numai gândul că operam eu le dădea o pace interioară.

— Totul se află în mâinile lui Dumnezeu, le-am spus.

— Da, dar noi credem că Dumnezeu se foloseşte de mâinile tale, îmi dădu Craig replica.

Deşi acceptasem să fac operaţia în ciuda faptului că tumoarea se găsea într-un loc considerat inaccesibil, am ţinut să le reamintesc:

— Nu vă pot promite nimic până nu văd despre ce e vorba. Dacă e trunchiul cerebral în joc…

M-am oprit, nevoind să le spun direct că nu puteam face nimic.

— Înţelegem, spuse Craig, iar Susan aprobă.

— Dar, am adăugat, tot ce nu se află pe trunchi poate fi scos.

— Totul se va termina cu bine, spuse Susan cu convingere.

Într-un fel, era ciudat să mă văd încurajat de soţia unui pacient.

Acceptasem operaţia fără să am nici cea mai vagă idee ce metodă să aplic. M-am consultat şi cu alţi medici, dar niciunul nu mă putea sfătui în acest caz. „Voi deschide craniul şi voi vedea despre ce e vorba”, mi-am spus în cele din urmă. Nu le promisesem nimic, dar nu păreau să aibă nevoie de asigurări suplimentare. Erau mai încrezători chiar decât mine.

Şi aşa am ajuns la după-amiaza dinaintea operaţiei, când i-am găsit rugându-se în salon.

A fost o operaţie dificilă. A trebuit să mă folosesc de un microscop pentru a distinge tumoarea dintre multitudinea de vase care o înconjurau. Am studiat trunchiul cerebral şi dintr-un unghi, şi din altul, dar, în afara faptului că era inflamat, n-am observat nimic. „Dar tumoarea trebuia să fie pe trunchi”, îmi spuneam. L-am înţepat în mai multe locuri. Datorită mulţimii de structuri şi fibre vitale care fac ca cea mai uşoară iritare să aibă urmări drastice, trunchiul cerebral era considerat o zonă inaccesibilă. Presupuneam că tumoarea avea un chist în mijloc; dacă presupunerile se adevereau, puteam drena chistul obţinând o scădere a presiunii intracraniene. N-am dat de niciun chist, în schimb am provocat o hemoragie îngrozitoare. Eram fericit dacă reuşeam să repar totul, să nu fie mai rău decât fusese.

În jurul orei două noaptea, după opt ore de operaţie, am reuşit să-l închid şi să-l trimit la terapie intensivă. Trecuse prin atâtea, încât trebuie să fi fost complet epuizat.

Când am intrat a doua zi în salon, am rămas perplex. Parcă nici n-ar fi fost operat: zâmbea, se mişca, şi făcea chiar glume.

După ce mi-am revenit, le-am spus că fusesem sigur că tumoarea se afla pe punte, o regiune a trunchiului cerebral.

— Aveam de gând să deschid puntea, le-am spus, dar n-am putut-o face aseară, pentru că operam deja de opt ore şi eram obosit. Vreau să-mi ştiu toate capacităţile în stare de funcţionare când mă aventurez pe un astfel de teren neexplorat. Nu e o operaţie pe care să o faci la miezul nopţii.

— Atunci fă-o acum, îmi spuse Craig.

— Nu prea avem de ales, nu? întrebă Susan.

— Riscul ca Craig să moară pe masa de operaţie este de 50%, le-am răspuns.

Nu era deloc uşor, dar era necesar să le spun.

— Dacă scapă cu viaţă, am continuat, mai există pericolul să rămână paralizat sau cu alte afecţiuni ale sistemului nervos.

— Înţelegem, a spus Susan. Vrem totuşi să continui. Noi ne rugăm pentru o minune şi credem că Dumnezeu o va face prin tine.

— N-avem nimic de pierdut, adăugă Craig. Dacă e să mor, mor şi aşa.

Am programat operaţia câteva zile mai târziu. Ştiam că Susan şi Craig erau foarte credincioşi. Acum o dovedeau mai mult decât oricând. Nu încetau să repete:

— Vrem o minune şi credem că o vom primi de la Dumnezeu.

Un asistent împinse căruciorul lui Craig în sala de operaţie şi pregătirile au început. Craig stătea cu faţa în jos pe masa de operaţie, cu capul fixat într-o ramă, pentru a evita mişcările. Medicii i-au ras încă o dată capul. O asistentă îl acoperi cu un cearşaf şi operaţia începu.

— Voi face o mică deschizătură în trunchi, am murmurat pentru ceilalţi.

Am deschis trunchiul cerebral cu un instrument electric special, care favoriza coagularea. Asistentul aspira cu un tub sângele care continua să curgă. „Şi acum?”, m-am întrebat. „Doamne, ajută-mă să văd ce am de făcut!”, mă rugam în tăcere.

Obişnuiesc să mă rog întotdeauna înainte de operaţii. De data aceasta însă, m-am rugat tot timpul: „Doamne, acum totul depinde de Tine. Fă ceva!” Adevărul e că n-aveam nici cea mai vagă idee despre ce trebuia să fac.

M-am oprit şi am privit în gol, în timp ce-l spuneam lui Dumnezeu: „Craig va muri sub ochii mei dacă nu-mi arăţi ce să fac”. După câteva secunde ştiam răspunsul. Să fi fost intuiţia?

— Laserul, vă rog.

Părea cel mai logic lucru din lume. Folosindu-mă de laser, am încercat să fac o mică deschizătură în trunchi. Am reuşit să pătrund mai în profunzime. Am dat de ceva tare. „E tumoarea”, mi-am spus. Am tras cu grijă, dar nu se mişca. Am ezitat. Nu voiam să fiu prea brutal, dar nici nu puteam lărgi orificiul, pentru că lucram chiar pe trunchi. Anesteziştii nu-şi luau ochii de pe monitoarele care arătau activitatea creierului.

— Potenţialul bioelectric a încetat, a venit temuta veste.

Este ca şi atunci când observi la EKG că inima încetează să mai bată. Era semn că o parte a creierului încetase să funcţioneze. Din fericire, cealaltă parte a trunchiului cerebral rămăsese intactă.

— Nu putem renunţa, de vreme ce am ajuns până aici, am spus, nevoind să mă gândesc cât de grave puteau fi urmările.

„Doamne, acum nu mai pot da înapoi. Condu-mi Tu mâinile!”, mă rugam.

Degetele trăgeau, mişcau şi răsuceau până ce tumoarea începu să cedeze. Am tras încă o dată atent şi, cu un „plop”, ghemotocul ieşi. Trunchiul îşi reveni imediat la mărimea normală. Tumoarea era scoasă, dar complicaţiile rămâneau. Încercam să nu mă gândesc la ce avea să se întâmple. Chiar dacă Craig supravieţuia – lucru prea puţin probabil – rămânea un invalid.

Operaţia a mai durat patru ore. Am închis totul la loc, dar mă simţeam teribil de nenorocit.

— Am făcut tot ce am putut, am spus cu voce tare.

Cuvintele nu m-au făcut însă să mă simt cu nimic mai bine.

* * *

În continuare, o voi lăsa pe Susan să vă povestească ce s-a mai întâmplat. A înregistrat pe o casetă povestea lui Craig şi experienţa prin care a trecut ea după prima operaţie din anul 1988.

SUSAN WARNICK:

O mulţime de prieteni şi rude au venit la mine în noaptea operaţiei. Eram bucuroasă să văd că nu eram singură. În momentele de linişte, citeam din Biblie. Mă străduiam să alung îndoielile, dar simţeam cum mă încolţeau din toate părţile. Nu-mi dau seama de ce mă simţeam atât de deprimată. Avusesem atâta încredere în Dumnezeu şi fusesem atât de sigură că va face o minune!... Când Craig dădea semne de descurajare, eram imediat lângă el şi-l îmbărbătam. Îi spuneam că vieţile noastre se aflau în mâna lui Dumnezeu. Fusesem atât de tare, şi acum...

Nimic nu m-a putut smulge din acea depresie. Îmi amintesc că le spuneam celor din sala de aşteptare:

— Nu m-am simţit niciodată aşa. Parcă aş fi învinsă. Poate că Dumnezeu vrea să mă facă să înţeleg că totul are o măsură. Poate... poate e mai bine dacă se termină aşa.

Desigur că toţi încercau să mă mângâie, dar nu puteam decât să aştept îngrijorată.

La un moment dat, l-am văzut pe dr. Carson intrând. A început să ne explice ceva despre localizarea tumorii, despre afectarea creierului şi ne-a spus ceva de genul:

— Era foarte probabil să se întâmple. Îi dau cu indulgenţă maximum câteva luni de trăit.

Despre dr. Carson se spune că nu-şi dezvăluie niciodată sentimentele şi nu-şi pierde cumpătul când stă de vorbă cu pacienţii. Are o voce caldă, prietenoasă, şi uneori vorbeşte atât de încet, încât trebuie să fii foarte atent ca să poţi auzi ce spune. Îmi simţeam fiecare fibră a corpului încordată în timp ce-l ascultam pronunţând sentinţa de moarte a lui Craig. N-am plâns, dar am început să tremur din tot corpul. Îmi dădeam seama, dar nu mă puteam controla. Craig moare! Aceste două cuvinte mă obsedau.

Doctorul Carson îmi spusese de la început că va încerca să scoată tumoarea dacă eram de acord, dar că era foarte probabil ca Craig să rămână pe jumătate paralizat sau să moară.

Pentru câteva minute nu am văzut nimic în faţa ochilor. Craig să moară?

Dr. Carson stătea în faţa mea încercând să mă consoleze. După ce timp de paisprezece ani cercetasem totul despre VHL şi mă temusem de o tumoare pe puntea centrală, iată că inevitabilul se produsese. Craig... Craig al meu avea să moară. Îl pierdeam!

— Tumoarea a fost chiar în centrul punţii, continuă dr. Carson.

În acel moment, am ridicat ochii şi l-am văzut în faţa mea pe omul Benjamin Carson. Era obosit, îi vedeam cearcănele din jurul ochilor. „De obicei, nu arată aşa”, mi-am spus. S-a întâmplat ceva cu el. Mi-am dat brusc seama: doctorul Carson era descurajat. Învins.

Mi-am dat seama că fusesem atât de preocupată de propria durere, încât nu mă gândisem la ce se petrecea în sufletul doctorului Carson. Aveam în faţa mea un om care nu mai reuşea să-şi ascundă emoţiile. Mă gândeam: „Omul acesta scoate jumătăţi de creier şi face operaţii pe care nimeni nu s-ar încumeta să le facă”. Acum citeam pe faţa lui tristeţe. Tristeţe şi disperare. Pentru un moment am uitat de mine şi de Craig. Îmi părea tare rău de el. Era la capătul puterilor.

După ce a terminat de vorbit, s-a întors şi a plecat. Privindu-l cum se îndepărta, îmi repetam: „Îmi pare aşa de rău de el!” Am alergat şi l-am ajuns din urmă pe coridor.

— Ben, i-am spus, nu trebuie să-ţi faci reproşuri.

L-am strâns în braţe, apoi m-am întors în salon. Cu o zi înainte fusese externat un pacient şi asistenta mi-a dat voie să dorm în salonul liber. Stăteam întinsă pe pat, cu ochii pironiţi în tavan. Eram furioasă. Ah, cât de furioasă eram! Nu-mi amintesc să fi simţit vreodată o emoţie atât de puternică.

„Doamne”, am murmurat în întuneric, „am trecut prin atâtea… Aceasta e cea mai mare nenorocire din viaţa mea. Doamne, sunt furioasă pe Tine. Dacă tot aveai de gând să mi-l iei, de ce n-ai făcut-o atunci, în 1981 sau după prima operaţie? Dacă eşti atât de iubitor, cum poţi lăsa un om să treacă prin atâtea pentru ca la urmă să moară?” Totul mi se părea fără sens. „Vrei să fiu văduvă la 30 de ani. Nu vom avea niciodată un copil împreună.” Mă gândeam la alte femei care rămăseseră fără soţi. „Cel puţin ele au copiii. Eu n-am pe nimeni.” Mă simţeam atât de nenorocită, încât aş fi vrut să mor în momentul acela.

După câteva minute m-am dus la baie. Am tresărit la vederea feţei străine care mă privea din oglindă. M-am întors în pat simţindu-mă mai nenorocită ca niciodată. Mi se părea că toată viaţa mea fusese o greşeală. „Absurd. Toate strădaniile, toată grija… Pentru nimic? Ce voi face fără Craig? Cum poţi aştepta de la mine să-mi continui viaţa fără el?”

Am dat frâu liber durerii. L-am acuzat pe Dumnezeu pentru că voia să mi-l ia pe Craig după ce mă lăsase să fac din el centrul vieţii mele. Extenuată, am încetat să mai vorbesc în cele din urmă. Într-un moment de linişte, Dumnezeu mi-a spus ceva. N-am auzit nicio voce, dar cuvintele erau foarte clare: „Craig nu e al tău, ca să Mi-l ceri. Nu-ţi aparţine ţie, Susan. E al Meu."

Mi-am dat seama cât de prostesc mă purtasem. Craig şi eu ne predasem inimile lui Hristos încă din liceu. Aparţineam amândoi lui Dumnezeu, aşa că nu eram îndreptăţită să îl cer pentru mine.

Cu câteva zile înainte, ascultasem o emisiune la radio, în care un pastor relata istoria lui Avraam. Avraam trebuia să-l jertfească pe Isaac, pe care îl iubea cel mai mult (vezi Geneza 22). Mi-am spus: „Craig e un Isaac al meu. Doamne, vreau să Ţi-l ofer, la fel ca Avraam."

Am simţit o pace interioară şi am adormit.

* * *

BEN CARSON:

În după-amiaza care a urmat celei de-a doua operaţii, am intrat în salonul lui Craig. Am crezut că nu văd bine: Craig şedea în pat. L-am privit câteva momente cu ochii mari, după care, pentru a-mi ascunde surprinderea, i-am spus:

— Mişcă braţul drept.

L-a mişcat.

— Acum pe stângul.

Din nou mişcări normale. Picioarele, la fel. Totul era perfect normal. Nu găseam nicio explicaţie. La înghiţire avea încă greutăţi, dar în rest totul părea O.K.

— Cred că Dumnezeu are un amestec în treaba asta, am spus.

— Cred că Dumnezeu are un amestec în toate, răspunse el.

În dimineaţa următoare, i-am scos tubul de oxigen.

— Mă goliţi de tot? râse Craig.

Făcea haz de cele întâmplate.

— Craig, îţi dai seama că a fost o minune?

— Da!

Toată faţa îi radia.

După vreo şase luni de la această întâmplare, îmi petreceam seara în familie când m-am auzit chemat la telefon. Era Susan.

Recunoscându-mi vocea, nu-şi mai pierdu timpul cu prezentările, ci strigă pur şi simplu:

— Doctore Carson! N-o să vă vină să credeţi! Craig a mâncat o farfurie întreagă de spaghete şi chiftele. O farfurie î n t r e a g ă! Poate înghiţi!

Am mai stat puţin de vorbă şi mă simţeam foarte bine la gândul că devenisem o parte din viaţa lor. Mi-am dat seama cât de nepăsători trecem pe lângă nişte lucruri care ni se par de la sine înţelese, ca înghiţitul, de exemplu. Oamenii ca Susan şi Craig au învăţat să le aprecieze.

* * *

Craig îşi va reveni cu timpul la starea dinaintea operaţiei, cu alte cuvinte va fi din nou activ. Sistemul nervos îi fusese puţin dereglat de când l-am cunoscut. Mai are şi acum tremurături uşoare şi dificultăţi la înghiţire, cu siguranţă datorită celei de-a doua operaţii în care aproape că şi-a pierdut viaţa. Din nefericire, vor mai putea apărea tumori, dar e foarte improbabil să fie localizate la nivelul trunchiului cerebral.

La ora actuală, Craig se pregăteşte să-şi ia licenţa în teologie.

CAPITOLUL 19
Separarea gemenilor

— Îmi pusesem în gând să-i omor şi apoi să mă sinucid, povestea Theresa Binder.

În anul 1987, când se afla în a opta lună de sarcină, aflase că avea gemeni siamezi.[9]

— O, Doamne, ţipa. Nu se poate! Ce gemeni? E un monstru bolnav şi oribil.

În următoarele trei zile n-a făcut decât să plângă şi să se gândească cum să scape de sarcină. „Somnifere!”, a fost primul gând. O cutie întreagă şi termina cu toate.

— Simţeam că nu mai pot trăi şi credeam că e mai bine aşa şi pentru ei, şi pentru mine.

Dar nu a putut înghiţi tabletele. Gândurile atingeau limitele absurdului. În disperarea ei, se agăţa de orice ar fi putut-o smulge din acest coşmar – să fugă, să se arunce de pe fereastră...

— Numai să mor o dată, se auzea spunând.

Până într-o dimineaţă, când şi-a dat brusc seama că nu era drept să se sinucidă. Moartea ei atrăgea după sine moartea altor două fiinţe care aveau dreptul la viaţă.

Theresa se resemnă. Era pregătită să înfrunte soarta şi să accepte rezultatele, oricare ar fi fost ele.

Şi cât de fericiţi fuseseră ei, cu numai câteva luni înainte, la gândul unui copil! Soţul Theresei avea treizeci şi şase de ani. În primele luni de sarcină, au aflat că aveau gemeni.

— Eram atât de fericită, îşi aminteşte Theresa, încât I-am mulţumit lui Dumnezeu pentru acest dar îndoit.

---

[9] Gemenii siamezi reprezintă una dintre 70.000-100.000 de naşteri, iar cei cu capetele lipite, una dinte 2-2,5 milioane. Numele de siamezi vine de la Siam, locul naşterii lui Chang şi Greg (1811-1879) pe care P.T. Barnum i-a expus în multe locuri din America şi Europa.

Majoritatea gemenilor siamezi mor la naştere sau la scurt timp după aceea. Din câte se ştie, până în prezent s-au făcut în jur de cincizeci de operaţii, dintre care, în cel mult zece cazuri, ambii nou-născuţi au rămas în viaţă. Reuşita depinde nu numai de îndemânarea chirurgilor, ci şi de felul ţesutului pe care cei doi îl împart. Niciodată nu se mai făcuseră operaţii pe gemeni născuţi cu capetele lipite. Cele mai fericite cazuri au fost operaţia la şold sau piept, dar de fiecare dată riscul era foarte mare. Şansa de a supravieţui era în general de 50%.

Cei doi soţi din Ulm au cumpărat câte două rânduri de hăinuţe, un cărucior dublu, un pătuţ dublu şi… au început să aştepte.

Patrick şi Benjamin s-au născut prin cezariană la 2 februarie 1987. Cântăreau împreună 4,025 kg. Capetele le erau lipite la spate unul de altul. Au fost duşi la spitalul de copii imediat după naştere şi Theresa nu i-a văzut decât după trei zile. Când i-au adus, Josef stătea în apropiere s-o prindă în caz de nevoie. Theresa se uită la cei doi bebeluşi din faţa ei: doi băieţei – copiii ei – şi inima i se înmuie. Au podidit-o lacrimile. Îşi îmbrăţişă soţul şi copiii.

— Sunteţi ai noştri şi vă iubim, spuse.

Dragostea de mamă n-a părăsit-o nicio clipă pe Theresa, dimpotrivă, cu cât situaţia devenea mai disperată, cu atât grija ei pentru copii creştea.

Tinerii părinţi au trebuit să înveţe să-i ţină în braţe pe cei doi, pentru că feţele lor erau îndreptate în direcţii opuse, Theresa trebuia să-i sprijine de o pernă când îi alăpta şi să ţină în fiecare mână câte o sticlă.

Deşi nu împărţeau niciun organ vital, cei doi aveau în comun o secţiune a craniului, pielea şi o venă importantă care face legătura între creier şi inimă.

După cinci săptămâni de la naştere, cei doi soţi şi-au luat copiii acasă.

— Dragostea noastră nu a încetat nicio clipă, povestea Josef. Erau copiii noştri.

Având capetele lipite, băieţii n-au putut învăţa să se mişte ca ceilalţi copii. Totuşi, încă de la început, se comportau ca două entităţi separate: de multe ori unul dormea în timp ce celălalt plângea.

Soţii Binder trăiau cu speranţa că bebeluşii lor blonzi şi bucălaţi aveau să fie despărţiţi într-o zi. În starea în care se aflau, erau condamnaţi să stea toată viaţa întinşi în pat, cu faţa în sus – o perspectivă tristă pentru doi copii.

— Am trăit cu o speranţă care mi-a dat puterea să merg mai departe, îmi spunea Theresa cu ocazia primei noastre întrevederi, speranţa că voi găsi într-o zi medicii care să facă această minune.

Seară de seară, Theresa adormea visând că-şi îmbrăţişa copiii, că se juca cu ei, după care îi punea cu grijă în două

cărucioare. Petrecuse multe nopţi cu faţa scăldată în lacrimi, întrebându-se dacă putea avea loc o asemenea minune. Nu se mai întâlniseră cazuri în care doi gemeni siamezi lipiţi la capete să fie separaţi cu succes.[10]

— N-am renunţat la speranţă. Nu puteam. Erau copiii mei. Ei erau cel mai important lucru din viaţa mea, spunea ea. Eram hotărâtă să merg până la capăt pentru a le da o şansă de a începe o viaţă normală.

Pediatrii din Germania ne-au contactat la Hopkins, întrebând dacă echipa de la chirurgie infantilă putea concepe un plan pentru a separa gemenii. Aşa am intrat eu în joc.

Operaţia mă tenta, să fiu sincer. Ar fi fost cea mai riscantă şi mai aventuroasă dintre câte făcusem, iar pe de altă parte, dacă reuşeam, le ofeream gemenilor singura şansă de a începe o viaţă normală. Desigur că nu depindea numai de mine. Eram o echipă întreagă. Doctorul Mark Rogers, şeful secţiei de terapie intensivă pentru copii din Johns Hopkins, era coordonatorul. Am strâns şapte anestezişti pediatri, cinci neurochirurgi, doi specialişti în chirurgie cardiacă, cinci de chirurgie plastică şi, lucru la fel de important, zeci de asistente şi tehnicieni. În total eram şaptezeci. Timp de cinci luni urma să ne pregătim intens pentru această operaţie unică.

Craig Dufresne, Mark Rogers, David Nichols şi eu ne-am deplasat în Germania. În cele cinci zile pe care aveam să le petrecem acolo, Dufresne intenţiona să introducă pungi de silicon sub pielea capului în locul în care cei doi erau lipiţi, pentru ca aceasta să se întindă, astfel încât în momentul operaţiei să poată acoperi plăgile operatorii.

Separarea era partea care îmi revenea mie. Ulterior, Donlin Long urma să se ocupe de unul, iar eu de celălalt. Pentru ca şansele de reuşită să fie maxime, eram asistaţi de cea mai calificată echipă de medici din Johns Hopkins: Bruce Reitz, şeful secţiei de chirurgie cardiacă, Craig Dufresne, profesor-asistent la chirurgie plastică, David Nichols, anestezist pediatru şi Donlin

[10] În data de 16 martie 1982, Alex Haller şi echipa lui de douăzeci şi unu de membri din Johns Hopkins le-au operat cu succes pe gemenele lui Carol şi Charles Seluaggio din Salisbury, Massachussetts. Operaţia a durat zece ore. Emily şi Francesca erau lipite între piept şi abdomenul superior, având în comun cordonul ombilical, pielea, muşchii şi cartilagiile costale. Obstrucţiile intestinale le-au făcut cele mai mari greutăţi.

Long, şeful secţiei de neurochirurgie. Mark Rogers era coordonatorul şi purtătorul nostru de cuvânt.

M-am deplasat în Germania, pentru că nu văzusem decât radiografiile gemenilor şi trebuia să constat personal în ce condiţie se afla sistemul nervos.

Cu două săptămâni înaintea plecării, au pătruns în locuinţa noastră nişte hoţi şi ne-au furat printre altele şi seiful, pe care nu l-au putut deschide. Era cam de mărimea unei cutii de pantofi şi ţineam în el toate actele importante, printre care şi paşapoartele.

Mă gândeam eu că nu va fi uşor să fac rost în două săptămâni de alt paşaport, dar nu credeam că e imposibil. Am sunat la serviciul de paşapoarte, de unde mi s-a spus politicos:

— Ne pare rău, domnule dr. Carson, dar nu se poate într-un timp aşa de scurt.

Am sunat la poliţie.

— Ce şanse am să-mi recuperez actele, în primul rând paşaportul?

— N-aveţi nicio şansă, a venit răspunsul. Astfel de obiecte nu se mai găsesc niciodată. Fie ajung la gunoi, fie sunt arse, dar de găsit nu se mai găsesc.

După ce am pus receptorul jos, m-am rugat: „Doamne, trebuie să-mi faci rost cumva de un paşaport dacă vrei să iau parte la operaţie!” Am încercat apoi să nu mă mai gândesc la paşaport. Nu mi-a fost prea greu, pentru că avem oricum o mulţime de lucruri pe cap.

După două zile, primesc un telefon. Era poliţistul:

— Vă vine să credeţi că v-am găsit documentele?

— A, da, îmi vine să cred, cum să nu?

Uimit de răspunsul meu, îmi mai spuse că un detectiv răscolea un container căutând ceva, când a dat peste o pungă cu o foaie pe care era scris numele meu. A scotocit mai departe şi a găsit şi celelalte documente.

Datorită lucrurilor găsite, au demascat o întreagă bandă de hoţi în zona cuprinsă între Baltimore şi Washington D.C. şi ne-au înapoiat şi aparatura care ni se furase din casă.

Echipa noastră şi-a petrecut următoarele cinci luni făcând planuri şi analizând fiecare complicaţie care putea apărea în cursul operaţiei. Am mers până acolo, încât am racordat toată aparatura sălii de operaţie la un acumulator de curent, ca să fim

asiguraţi în caz că se întrerupea curentul. Aveam câte un exemplar dublu din toate aparatele: două monitoare cu care supravegheau funcţiile vitale în timpul operaţiei, două aparate pentru respiraţie artificială şi mese alăturate care se detaşau după ce gemenii aveau să fie separaţi.

La sfârşitul celor cinci luni, totul era atât de organizat, încât aveam uneori impresia că pregătim o operaţiune militară, nu o operaţie. Am stabilit până şi locul pe care trebuia să-l ocupe fiecare membru al echipei. Am redactat un pliant de zece pagini în care am descris fiecare pas al operaţiei.

Am făcut cinci „repetiţii generale”, fiecare de câte trei ore, la care ne-am folosit de păpuşi şi am analizat totul din nou, toate aspectele.

Am spus de la bun început că nu vom opera înainte de a ne asigura că avem suficiente şanse de reuşită. Nici eu şi nici doctorul Long nu puteam şti dacă unele porţiuni critice ale ţesutului cerebral, ca de exemplu centrul văzului, erau separate sau nu. Din fericire, singurul organ pe care cei doi îl aveau în comun era sinusul sagital superior, un sistem de drenaj de o importanţă vitală.

Operaţia gemenilor a început la ora 7:15, pe data de 5 septembrie 1987. Am ales această zi pentru că la sfârşit de săptămână spitalul era mai puţin aglomerat şi aveam mai mult personal la dispoziţie.

Mark Rogers i-a sfătuit pe părinţi să rămână în camera de la hotel, să se mai relaxeze cât timp avea să dureze operaţia. Bineînţeles că nu s-au putut „relaxa”. Niciunul dintre ei nu s-a mişcat niciun minut de lângă telefon. În timpul celor douăzeci şi două de ore, doctorii i-au ţinut la curent cu mersul operaţiei.

Chirurgii Ritz şi Cameron au introdus după anestezie catetere (subţiri cât firul de păr) în vasele de sânge principale pentru a urmări toate schimbările pe monitor. Capetele erau poziţionate în aşa fel încât să evite alunecarea sau presiunea prea mare. Am tăiat pielea capului şi am îndepărtat ţesutul osificat care unea cele două capete. L-am păstrat pentru a-l folosi mai târziu la „reconstituire”.

Următorul pas a fost să deschidem dura mater, lucru deloc uşor, pentru că trebuia să fim foarte atenţi la circumvoluţiunile durei şi la ramificaţiile arteriale anormale care se formaseră între creierul unuia şi al celuilalt.

Înainte de a trece la secţionarea sinusurilor venoase, trebuia să întrerupem toate legăturile care existau între creierii gemenilor. Pentru aceasta, am izolat porţiunea superioară şi pe cea inferioară ceva mai jos de locul de confluenţă al sinusurilor. Din nefericire, locul era hipertrofiat şi a început să sângereze îngrozitor. Am reuşit să oprim hemoragia acoperind locul cu fibre musculare. Situaţia ne-a constrâns să trecem mai repede decât plănuisem la următoarea etapă, şi anume la hipotermie. La sesiunile de repetiţii, stabilisem că aveam nevoie de trei până la cinci minute pentru a separa şi a reface imediat structurile vasculare ale celor doi. Fiecare era conectat la un aparat „inimă-plămân” care pompa şi răcea sângele la 20 de grade Celsius. Temperatura scăzută reducea metabolismul aproape la zero, permiţându-ne să oprim bătăile inimii şi circulaţia sângelui pentru aproximativ o oră, fără să apară afecţiuni ale creierului. Circuitul sangvin trebuia întrerupt cât timp lucram la refacerea venelor. Gemenii se aflau într-o stare asemănătoare morţii clinice.

Dacă circulaţia sângelui în creier nu se reinstala după cel mult o oră, apăreau defecte ireparabile în ţesuturile creierului care aveau nevoie de anumite substanţe din sânge. Cu alte cuvinte, după instalarea hipotermiei trebuia să acţionăm repede. (Această tehnică poate fi aplicată numai la copiii sub 18 luni, la care creierul se află încă în formare şi este destul de flexibil pentru a-şi reveni după un astfel de şoc.)

Au trecut douăzeci de minute de la instalarea hipotermiei. Era ora 23:30. Ne apropiam de momentul culminant. Craniile erau deschise, iar eu mă pregăteam să secţionez vena subţire şi albastră care unea capetele şi transporta sângele de la creier la inimă. Era ultima legătură dintre cei doi. Am secţionat-o, după care am despărţit cele două mese şi doctorul Long l-a luat în primire pe unul dintre băieţi. Patrick şi Benjamin erau, pentru prima oară în viaţa lor, liberi.

Libertatea nu era însă totul. Mai aveau de trecut un obstacol mortal. Înainte de a relua circulaţia sângelui, trebuia să refac împreună cu doctorul Long două vene noi din fosta venă comună folosind secţiunile de pericard pe care le extrăsesem înainte.

Cineva a pornit ceasul de pe perete. Aveam o oră la dispoziţie.

Le-am avertizat pe asistente:

— Vă rog să nu-mi spuneţi cât e ceasul sau câte minute au mai rămas.

Nu voiam să ştiu, pentru că era un stres inutil. N-aveam nevoie să aud: „Mai veţi şaptesprezece minute” şi aşa mai departe. Lucram cât de repede puteam. Le-am făcut instructajul:

— Când a trecut ora, daţi drumul pompelor. Dacă se scurge tot sângele, asta e. Am făcut tot ce am putut.

Nu voiam să provocăm afecţiuni creierului. Din fericire, şi Long, şi eu eram obişnuiţi să lucrăm sub presiunea timpului.

Aveam un sentiment ciudat: corpurile erau atât de reci, încât aveam impresia că lucrez pe cadavre. Pentru un moment, m-am întrebat dacă aveau să mai mişte vreodată.

* * *

Conform planurilor noastre, secţionarea sinusurilor trebuia să dureze între trei şi cinci minute. În celelalte cincizeci şi cinci de minute rămase urma să refacem sinusurile înainte de a relua circulaţia.

„O, nu!”, am murmurat, respirând apăsat. Întâmpinam deja greutăţi. Aveam nevoie de mai mult timp decât plănuisem pentru a reface la geamănul meu punctul de confluenţă al sinusurilor. Pentru un neurochirurg, aceasta e zona cea mai de temut, pentru că sângele circulă cu o asemenea viteză, încât în câteva minute s-ar putea scurge în întregime printr-un orificiu de mărimea unui creion.

În loc de trei minute, am avut nevoie de douăzeci pentru a separa vasele. Ne mai rămâneau patruzeci pentru a termina treaba. Din fericire, specialiştii în chirurgie cardiacă au observat atent configuraţia sinusurilor în timp ce le secţionam şi au tăiat fâşii de mărimi exacte din pericard. Deşi tăiate „după ochi”, fâşiile se potriveau perfect.

Cred că trecuseră patruzeci şi cinci de minute când mi-am dat seama că timpul se apropia de încheiere. Nu era nevoie să mă uit la ceas; simţeam tensiunea celor din jur, de parcă i-aş fi auzit spunându-şi: „Oare termină la timp?”

Long termină primul. Eu am terminat cu câteva secunde înainte ca sângele să-şi reia cursul. Reuşisem!

Urmă un moment de tăcere. Se auzea doar zgomotul ritmic făcut de inima-plămân artificială.

— S-a făcut! am auzit o voce în spatele meu.

Am dat afirmativ din cap, după care am oftat adânc, dându-mi seama că-mi ţinusem respiraţia în ultimele clipe de încordare. Tensiunea se citea pe feţele tuturor.

După ce am pus inimile în funcţiune, ne-am izbit de al doilea obstacol major: sângele se scurgea sălbatic prin toate vasele mici care fuseseră atinse în timpul operaţiei. În ultimele trei ore, am încercat toate metodele posibile pentru a opri hemoragia. La un moment dat simţeam că nu vom reuşi. Litru după litru, sângele se scurgea din trupurile gemenilor, iar rezervele scădeau văzând cu ochii.

Hemoragia nu ne-a luat prin surprindere, pentru că fuseserăm nevoiţi să diluăm sângele cu o substanţă anticoagulantă înainte de a-i racorda pe cei doi la inima-plămân artificială. Era deci cât se poate de normal ca, în momentul în care am repus inimile în funcţiune, sângele să curgă nestăvilit din plaga operatorie. Creierele traumatizate au început să se inflameze îngrijorător – avantajul era că inflamaţia astupa unele vase – dar nu voiam să mai întrerupem încă o dată circulaţia.

Şi iată că a venit şi temutul moment în care ni s-a spus că sângele fusese epuizat în întregime. Rogers sună la centrul unde se păstra sângele colectat pentru transfuzii.

— Ne pare rău, dar nu avem prea mult sânge la dispoziţie, răspunse vocea de la celălalt capăt al firului. Am căutat în tot oraşul.

— Donez eu dacă e nevoie, s-a oferit cineva când Rogers a venit cu vestea.

Alţi şase i s-au alăturat. Gest nobil, dar nu tocmai practic. Punctul de colectare a sângelui din Hopkins sună în cele din urmă la Crucea Roşie americană care a trimis zece unităţi, exact cantitatea de care aveam nevoie.

La sfârşitul operaţiei, am numărat unităţile consumate: erau şaizeci – un volum care îl depăşea de câteva ori pe cel normal. Plăgile operatorii măsurau mai mult de patruzeci de centimetri în diametru.

În tot acest timp, cineva îi ţinea la curent pe părinţi cu mersul operaţiei. Bineînţeles că nu mai rezistaseră să stea la hotel şi veniseră în sala de aşteptare.

Câteva asistente ne aprovizionau cu mâncare în rarele pauze pe care ni le permiteam. Plănuisem să aplicăm o „creaţie” a lui Dufresne care consta într-o plasă de titan amestecată cu o pastă de oase sfărâmate luate din porţiunea comună a craniilor. Oasele craniului aveau să crească în jurul plasei, şi aceasta nu mai trebuia îndepărtată.

În primul rând trebuia să închidem craniile înainte ca inflamaţia să facă acest lucru imposibil. Le-am provocat gemenilor o comă barbiturică pentru a reduce metabolismul creierului, după care Long şi eu ne-am retras, iar Dufresne şi echipa lui de chirurgie plastică, au intrat în acţiune, cosând de zor pielea capului la loc. Pe unul l-au cusut complet, iar la celălalt au mai rămas doar câteva porţiuni neacoperite. Dufresne a fost nevoit să-şi amâne pe altă dată aplicarea plasei de titaniu.[11]

Pielea nu a fost suficientă pentru a acoperi amândouă capetele; pe Benjamin l-am cusut provizoriu cu o plasă chirurgicală. Dufresne voia să finiseze cusăturile la o altă operaţie, dacă gemenii aveau să-şi revină… Dacă…

[11] Benjamin şi Patrick au mai trecut de douăzeci şi două de ori prin sala de operaţie până când pielea capului le-a fost cusută în întregime. Dufresne a făcut majoritatea operaţiilor.

CAPITOLUL 20
Continuarea poveştii

…Dacă aveau să-şi mai revină. Era întrebarea care ne preocupa în fiecare minut al operaţiei. Dacă… „O, Doamne”, mă rugam în tăcere, „ajută-i să trăiască. Ajută-i să reziste!”

Chiar dacă supravieţuiau operaţiei, nu puteam face nicio apreciere mai devreme de câteva săptămâni. Ştiam că aşteptarea avea să devină de nesuportat. Trăiam cu frica de a nu surprinde semnele unei traume cerebrale. Pentru a permite destinderea creierului, am provocat o comă artificială cu fenobarbital. Fenobarbitalul reduce drastic metabolismul cerebral. Îi supravegheam la monitoare; creierii se inflamaseră îngrijorător, dar faptul acesta nu ne-a luat prin surprindere. Ţineam indirect inflamaţia sub observaţie, urmărind schimbările survenite în ritmul cardiac şi tensiunea arterială şi vizualizând tridimensional creierul prin tomografia computerizată.

Operaţia s-a încheiat la ora 5:15, după douăzeci şi două de ore tensionate. Când echipa noastră a părăsit sala de operaţie în ropotul de aplauze al celor care aşteptau afară, Rogers s-a dus direct la Theresa Binder şi, cu faţa luminată de un zâmbet, a întrebat-o:

— Pe care vreţi să-l vedeţi întâi?

Theresa a încercat să răspundă, dar au podidit-o lacrimile.

* * *

De îndată ce am trecut la punerea în aplicare a planului operaţiei, serviciul relaţiilor publice din Johns Hopkins a anunţat presa. Era vorba de un eveniment istoric. Nu ştiam că sala de operaţie şi coridoarele erau ticsite de reporteri care ar fi fost în stare să intre şi în sala de operaţie dacă nu i-ar fi oprit cei de la serviciul de securitate al spitalului. Câteva posturi locale de radio ţineau publicul la curent cu fiecare fază a operaţiei, fapt care făcea ca, în mod inevitabil, mii de oameni să devină indirect implicaţi în acest eveniment din lumea chirurgicală. Mai târziu am aflat că mulţi dintre cei care au urmărit ştirile şi-au întrerupt activitatea din timpul zilei şi s-au rugat pentru noi.

Abia după ce am părăsit sala de operaţie ne-am dat seama cât eram de obosiţi. Eu unul simţeam că mă prăbuşesc. Nici nu

mai putea fi vorba să răspund la întrebări, aşa că Rogers a fost nevoit să amâne conferinţa de presă pentru după-amiază.

În momentul în care am păşit în sala de conferinţe, am fost literalmente copleşit de amploarea pe care o luase operaţia: sala era ticsită de reporteri, camere de filmat şi microfoane. Mi se pare ciudat că de multe ori nu-ţi dai seama de importanţa unui lucru pe care îl faci. Singura mea preocupare în acea după-amiază erau Patrick şi Benjamin; nu-mi trecuse niciun moment prin minte că această operaţie „memorabilă” avea să stârnească atâta vâlvă în mass-media şi cred că niciunul dintre noi nu era pregătit să facă faţă miilor de întrebări cu care ne asaltau reporterii. Trebuie să fi oferit un spectacol jalnic cu halatele noastre şifonate şi cu feţele trase de oboseală. Eram însă fericiţi. Făcusem primul pas. Primul, dar şi cel mai greu.

— Reuşita acestei operaţii nu constă numai în separarea gemenilor, a declarat Mark Rogers la deschiderea conferinţei, ci în faptul că ne-a dăruit doi copii sănătoşi.

Ascultându-l pe Mark, mă gândeam cât de recunoscător trebuia să fiu pentru faptul că făcusem parte din această echipă. Timp de cinci luni am fost unul pentru toţi şi toţi pentru unul. Personalul de la terapie intensivă şi medicii consultanţi de la Centrul de copii au fost formidabili; după ce am terminat noi ce aveam de făcut, le-am predat ştafeta, iar ei, fără să pretindă nicio recompensă, şi-au dat toată silinţa să contribuie la reuşita operaţiei.

Nu m-am putut abţine să nu adaug câteva cuvinte la cele spuse de Rogers:

— Având în vedere gradul de dificultate al operaţiei, am fost surprins să constat cât de bine funcţionam ca echipă. Încurajându-ne unii pe alţii, putem atinge performanţe mult mai înalte decât ne închipuim.

Mark Rogers şi eu răspundeam la majoritatea întrebărilor. La un moment dat, s-a pus întrebarea: „Ce şanse de supravieţuire au gemenii?”, la care eu am răspuns: „50%”.

— Noi am analizat toate aspectele, am spus, şi, în mod normal, ar trebui să reuşească, dar, aşa cum se întâmplă atunci când faci un lucru pentru prima oară, nu e exclus să apară o complicaţie la care nu te-ai gândit.

Un reporter a pus o altă întrebare-capcană:

— Vor vedea amândoi?

— Nu putem şti deocamdată.

— De ce?

— În primul rând, pentru simplul motiv că sunt puţin cam tineri ca să ne-o spună singuri (râsete), iar în al doilea rând, pentru că sistemul lor nervos a fost atât de mult afectat, încât va dura puţin timp până când ne vom putea pronunţa cu privire la funcţia lor vizuală. La ora actuală, nu pot vedea sau urmări cu privirea obiectele.

(În ziua următoare, toate ziarele aveau un subiect de senzaţie: „Gemeni orbi în urma operaţiei”. Bineînţeles că nici n-am pomenit de aşa ceva. Tot ce am spus a fost că nu ştiam încă.)

— Vor supravieţui? Vor fi normali? Întrebările ne asaltau din toate părţile.

— Acum totul depinde de Dumnezeu, am spus.

Nu aveam alt răspuns.

În ciuda pesimismului cu care aşteptam rezultatul operaţiei, trebuie să mărturisesc că mă simţeam mândru pentru meritul de a fi lucrat cot la cot cu cele mai marcante personalităţi din lumea medicală. Colaborarea noastră nu se încheia neapărat o dată cu operaţia. Săptămânile care au urmat operaţiei au dovedit încă o dată spiritul nostru de unitate, pentru că perioada postoperatorie n-a fost mai puţin spectaculoasă decât operaţia. Părea că toţi – începând de la sanitari şi terminând cu asistentele – se implicaseră personal în acest „eveniment”. Eram o echipă, o echipă excelentă.

Patrick şi Benjamin Binder au rămas în comă zece zile. Cu alte cuvinte, timp de o săptămână şi jumătate n-am putut afla nimic. Se vor mai trezi? Vor fi normali? Handicapaţi? Aşteptam şi ne întrebam. Ne îngrijoram şi ne rugam.

N-am făcut un lucru neobişnuit provocându-le coma şi nu era pentru prima dată când făceam asta. Copiii cu traumatisme craniene severe aveau nevoie de o perioadă în care să stea în comă pentru ca presiunea intracraniană să revină la valoarea normală.

Supravegheam fără întrerupere funcţiile vitale ale gemenilor şi palpam fâşiile de piele pentru a vedea cât erau de întinse. Iniţial, au fost foarte întinse, dar încetul cu încetul au început să se înmoaie, semn că inflamaţia ceda. În momentul în care

concentraţia barbituricelor scădea şi surprindeam vreo mişcare, strigam:

— Uite, mişcă!

Ne agăţam de fiecare crâmpei de speranţă.

„Dumnezeu va avea grijă”, îmi spuneam. „Aşa cum a avut şi până acum.”

În săptămânile care au urmat, aşteptam din clipă în clipă ca cineva să vină şi să îmi spună: „Doctore Carson, veniţi repede! Unul dintre gemeni a făcut stop cardiac! E la reanimare!” Nici acasă nu aveam linişte. Aşteptam să sune telefonul şi să aud temuta veste. Nu că n-aş fi avut încredere în Dumnezeu sau în echipa noastră, dar navigam în ape necunoscute şi oricând puteau apărea complicaţii la care nu mă gândisem. Din fericire, vestea rea întârzia să vină.

La mijlocul celei de-a doua săptămâni, am hotărât că era timpul să suspendăm coma.

— Mişcă! am strigat. Uite, şi-a mişcat piciorul! Uite!

— Mişcă! am mai auzit o voce în spatele meu.

— Să vedeţi că scapă amândoi!

Nu se poate descrie în cuvinte cât de fericiţi eram cu toţii. Eram ca nişte părinţi care nu se mai satură să exploreze fiecare părticică a nou-născutului lor. Fiecare mişcare, începând de la un căscat şi terminând cu îndoirea degetelor de la picioare, era un motiv de sărbătoare pentru tot spitalul.

A urmat mult aşteptatul moment care ne-a mişcat pe toţi până la lacrimi. De îndată ce efectul fenobarbitalului s-a atenuat, amândoi au deschis ochii şi au început să se uite în jur.

— Uite, văd amândoi! Se uită la mine! Uite, uite, vede când îmi mişc mâna!

Cineva care nu cunoştea istoria celor cinci luni de pregătire, muncă, îngrijorări şi temeri ne-ar fi luat drept nebuni.

În zilele care au urmat, mă surprindeam de multe ori întrebându-mă: „Oare chiar e adevărat? Aşa să fie?” Nu m-aş fi aşteptat să trăiască nici 24 de ore, şi iată că făceau progrese în fiecare zi. „Doamne, Îţi mulţumesc, Îţi mulţumesc din suflet!”, repetam la nesfârşit. „Ştiu că numai mâna Ta a fost la lucru.”

Complicaţiile postoperatorii au fost minime. La terapie intensivă erau supravegheaţi de anesteziştii pediatri care făcuseră parte din echipa operatorie, aşa că puteam spune că beneficiau de asistenţă de prima mână.

Întrebarea care se punea era: Ce se întâmplase oare cu sistemul nervos? Mai puteau învăţa oare să meargă? Mai erau normali?

Cu fiecare săptămână care trecea, Patrick şi Benjamin deveneau tot mai activi şi receptivi la ceea ce se petrecea în jurul lor. Patrick ajunsese să se joace cu jucării, să se rostogolească de pe-o parte pe alta şi să-şi folosească destul de bine picioarele.

Într-o zi însă, cu aproximativ trei săptămâni înainte de data externării, a aspirat mâncare în plămâni. O soră l-a găsit în pat cu stop respirator. L-au reanimat de urgenţă, dar nu se putea şti cât timp zăcuse fără respiraţie. Era cianotic. N-a mai fost acelaşi după acest incident. Nu puteam şti în ce măsură îi fusese afectat creierul, pentru că, în mod normal, acesta nu poate rezista decât câteva secunde fără oxigen.

În momentul externării îşi revenise deja destul de bine şi făcea progrese. Nici Benjamin nu se lăsa mai prejos, deşi avusese reacţii mai lente la început. Ajunsese în stadiul în care fusese Patrick înainte de stopul respirator.

Din păcate, nu vă pot spune mai multe despre evoluţia lui Patrick şi Benjamin după ieşirea din spital, pentru că părinţii au încheiat un contract cu revista *Bunte.* Vă pot spune însă cu certitudine că, pe data de 2 februarie 1982, doi băieţi drăgălaşi şi viguroşi îşi sărbătoreau cea de-a doua aniversare.

CAPITOLUL 21
În viaţa de familie

Vocea agitată a lui Candy m-a trezit dintr-un somn adânc pe la ora două noaptea:

— Ben, Ben, scoală-te!

Mi-am afundat capul şi mai tare în pernă. Avusesem o zi grea. Împreună cu biserica, organizasem un concurs de alergare pe distanţa de 1,5 sau 10 km, pe care l-am numit „Healthy Choices” (Alegeri sănătoase). Eu trebuia să fac examenul obiectiv la faţa locului, în timp ce specialiştii îi sfătuiau pe concurenţi cum să-şi îmbunătăţească stilul de viaţă şi tehnica de alergare.

Candy era în ultima lună de sarcină.

— Am dureri, mă anunţă.

Am făcut un efort supraomenesc să deschid ochii.

— La ce intervale?

— La două minute.

Impulsul ajunse cu întârziere la creier.

— Îmbracă-te! i-am spus sărind din pat.

Drumul până la Hopkins dura o jumătate de oră. La prima naştere, travaliul durase opt ore. Speram ca de data aceasta să scăpăm mai uşor.

— Durerile au început abia acum câteva minute, spuse Candy, în timp ce cobora din pat.

Se opri în mijlocul camerei.

— Ben, acum sunt mai dese.

Vocea îi suna atât de natural, de parcă anunţa starea vremii.

Nu-mi amintesc ce i-am răspuns. Eram preocupat să mă îmbrac.

— Cred că iese copilul, am auzit-o spunând. Acum!

— Eşti sigură?

Dintr-o săritură am fost lângă ea. Am apucat-o de umeri şi am ajutat-o să se întindă în pat. Capul copilului apăruse deja. Nu eram agitat şi nici ea nu-şi pierduse cumpătul. Parcă ar fi născut în fiecare lună câte un copil.

După câteva minute ţineam în mână copilul.

— E băiat, am spus. Mai avem un băiat.

Candy încercă să zâmbească, dar contracţiile continuau. Urma placenta. Am strigat-o pe mama, care stătea la noi în acest timp:

— Mamă, adu prosoape! Sună la 911!

Cred că vocea mea suna ca la urgenţele de gradul IV.

— Daţi-mi ceva. Cu ce să prind cordonul ombilical?

Nu ştiam pe ce să pun mâna mai repede. Fără să-mi răspundă, Candy s-a dat jos din pat şi a mers pe picioarele ei până la baie, de unde s-a întors cu un ac mare de siguranţă. Am prins cordonul. După câteva minute, a sosit şi Salvarea şi i-a dus pe Candy şi pe copil la spital. I-am pus copilului numele Benjamin Carson.

Prietenii m-au întrebat mai târziu:

— Cât ai cerut pentru asistenţă la naştere?

* * *

„Sunt mult prea ocupat”, îmi spuneam pentru a nu ştiu câta oară. „Aşa nu mai merge”. Trebuia să fac ceva.

Ca majoritatea celor de la Hopkins, eram confruntat cu o dilemă serioasă. Cariera de neurochirurg într-un spital universitar cerea un sacrificiu mult mai mare decât munca într-un cabinet particular. „Cum să-mi fac timp şi pentru familie?”, mă întrebam de multe ori.

Din nefericire, neurochirurgia este un domeniu foarte imprevizibil. Oricând pot apărea probleme, multe dintre ele foarte complexe, necesitând o investiţie enormă de timp. Deşi mă dedicasem doar practicii clinice, timpul nu-mi ajungea niciodată. Dacă mai adăugam şi cercetările de laborator, care erau de asemenea necesare, scriptele, pregătirea discursurilor, implicarea în proiectele academice şi, în ultimul timp mai ales, prezentarea unor discursuri menite să-i motiveze pe tineri, îmi dădeam seama că nu-mi rămânea nicio oră liberă pentru familie. Vreau să spun că, dacă nu eram atent, unele aspecte ale vieţii aveau de suferit.

Am stat mai multe zile cu programul în faţă, analizând punct cu punct, să văd ce puteam elimina. Nu era nimic care să nu-mi placă, dar nici n-aş fi putut face totul. Am hotărât că prioritatea numărul unu era familia. Cel mai important lucru era să fiu un soţ şi un tată bun. Sfârşitul de săptămână îi revenea aşadar familiei. În al doilea rând, nu voiam să-mi neglijez activitatea propriu-zisă de neurochirurg. Trebuia să fac tot posibilul pentru

ca pacienţii mei să beneficieze de o asistenţă de cea mai înaltă calitate. În al treilea rând, voiam să fiu un model pentru tineri.

Deşi eram convins că făcusem alegerea ideală, realizarea ei nu a fost deloc uşoară. Îmi venea destul de greu să renunţ la unele lucruri care îmi făceau plăcere, de exemplu să public articole în reviste medicale în care să împărtăşesc descoperirile mele şi să trezesc interesul pentru o cercetare mai profundă, sau să ţin discursuri publice. Desigur că toate acestea mi-ar fi facilitat avansarea în grade academice, dar aceasta se întâmplă oricum, poate nu cu aceeaşi repeziciune.

Un lucru la fel de important era biserica. Acum sunt prezbiter şi director al departamentului „Sănătate şi temperanţă" în biserica din Specerville. Cu alte cuvinte, prezint programe speciale şi coordonez activităţile medicale. De asemenea, sponsorizăm maratoane, în cadrul cărora eu mă ocup de examinarea medicală. Biserica noastră pune un mare accent pe sănătate. Tuturor le recomand revistele *Vibrant Life* şi *Health.*

La Şcoala de Sabat, am o grupă cu care studiez aspectele creştinismului şi importanţa lui pentru zilele noastre.

Primul pas în direcţia eliberării de obligaţii l-am întreprins în anul 1985. Eram atât de aglomeraţi la clinică, încât am fost nevoiţi să mai angajăm un neurochirurg pediatru. Pentru mine a fost o uşurare considerabilă, iar pentru Hopkins, o întreprindere singulară, pentru că, de la înfiinţarea clinicii – în urmă cu un secol – secţia de neurochirurgie infantilă a fost condusă doar de câte un şef. Acum e vorba să mai angajeze unul, pentru că avem foarte multe cazuri.

În ciuda surplusului de personal, problema mea n-a fost rezolvată. În anul 1988, am ajuns la concluzia că, indiferent cât de repede şi de eficient aş fi lucrat, nu puteam să termin tot ce aveam de făcut, chiar dacă aş fi stat la spital până la miezul nopţii. Am luat o hotărâre de care, cu ajutorul lui Dumnezeu, am reuşit să mă ţin: să părăsesc spitalul la ora 19:00 sau cel târziu la ora 20:00. Îi puteam vedea pe copii cel puţin înainte de a merge la culcare.

— Nu pot termina totul, i-am spus lui Candy care era cu totul de partea mea. E imposibil. Mereu se mai găseşte ceva de făcut, aşa că mai bine las lucrul neterminat la şapte decât la unsprezece.

M-am ţinut de program. La ora 19:30 îmi termin lucrul la spital şi după douăsprezece ore îl reiau. E mult să lucrezi 11-12 ore, dar 14-17 ore depăşea limitele rezonabilului.

Invitaţiile la conferinţe implică printre altele călătorii lungi. Întotdeauna îmi iau familia cu mine. Mai greu va fi după ce vor începe copiii şcoala. De fiecare dată când sunt invitat să ţin discursuri, întreb dacă mi se poate oferi transport şi cazare pentru toată familia.

Mama va veni în curând să locuiască la noi, ceea ce înseamnă că eu şi Candy vom aveam mai mult timp pentru noi doi. Consider că e foarte important să fim împreună. Fără sprijinul ei n-aş fi ajuns ceea ce sunt.

* * *

Încă înainte de a ne căsători, am avertizat-o pe Candy că nu mă va vedea prea des pe acasă.

— Te iubesc, dar voi fi foarte ocupat după ce voi ajunge doctor. Voi avea foarte puţin timp liber. Dacă poţi trece peste acest amănunt, ne căsătorim, dacă nu, cred că ar fi o greşeală.

— Nu e nicio problemă, mi-a spus ea.

Eram oare egoist? Îmi întuneca oare idealismul devotamentul faţă de această fată care avea să devină soţia mea? La ambele întrebări se poate răspunde afirmativ, însă nu se poate spune că nu eram conştient de starea lucrurilor.

Candy s-a descurcat foarte bine. Mulţumită sprijinului pe care îl primesc din partea ei, pot înfrunta mai uşor greutăţile.

Ca intern şi ca stagiar, lucram în jur de o sută până la o sută douăzeci de ore pe săptămână. Candy nu mă vedea prea des. O sunam şi, dacă avea timp, venea şi-mi aducea de mâncare. Petreceam astfel câteva minute împreună.

În acea perioadă, Candy s-a hotărât să-şi continue studiile:

— Ben, mi-a spus, oricum sunt singură. De ce să nu fac ceva util în timpul acesta?

Candy are un spirit foarte creativ şi îl exploatează la maximum. A înfiripat un cor într-o biserică şi o mică orchestră în alta. În Australia a făcut acelaşi lucru.

În prezent avem trei copii. Rhoeyce, născut la 21 decembrie 1986, a întregit familia. Eu am crescut fără tată şi n-aş vrea ca şi copiii mei să treacă prin aceeaşi experienţă tristă. E mult mai

important să mă cunoască decât să mă vadă la televizor sau în reviste. Soţia şi copiii sunt cei mai importanţi din viaţa mea.

CAPITOLUL 22
THINK BIG

Candy şi cu mine nutrim de mult timp un vis: să vedem înfiinţat pe plan naţional un fond de burse pentru tinerii dotaţi intelectual, care nu au însă posibilitatea materială să studieze; să le asigurăm studiul în orice domeniu şi în orice instituţie. Majoritatea burselor filantropice se dau pe criterii politice. Depinde cât de influenţi sunt cei care trag sforile.

De asemenea, visăm să înfiinţăm o bursă care să promoveze talentul, să descoperim adevăratele valori şi să le dăm o şansă de succes. Mi-aş dori foarte mult să mă aflu într-o poziţie de unde să pot face ceva pentru a realiza acest vis.

Eu practic sistemul THINK BIG.[12]

— Care e cheia succesului tău? m-a întrebat odată un tânăr negru.

Nu era pentru prima dată când mi se punea această întrebare. De atâtea ori a trebuit să răspund, încât am alcătuit un acrostih.

— THINK BIG, i-am răspuns.

Să vă explic mai pe larg ce înseamnă THINK BIG.

T=TALENT

Recunoaşte şi acceptă talentele cu care te-a înzestrat Dumnezeu. Toţi avem talente. Cultivă aceste talente şi pune-le la lucru în cariera pe care ţi-o alegi.

Vei avea un avantaj încă din start, dacă-ţi aminteşti de T de la talent.

T, de asemenea = TIME (TIMP)

Învaţă să apreciezi timpul. Dacă ştii să te organizezi, oamenii se pot bizui pe tine. Astfel, dai dovadă că eşti demn de încrederea lor. Învaţă să nu-ţi iroseşti timpul. Timpul înseamnă bani şi efort. Unii au darul de a şi-l organiza foarte eficient, alţii trebuie să înveţe. Nu e greu, ascultaţi-mă pe mine.

H = HOPE (SPERANŢĂ)

Nu umbla de colo-colo cu faţa trasă, aşteptând mereu să se întâmple cine ştie ce catastrofă. Gândeşte-te la lucrurile bune

[12] Joc de cuvinte. Think (engl) = a se gândi, a chibzui, a socoti; big = mare, important, măreţ, generos. Titlul următoarei cărţi a lui Ben Carson, *Think Big* a fost tradus *Gândeşte cutezător.* (N.R.)

care îţi stau în faţă şi nu le lăsa să treacă pe lângă tine neobservate.

H, de asemenea = HONESTY (ONESTITATE)

Dacă faci un lucru necinstit, va urma inevitabil un al doilea lucru necinstit pe care vei fi nevoit să-l faci pentru a-l acoperi pe primul şi îţi vei complica inutil viaţa. La fel e şi cu minciunile. Dacă eşti însă cinstit, nu va trebui să-ţi încarci memoria cu toate minciunile pe care le-ai spus. Cel mai simplu lucru este să spui adevărul.

I = INSIGHT (PERSPICACITATE)

Ascultă-i atent pe oamenii care au fost deja în locul în care vrei să mergi. Învaţă din greşelile lor în loc să le repeţi. Citeşte cărţi bune, de exemplu Biblia, pentru că îţi deschid perspective noi de înţelegere.

N = NICE (AMABILITATE)

Fii amabil cu oamenii, fără deosebire. Dacă te porţi frumos cu ei şi ei se vor purta la fel. Ce te costă să fii politicos?

K=KNOWLEDGE (ŞTIINŢĂ, CUNOŞTINŢĂ, CUNOAŞTERE)

Ştiinţa este cheia unei vieţi independente, este cheia tuturor visurilor, speranţelor şi aspiraţiilor. Dacă deţii multe cunoştinţe, sau, mai exact spus, dacă deţii mai multe cunoştinţe decât alţii într-un anumit domeniu, îţi semnezi singur recomandarea pentru succes.

B = BOOKS (CĂRŢI)

Ţin să subliniez faptul că o lectură atractivă este mult mai eficientă decât audierea unor discursuri sau vizionarea la televizor. Când citeşti, mintea lucrează, îmbinând literele în cuvinte şi asociind cuvintele cu idei.

Un cititor pasionat se aseamănă într-o oarecare măsură cu un campion la ridicarea greutăţilor. Niciun campion nu se aşteaptă să ridice din prima zi o greutate de 200 de kilograme; îşi antrenează muşchii începând cu greutăţi mici şi trecând treptat la greutăţi mai mari. La fel e şi cu intelectul: ni-l dezvoltăm citind, gândind, folosindu-ne imaginaţia.

I = IN-DEPTH LEARNING (ÎNVĂŢARE APROFUNDATĂ)

Tocilarii nu mai ştiu nimic după două săptămâni de la examen. Pentru cei care învaţă însă sistematic, şi nu doar superficial, cunoştinţele devin o parte din propria fiinţă. Ajung să se înţeleagă mai bine pe ei înşişi; fiecare cunoştinţă nouă vine să îmbogăţească tezaurul.

G = GOD (DUMNEZEU)

Nu te considera niciodată prea mare pentru Dumnezeu. Nu-L scoate din viaţa ta!

Obişnuiesc să-mi închei discursurile spunându-le tinerilor următoarele cuvinte: „Dacă vă veţi aminti aceste lucruri, dacă veţi aplica regula THINK BIG, nimeni şi nimic nu vă va putea împiedica să aveţi succes în orice veţi întreprinde”.

Preocuparea mea pentru tineri, şi în special pentru cei dezavantajaţi social, a început în vara în care am recrutat candidaţi pentru colegiul Universităţii Yale. Când am văzut cât de mulţi erau cei care nu atinseseră un punctaj satisfăcător la testul de opţiuni, m-am simţit profund îndurerat, pentru că ştiam din proprie experienţă că notele nu reflectă întotdeauna realitatea. Am întâlnit mulţi tineri cu o inteligenţă sclipitoare, dar care, dintr-un motiv sau altul, nu aveau note mari la examen.

— Ceva nu funcţionează cum trebuie în societatea noastră, i-am spus nu o dată lui Candy. Sistemul acesta îi împiedică, pur şi simplu, pe tineri să se afirme. Cei mai puţin favorizaţi de soartă ar avea nişte realizări incredibile dacă li s-ar oferi sprijinul de care au nevoie.

Am luat faţă de mine însumi angajamentul să-i încurajez pe tineri de câte ori se iveşte prilejul. De când am devenit mai cunoscut, subiectul favorit al discursurilor mele publice este să-i învăţ pe copii să-şi pună ţinte înalte şi să le atingă. Sunt atât de solicitat, încât nu pot răspunde la toate invitaţiile care mi se fac. Încerc să-i ajut cât pot pe tineri, fără să-mi neglijez familia.

Problema tineretului american este una dinte preocupările mele primordiale. Sunt foarte revoltat de accentul pe care televiziunea americană îl pune pe sport. Mult prea mulţi tineri îşi irosesc energia şi timpul pe terenurile de baschet, baseball sau fotbal, visând să ajungă un Michael Jordan, o Reggie Jackson sau un O.J. Simpson şi să câştige un milion de dolari pe an. Ei nu-şi dau seama câţi dintre cei care nutresc astfel de visuri ajung să şi le vadă împlinite. Cei mai mulţi sfârşesc în mizerie şi deznădejde.

Dacă nu e sport, e muzică. Sunt atâtea formaţii, şi multe dintre ele într-adevăr bune, care sacrifică totul pentru a lua parte la o competiţie, negândindu-se că doar una din zece mii câştigă. În loc de a-şi investi tot timpul şi energia în sport sau

muzică, tinerii aceştia inteligenţi şi talentaţi ar trebui să-şi petreacă timpul citind, cultivându-se şi asigurându-şi o carieră pentru mai târziu.

Nu pot decât să condamn televiziunea pentru vina de a propaga astfel de visuri grandomane. Îmi iau timp să stau de vorbă cu astfel de tineri şi încerc să-i determin să-şi dea seama că au datoria morală, faţă de mediul din care au provenit, de a-şi da toată silinţa pentru a deveni ceva în viaţă. Îi îndemn să-i observe atent pe cei care s-au realizat în viaţă, iar celor realizaţi le spun:

— Duceţi-i pe copii în casele voastre, arătaţi-le maşina, faceţi-i să înţeleagă că o duceţi bine. Explicaţi-le că există şi alte căi de a te realiza în viaţă, în afară de muzică şi sport.

Mulţi tineri sunt foarte naivi. De multe ori i-am auzit spunând: „Eu mă fac doctor” sau „avocat” sau „director la o firmă” fără să aibă nici cea mai mică idee despre ce presupunea aceasta.

Le vorbesc şi părinţilor, şi învăţătorilor, şi tuturor celor implicaţi în educaţie şi îi rog să ţină cont de nevoile tinerilor. Trebuie să li se spună ce schimbări să facă în viaţa lor. Au nevoie de ajutor. Fără ajutor, nu vor reuşi niciodată să se îndrepte. Să vă dau un exemplu: în luna mai a anului 1988, ziarul local din Detroit publica un reportaj despre mine, în suplimentul de duminică. Am primit o scrisoare de la cineva care citise articolul. Respectivul lucra într-un birou de asistenţă socială şi avea un băiat de 13 ani care voia să îmbrăţişeze aceeaşi carieră. Totul ar fi fost cum nu se poate mai bine dacă nu intervenea imprevizibilul: tatăl a rămas peste noapte fără slujbă. Cei doi au ajuns să trăiască de pe o zi pe alta. Era atât de deprimat, încât se gândea la sinucidere. Din întâmplare, a dat peste articolul de care am amintit, după care mi-a scris:

„Povestea vieţii dvs. mi-a schimbat cu totul viaţa şi mi-a dat o rază de speranţă. Exemplul dvs. m-a îndemnat să-mi adun forţele şi să iau totul de la capăt. Acum am o nouă slujbă şi lucrurile par să se îndrepte. Articolul acela mi-a schimbat viaţa.”

Am primit o mulţime de scrisori de la studenţi care nu se descurcau la şcoală, dar, văzându-mă la televizor şi citind despre mine, au găsit motivaţia şi puterea necesare pentru a-şi îndoi eforturile. Lucrul acesta înseamnă că sunt pe cale să se dedice cu totul ţintei pe care şi-au pus-o.

O mamă care rămăsese singură cu copiii mi-a scris că unul voia să se facă pompier, iar celălalt medic. Citiseră toţi trei povestea mea. Viaţa mea şi felul în care mama mă ajutase să mă schimb au determinat-o efectiv să se întoarcă la şcoală. În momentul în care îmi scria fusese admisă la drept. Şi copiii îşi îmbunătăţiseră situaţia şcolară şi se descurcau acum foarte bine. Scrisorile de acest fel mă fac foarte fericit.

Într-un gimnaziu din suburbiile oraşului Baltimore am înfiinţat un club pe care l-am numit „Ben Carson”. Condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească un student pentru a deveni membru sunt să nu vizioneze mai mult de trei programe la televizor şi să nu citească mai puţin de două cărţi pe săptămână. Când am vizitat şcoala, mi s-a pregătit o surpriză unică: membrii clubului, care se interesaseră dinainte de mine, au organizat un concurs. Cine răspundea la mai multe întrebări în legătură cu viaţa mea, câştiga. La vizita mea, cei şase câştigători au venit pe scenă şi mi-au pus tot felul de întrebări. Eram uimit să descopăr cât de multe lucruri ştiau despre mine. I-am mulţumit lui Dumnezeu şi m-am smerit văzând că reuşisem să-i influenţez prin exemplul vieţii mele.

Nu mă pot obişnui cu gândul că vizitez anumite locuri şi sunt întâmpinat de oameni dornici să mă vadă. Nu înţeleg încă pe deplin motivele, dar îmi dau seama că în ochii negrilor reprezint un caz fără precedent: un om din mijlocul lor, care s-a realizat pe plan medical, nu prin muzică sau sport.

Nu sunt un caz singular, sunt unul dintre cele câteva care există. Am, de exemplu, un prieten de culoare, pe nume Fred Wilson, care e inginer în Detroit. Firma Ford l-a clasificat printre primii opt ingineri din lume. Este de o inteligenţă sclipitoare şi a muncit din greu, dar puţini au auzit de el. Când apar în public, îmi place să gândesc că îi reprezint pe toţi aceia care au demonstrat că a fi membrul unei minorităţi rasiale nu înseamnă în mod automat a fi inferior.

Le-am vorbit multor studenţi despre Ford Wilson şi despre alţi negri care au reuşit performanţe remarcabile fără să facă vâlvă şi să atragă atenţia mass-media asupra lor. Faptul că eu am ajuns cunoscut se datorează poziţiei pe care o ocup la Hopkins; presa e imediat cu ochii pe tine dacă faci ceva mai deosebit şi vestea se răspândeşte cu repeziciune. Cunosc mulţi oameni care au realizat lucruri incredibile, dar, pentru simplul motiv că

activează în domenii mai puţin spectaculoase, nu sunt cunoscuţi decât în cercuri mai restrânse.

Unul dintre scopurile pe care le urmăresc este să mă asigur că tinerii au auzit despre aceşti oameni supradotaţi şi au descoperit în ei nişte modele, pentru că în acest caz îşi pot pune ţinte mai înalte.

Un alt lucru pe care îl urmăresc este să-i încurajez să se cunoască pe ei înşişi şi să descopere talentele cu care au fost înzestraţi de Dumnezeu. Toţi avem talente. Succesul în viaţă depinde de felul în care descoperim şi folosim această „materie primă”.

Sunt un neurochirurg bun. Nu e o laudă, ci un fel de a spune că am descoperit capacitatea înnăscută pe care mi-a dat-o Dumnezeu. Păşind cu siguranţă şi punându-mi la lucru mâinile înzestrate, am ajuns să mă perfecţionez tot mai mult.

N-aş vrea să rămână nimeni cu impresia că, o dată ce se conformează principiului THINK BIG şi îşi exploatează talentele, toate piedicile vor dispărea. Toţi avem probleme, dar totul depinde de felul în care le privim. Dacă le vedem ca pe nişte bariere, vom renunţa uşor. „Nu putem reuşi”, ne văicărim. „Nu putem merge mai departe. Ele ne împiedică să reuşim.” Dacă le vedem doar ca pe nişte obstacole, ne putem închipui că trecem peste ele. Oamenii realizaţi nu au mai puţine probleme decât alţii, ci au convingerea că nimic nu-i poate împiedica să continue.

Indiferent de domeniul ales, în momentul în care am înţeles că fiecare obstacol nu face decât să ne pregătească pentru următorul, putem fi siguri că ne aflăm pe drumul care duce la succes.